

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΕΠΙΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥ 1264 ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΜΗΣ ΑΥΤΟΥ

Εἰς τὴν Ἑπειροίδα τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν (τόμ. ΑΔ', 1965, σελ. 372 κ.ἑξ.) ἐδημοσιεύθη βιβλιοκρισία ἡμετέρου ἔργου, ἔχοντος τὸν τίτλον: «Τὸ Πρακτικὸν τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας τοῦ 1264 καὶ ἡ Ἐπιτομή αὐτοῦ. Κριτικὴ ἔκδοσις αὐτῶν, ἐν Ἀθήναις 1965». Ἡ βιβλιοκρισία αὕτη φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ ὑφηγητοῦ τῆς Σχολῆς ἡμῶν κ. Ν. Παναγιωτάκη, τοῦ ὁποίου καὶ εἶναι τὸ πρῶτον, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, μετὰ τὴν ἐκλογὴν του ἐπὶ ἐπιστημονικοῦ θέματος δημοσίευμα.

Ἡ βιβλιοκρισία αὕτη πολὺ φοβούμεθα ὅτι ἔχει χαρακτηῖρα πολεμικῆς, στρεφομένης ὄχι ἐναντίον ἰδεῶν καὶ τάσεων εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ἐναντίον προσώπου, τοῦ ἐκδότου τοῦ ἄνωτέρω ἔργου, καὶ ἀποβλέπει εἰς τὴν δημιουργίαν ἐντυπώσεων μεταξὺ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι δὲν πρόκειται νὰ ἴδουν τὰ πράγματα. Ἄν δὲ τοιούτου χαρακτηῖρος καὶ σκοποῦ βιβλιοκρισία εἶναι κατ' ἀρχὴν ὑψηλοῦ ἢ ταπεινοῦ ἐπιπέδου, περαιτέρω δὲ ἂν εἶναι ἢ ὄχι ἐνδεδειγμένη, δὲν αἰήκει εἰς ἡμᾶς νὰ κρίνωμεν. Ἡμεῖς μόνον θὰ εἴπωμεν ὅτι τὸν κ. Παναγιωτάκην εἶδομεν τὸ πρῶτον ἐν τῇ Σχολῇ κατὰ τὴν προφορικὴν ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ δοκιμασίαν του, ἐκεῖ δὲ ἐξητάσθη ὑφ' ἡμῶν ἐπὶ δεκαπεντάλεπτον περίπου παρουσίᾳ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ συναδέλφων καθηγητῶν, ὥς δὲ προκύπτει ἐκ τῶν ὑφ' ἡμῶν καταχωρισθέντων καὶ κυρωθέντων εἰς τὰ Πρακτικὰ τῆς Σχολῆς, εἰς οὐδεμίαν ἐρώτησιν ἡμῶν ἐπὶ θεμάτων παλαιογραφικῶν καὶ φιλολογικῶν, σχετιζομένων πρὸς τὴν κρινομένην διατριβὴν του, ἔδωκε πράγματι ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν. Ὡς φυσικόν, ἡ ἄνωτέρω ἐξέτασις ἦτο καθαρῶς ὑπηρεσιακοῦ χαρακτηῖρος, τοιαύτη δ' ἀπέμεινεν ἢ μετὰ τοῦ κ. Παναγιωτάκη σχέσις ἡμῶν, ὁ ὁποῖος οὔτε συμπαθὴς οὔτε ἀσυμπαθὴς εἰς ἡμᾶς εἶναι.

Ὅ,τι ἀληθεύει, ὥς πιστεύομεν, διὰ βιβλιοκρισίαν, ἀληθεύει καὶ δι' ἀπάντησιν εἰς αὐτήν, μάλιστα δὲ εἰς περίπτωσιν ἰδιάζουσαν, ὥς ἡ προκειμένη. Θὰ ἀσχοληθῶμεν ὄχι μὲ πρόσωπα οὔτε μὲ εἰς βάρος ἡμῶν χαρακτηρισμοὺς

τοῦ δημοσιεύματος. Θὰ ἀσχοληθῶμεν μόνον μὲ τὰ πράγματα εἴτε ταῦτα σχετίζονται μὲ ἡμᾶς εἴτε ὄχι, ἡ ἀποκατάστασις δὲ τούτων πρέπει νὰ εἶναι καὶ εἶναι τὸ μόνον μέλημα ἡμῶν. Διὰ τοῦτο κατωτέρω οὐδεμία γίνεται μνεῖα τοῦ ὀνόματος τοῦ κ. Παναγιωτάκη, χρησιμοποιεῖται δὲ μόνον ἡ λ. ἐπικρίσις καὶ σημαίνεται δι' αὐτῆς τὸ ἄνωτέρω κείμενον, τὸ φέρον τὴν ὑπογραφὴν αὐτοῦ. Προσθετέον ὅτι διὰ τῆς λ. ἐκδοσις σημαίνεται ἐφεξῆς ἡ ὑφ' ἡμῶν πραγματοποιηθεῖσα ἐκδοσις τοῦ Πρακτικοῦ καὶ τῆς Ἐπιτομῆς.

Ἡ ἐνταῦθα ἐξέτασις τῶν ἐν τῇ ἐπικρίσει γίνεται κατὰ τὴν ἐν αὐτῇ σειράν.

Ἐν σελ. 373 λέγεται ὅτι τὸ Πρακτικὸν τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς τοῦ 1264 εἶναι «γεγραμμένον...εἰς δημῶδη διάλεκτον τῆς ἐποχῆς». Ἐκφοραὶ συχναί, ὥς σι. 130 εἰς τὴν προδηλοθελσαν, 294 χωράφιον...δσον καὶ ολον ἐστίν, 965/966 χωράφιον...| τὸ ὄντα καὶ διακείμενον, ἡ ἄλλαι, ὀλιγώτερον συχναί, ὥς σι. 251/252 ἐν πᾶσι τοῖς δηλοθελσιν...| ποικήλεσιν κατατοπλοῖς, σι. 699 ὅπερ ἐξονυσόμ(εθα), δὲν περιέχουν προδήλως δημοτικὰ στοιχεῖα ἐκείνης ἢ οἵασδήποτε ἐποχῆς. Ἡ γλῶσσα τοῦ Πρακτικοῦ, ὥς ἐγράψαμεν εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν (σελ. 3), εἶναι ἀνάμεικτος, ἐκ δὲ τῶν λεγομένων εἰς τὴν ἐπικρίσιν βραχὺ κατωτέρω (σελ. 374) ὅτι «τὸ κείμενον τοῦ Π πιθανώτατα κατηρτίσθη ἐξ ὑπάρχοντος κτηματολογίου τῆς ὀρθοδόξου ἐπισκοπῆς.....» τοιοῦτόν τι πρέπει νὰ προκύπτῃ, μολονότι γίνεται ἐφεξῆς λόγος περὶ χρήσεως δημῶδους γλώσσης. Τοιοῦτον κτηματολόγιον θὰ εἶχεν ἀσφαλῶς γραφῇ εἰς τὴν λογίαν τότε γλῶσσαν, οἱ δὲ ἐξ αὐτοῦ συντάξαντες τὸ Πρακτικὸν δύο γραφεῖς, Ἑλληνες, πιθανώτατα κατώτεροι κληρικοὶ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὄχι μεγάλης τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον μορφώσεως, περιέλαβον εἰς τὸ Πρακτικόν, παρὰ τὰ πολλάκις ἐξ ἀμαθείας ἡμαρτημένως μετενεχθέντα λόγια στοιχεῖα, πλοῦτον στοιχείων τῆς τότε ὀμιλουμένης γλώσσης.

Ἐπίσης ἐν σελ. 373 εἰς τὴν ἐπικρίσιν λέγεται ὅτι ἡ ἐπὶ διδασκαρίᾳ διατριβὴ ἡμῶν «ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τῆς παρούσης ἐκδόσεως (πρβλ. σ. 5)». Ἡ ἀκρίβεια εἶναι οὐσιωδῶς διάφορος, εἶναι δὲ αὕτη, ὥς λέγεται ἐν σελ. 5 τοῦ ἔργου ἡμῶν, ὅτι ἡ ὑποβληθεῖσα ὑφ' ἡμῶν ἐκδοσις τοῦ Πρακτικοῦ εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ὥς ἐπὶ διδασκαρίᾳ διατριβῇ «εἶναι ἐν πολλοῖς ἡ βᾶσις τῆς παρούσης κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῆς, ἥτοι τὸ κείμενον τοῦ Πρακτικοῦ». Εἶναι «ἐν πολλοῖς» ἡ βᾶσις, διότι μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τῆς γερμανοῖταλικῆς κατοχῆς, ἥτοι τῷ 1944, μετέβημεν τὸ δεύτερον εἰς Ζάχυνθον, ὅπου ἐπὶ δεκαήμερον περίπου προέβημεν εἰς νέαν ἀντιβολήν, ὅσον ἡδυνήθημεν καλήν, τοῦ κειμένου ἡμῶν τοῦ Πρακτικοῦ μετὰ τοῦ Πρωτοτύπου, ὥς καὶ τοῦ Ἀντιγράφου καὶ τῆς Ἐπιτομῆς, εἶναι δὲ κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῆς, διότι τὸ δεύτερον μέρος τῆς παρούσης ἐκδόσεως εἶναι τὸ κείμενον τῆς Ἐπιτομῆς, ἀρκετὰ ὀγκῶδες (σελ. 100-129-162-179, ἥτοι σελ. 47, ἐκτὸς μεικτῶν τμημάτων), τοῦτο δὲ δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἄνωτέρω διατριβήν.

Ἀνακριβῶς φέρεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν (σελ. 373) ὅτι « μέγα μέρος τῆς εἰς τὴν διατριβὴν εἰσαγωγῆς ἐδημοσίευσεν ἔκτοτε κατὰ καιροὺς ὁ ἐκδότης ». Ἐκ τῶν μνημονευομένων αὐτόθι δημοσιευμάτων ἡμῶν¹ μόνον τὸ πρῶτον (Τὸ Πρακτικὸν τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας τοῦ 1264, BNJ, τόμ. ΙΗ', σελ. 170-184) ἀπετέλει τὸ πλεῖστον τῆς τότε εἰσαγωγῆς εἰς τὸ Πρακτικόν, εἰς 14 σελίδας, τὰ δὲ δύο ἐπόμενα (Ἡ Τοπογραφία τῆς Κεφαλληνίας κατὰ τὸ Πρακτικὸν τοῦ 1264 καὶ τὴν Ἐπιτομὴν αὐτοῦ, Ἀθηνᾶ, τόμ. ΞΕ', σελ. 177-190· Τὸ Πρακτικὸν τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας τοῦ 1264 καὶ ἡ Ἐπιτομὴ αὐτοῦ, ἔκδοσις αὐτῶν, Πλάτων, τ. (γρ. ἔτ.) ΙΓ', σελ. 161-164) ἦσαν, ὥς καὶ οἱ τίτλοι των δηλοῦν, ἀλλοτρίου θέματος μετὰ βραχυτάτης ἐν ἀρχῇ ἀναφορᾶς εἰς τὰ ἐν τῇ ἀνωτέρω εἰσαγωγῇ, καταλαμβανούσης ἀντιστοίχως σελίδας 3 (177-179 ἐν μέρει) καὶ 2 (161-162 ἐν μέρει). Ἡ εἰσαγωγή τοῦ κρινομένου ἔργου ἡμῶν καταλαμβάνει σελ. 1-27 (καὶ ὅχι 1-22, ὥς λέγεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν). Ἐρωτᾶται πῶς εἶναι δυνατόν ἐκ τῶν δημοσιευμάτων τούτων, ἦτοι οὐσιαστικῶς ἐκ σελ. 14, νὰ « συναποτελεσθῇ μετὰ τινων προσθηκῶν καὶ μεταβολῶν ἡ εἰσαγωγή τῆς παρούσης ἐκδόσεως », καταλαμβάνουσα 27 σελίδας καὶ εἰδικώτερον πῶς εἶναι δυνατόν « προσθῇ καὶ τινες καὶ μεταβολαὶ » νὰ καταλαμβάνουν 13 ὅλας σελίδας :

Εἶναι ἐπίσης ἀνακριβὲς τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἐπίκρισιν (αὐτόθι) ὅτι « ὁ ἐκδότης ἐστήριξε τὴν ἔκδοσιν τοῦ Π εἰς « φωτοτυπίας » (σ. 4) τούτου καὶ εἰς ἐπιτόπιον ἐξέτασιν τῶν ὡς ἄνω ἐγγράφων γενομένην ἐν ἔτει 1939. Ἐκτοτε ὁ ἐκδότης δὲν ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσῃ ἐκ νέου τὰ ἔγγραφα. Ἡ Ε ἐκδίδεται διὰ πρώτην φοράν... ἐπὶ τῇ βάσει ἀπογράφου τοῦ ἐκδότου τοῦ ἔτους 1939 ». Τὸ ἀκριβὲς εἶναι ὅτι ὁ ἐκδότης ἐμελέτησεν, ὥς καὶ ἀνωτέρω εἵπομεν, τὰ ἔγγραφα ταῦτα τὸ δεύτερον τῷ 1944, ἡ δὲ Ε ἐκδίδεται ἐπὶ τῇ βάσει ἀπογράφου τοῦ ἐκδότου, γενομένου τῷ 1938 (ὅχι τῷ 1939, κατὰ Μάρτιον τοῦ ὁποίου ὑπεβλήθη ἡ ἀνωτέρω διατριβή), βελτιωθέντος δὲ κατὰ τὴν δευτέραν ἐπίσκεψιν τῷ 1944. Ἄς προστεθῇ ὅτι τὰ δύο ἔγγραφα, τὸ Ἀντίγραφον καὶ ἡ Ἐπιτομή, ὧν ἡ τύχη ἠγνοεῖτο ἐπὶ μακρὰς δεκαετηρίδας, ἀνεκαλύφθησαν καὶ περιεγράφησαν ὑφ' ἡμῶν.

Ἐν σελ. 373 κ.ἑξ. τῆς ἐπικρίσεως λέγεται ὅτι « ἡ ἔκδοσις τῆς Ε εἶναι ἑλλιπὴς καὶ τοῦτο διότι ὁ ἐκδότης, ἄγνωστον ὑπὸ ποίας συνθήκας, ἀπώλεσεν... τὰς 20 ἐκ τῶν 54 σελίδων τοῦ ἀπογράφου του (πρβλ. « Πλάτωνα », ἐνθ' ἄνωτ, σ. 161), κατ' ἀνάγκην δὲ ἐκδίδει τὸ ἐναπομείναν... ». Ἐλλιπὴς εἶναι ἔκδοσις κειμένου, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποδίδει τὰ ὑπάρχοντα, ἡ δ' ἔκδοσις ἡμῶν τῆς Ε ἀποδίδει ταῦτα. Ὡς πρὸς τὴν ἀπώλειαν σελίδων τοῦ ἀντιγρά-

1. Παραλείπεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν τὸ εἰς τὸ περιοδικὸν Ἑπτανησιακὰ Φύλλα, περίοδ. Β', ἀρ. 2, σελ. 31 κ.ἑξ.

φον ἡμῶν τῆς Ε ἄς μὴ λησμονοῦνται αἱ τότε περιπέτειαι τῆς νήσου (ὁ ἀποκλεισμός, ἡ ξενικὴ κατοχὴ καὶ ἔπειτα οἱ σεισμοὶ) καὶ αἱ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου διέμεινεν ἐν μέρει ἡ οἰκογένεια τοῦ ἐκδότου.

Ὡς πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἀξίαν τῆς Ἐπιτομῆς λέγεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν (σελ. 374) ὅτι « ἡ Ε ἀποτελεῖ προσπάθειαν ἐξακριβώσεως... ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Π... ἐλάχιστα δὲ συμβάλλει εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου τοῦ Π ». Ὡς ἀναπτύσσεται εἰς τὴν ἔκδοσιν διὰ πολλῶν (σελ. 17), ὁ συντάκτης τῆς Ε Μεταξᾶς παρέπεμπεν εἰς φύλλα, φθάνοντα μέχρι τοῦ ἀρ. 45, ταῦτα δὲ εἶναι σελίδες τοῦ Ἀντιγράφου, ὅχι τοῦ Πρωτοτύπου, καθ' ὅσον τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶχε 26 τεμάχια, ὅτι δὲ ἐκεῖ παρέπεμπεν ὁ Μεταξᾶς ἐπεβεβαίωσεν ἐξ αὐτοψίας ἑλεγχος ἡμῶν εἰς τὴν Ζάκυνθον. Ἐξ ἄλλου, εἰς τὰ περιθώρια τοῦ Ἀντιγράφου ἔγραφε σημειώματα ὁ Μεταξᾶς¹. Τὸ Ἀντίγραφον συνετάχθη μεταξὺ τῶν ἐτῶν πιθανώτατα 1675 καὶ 1677 δι' ἄλλα καὶ διότι τὸ Πρωτότυπον ἦτο δύσχρηστον (βλ. ἔκδοσιν, σελ. 12 κ. ἑξ.), τῷ δὲ 1677 συνετάχθη ἡ Ἐπιτομὴ πρὸς καταγραφὴν, ὥς εἰς κατάστιχον, τῶν κτημάτων τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς, ταῦτα δὲ στηρίζονται εἰς πολλὰ καὶ ἰσχυρὰ ἀντικειμενικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια οὔτε κἂν ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐπίκρισιν. Βάσις λοιπὸν τῆς Ε ἦτο τὸ Α, ἀλλ' ὅχι ἀποκλειστικῇ. Ἀντιθέτως πρὸς τὰ λεγόμενα τῆς ἐπικρίσεως, ἡ Ε μεγάλως « συμβάλλει εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου τοῦ Π », καθ' ὅσον ὁ Μεταξᾶς, ὡς Κεφαλλήν, ἐγνώριζε τοπωνύμια, συχνὰ δὲ καὶ τὰ ἐπώνυμα τῶν κατοίκων, ἀφοῦ μετέγραψεν αὐτὰ εἰς τύπους τῆς τότε λαλουμένης, καὶ σήμερον συνήθως ἀκουομένους εἰς Κεφαλληνίαν, ἐξ ἄλλου δὲ οὗτος κατέταξε τὰ κτήματα τοῦ Πρακτικοῦ κατὰ περιφερείας, οὕτω δὲ ἔλυσεν τὸ « δυσκολώτατον » κατὰ Λάμπρον πρόβλημα τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Πρακτικοῦ τοπογραφίας τῆς Κεφαλληνίας, συνετέλεσε δὲ οὕτω μεγάλως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν λίαν δυσαναγνώσιων κυρίων ὀνομάτων τοῦ Π. Τοιαύτη τις ἀξία ἐν τῇ πράξει εἰς τὴν Ε ἀποδίδεται καὶ εἰς τὴν ἐπίκρισιν, καθ' ὅσον πρὸς ἐπίρρωσιν ἀναγνώσεως χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῆς ἐπικρίσεως ἡ Ε, καὶ μάλιστα πολλάκις, ὡς ἐν σελ. 379 διὰ στ. 196 (*Γεννατᾶ* ἡ Ε), σελ. 381 διὰ στ. 169 (*Ἰσαρη* ἡ Ε), σελ. 378 διὰ στ. 819 καὶ 828 (*Μιλίτη* ἡ Ε) κ. ἄλ.

Λέγεται ἔφεξης εἰς τὴν ἐπίκρισιν (σελ. 374) ὅτι « ἀντιθέτως, τὸ Α,... εἶχε μεγάλην σημασίαν ἐν προκειμένῳ (γρ. ἐπὶ τοῦ προκειμένου), καθ' ὅτι ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ συνεπληρώθησαν τὰ πολλὰ (γρ. ἄφθονα) χάσματα καὶ αἱ φθοραὶ (γρ. τὰ ἐξίτηλα ἢ ἀπεξεσμένα μέρη) τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποστῇ τὸ Π ἀπὸ τοῦ 1677 καὶ ἔξῃς (πρβλ. σ. 14) ». Ἐν τούτοις, εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτόθι λέγεται, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πραγμάτων, ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ Α « σπα-

1. Οὕτως εἰς κριτ. ὑπόμν. διὰ στ. 245 « εἰς περιθώριον Α ἡ χεὶρ Γεωργίου Ἰωρέως Μεταξᾶ ».

νίως ἐπετύγχανε τὴν ὁρθὴν ἀνάγνωσιν τοπωνυμίων ἢ ἐπωνύμων, περιοριζόμενος συχνάκις νὰ ἀντιγράφη... τὰς ἀντιστοιχοῦς βραχυγραφίας τοῦ πρωτοτύπου», ὅτι «καὶ ὅπου αἱ λέξεις ἦσαν πλήρεις, ἡ δὲ ἀνάγνωσις αὐτῶν ἀσφαλῆς, οὗτος προφανῶς ἐξ ἀπροσεξίας ἀναγίνωσκειν ἐνίοτε ἐσφαλμένως». Ταῦτα οὐδόλως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν εἰς τὴν ἐπίκρισιν πρὸς συναγωγὴν τοῦ ἀνωτέρω συμπεράσματος αὐτῆς, ἂν ὅχι πρὸς ἀνασκευὴν των.

Ἐν τούτοις, τὸ συμπέρασμα τοῦτο δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὴν προᾶξιν εἰς τὴν ἐπίκρισιν, καθ' ὅσον οὐδαμοῦ εἰς αὐτὴν χρησιμοποιεῖται εἰς ἐπίρρωσιν ἀναγνώσεως γραφὴ τοῦ Α. Τὰ ἀντιφάσκοντα ταῦτα κάπως ἐξηγοῦνται, ἂν εἰς τὴν ἐπίκρισιν διὰ τοῦ ὅρου ἀποκατάστασις νοῆται μόνον συμπλήρωσις ἑλλειπόντων, ὅχι δὲ καὶ ὁρθὴ ἀνάγνωσις ἐσφαλμένως ἀναγινωσκομένων. Ἀλλὰ τοιαύτη ἔννοια τοῦ ὅρου εἶναι μονομερής.

Περὶ τοῦ πρώτου μέρους τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἐκδόσεως λέγεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν (σελ. 374) ὅτι εἰς αὐτὸ «ἐπιχειρεῖται περιγραφὴ τοῦ περιεχομένου τῶν Π καὶ Ε (γρ. τοῦ Π καὶ τῆς Ε)», περαιτέρω δὲ ὅτι «οὐδὲν νέον στοιχεῖον προσάγεται». Ἀλλὰ πῶς τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι δυνατόν, τοῦλάχιστον διὰ τὴν Ε, ἀφοῦ τοῦ ἐγγράφου τούτου μοναδικὴν ἀπλὴν μνησίαν εὐρίσκωμεν παρὰ Buchon, ἔκτοτε δὲ ἡγνοεῖτο ἡ τύχη αὐτοῦ, ὑφ' ἡμῶν δέ, ὡς εἵλομέν ἀνωτέρω, ἀνεκαλύφθη καὶ περιεγραφή τοῦτο;

Λέγεται περαιτέρω εἰς τὴν ἐπίκρισιν περὶ τοῦ αὐτοῦ μέρους ὅτι «καιριώτατα προβλήματα, τὰ ὅποια προκύπτουν ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ Π καὶ τὰ ὅποια ἐτέθησαν ἐν τῷ ὡς ἄνω μελετήματι (sc. τοῦ Διογ. Ἀ. Ζακυνθινοῦ, Τὸ Κτηματολόγιον τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα, Ἑλληνικά, τόμ. Ε', σελ. 323-333), ἡ οὐδεμιᾶς τυγχάνουν προσοχῆς ὑπὸ τοῦ ἐκδότου ἢ ὅλως ἀποσιωπῶνται. Τοιοῦτο εἶναι λ.χ. τὸ πρόβλημα, διατι... ἐγράφη εἰς γλῶσσαν ἑλληνικὴν ἀντὶ τῆς λατινικῆς» τὸ Π. Τὸ πρόβλημα τοῦτο, ὅπερ ἡ ἐπίκρισις χαρακτηρίζει ὡς «καιριώτατον», ὁ καθ. κ. Ζακυνθινὸς εἰς τὸ δημοσίευσμά του, ὅπερ αὕτη ἐπικαλεῖται, χαρακτηρίζει ὡς «ἐν ἄλλο μικρὸν πρόβλημα» (σελ. 331). Ἐκ τῶν δύο σχετικῶν ὑποθέσεών του τὴν δευτέραν ὁ καθ. κ. Ζακυνθινὸς νομίζει «ὡς ὀλιγώτερον πιθανήν», ἡ δὲ ἐπίκρισις εὐρίσκει αὐτὴν ἀντιθέτως ὡς «πιθανωτέραν» (αὐτόθι), χωρὶς νὰ ἀνατρέπῃ τὴν πρώτην. Εἰς τὴν ἐκδοσιν (αὐτόθι, σελ. 3) γίνεται βραχὺς λόγος περὶ τοῦ θέματος. Ἄν τοῦτο ἦτο σπουδαῖον καὶ εἴχομεν ἐπ' αὐτοῦ νέα στοιχεῖα, ὁ λόγος θὰ ἦτο μακρότερος. Εἶναι ἀνακριβὲς περαιτέρω ὅτι «καιριώτατα» προβλήματα, σχετιζόμενα πρὸς τὸ Π, «ἡ οὐδεμιᾶς τυγχάνουν προσοχῆς ἢ ὅλως ἀποσιωπῶνται». Τοιαῦτα προβλήματα, τιθέμενα εἰς τὸ ἀνωτέρω δημοσίευμα τοῦ καθ. κ. Ζακυνθινοῦ, εἶναι τὸ τοῦ κηροβούλλου τοῦ Ριχάρδου Ὁρσίνη (σελ. 327 κ. ἐξ.), τὸ τῆς ὑπάρξεως ἐνὸς ἢ δύο γραφῶν (σελ. 329) καὶ τὸ τῆς «διπλωματικῆς ἀνωμαλίας», καθ' ἣν τὸ χωρίον, τὸ περιέχον τὴν κύρωσιν τοῦ Πρακτικοῦ ὑπὸ τοῦ Ριχάρ-

δου Ὁρσίνη, εὐρίσκεται ὅχι εἰς τὸ τέλος, ἀλλὰ περὶ τὸ μέσον τοῦ ἐγγράφου (σελ. 331). Τὰ προβλήματα ταῦτα τίθενται εἰς τὴν ἔκδοσιν, ἐπιχειρεῖται δὲ διὰ μακρῶν νὰ προαχθοῦν ἔτι περαιτέρω διὰ νέων στοιχείων ἢ ἀπόψεων, εἰς τὸ οἰκεῖον δὲ μέρος τῆς εἰσαγωγῆς, ἦτοι τὸ περὶ τοῦ Πρωτοτύπου τοῦ Πρακτικοῦ, καὶ συγκεκριμένως εἰς σελ. 7 (τὸ πρῶτον ἄνωτέρω πρόβλημα), εἰς σελ. 8-9 (τὸ δεύτερον), εἰς σελ. 9-10 (τὸ τρίτον). Οὕτω λ.χ. ὡς πρὸς τὸ δεύτερον πρόβλημα καταλήγομεν περαιτέρω εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ Πρωτότυπον « θὰ ἐγράφη ὑπὸ δύο γραφέων, κατὰ τὴν αὐτὴν ὁμῶς ἐποχὴν » (σελ. 10), ὡς πρὸς τὸ τρίτον δὲ ὅτι ἔγινεν ἡ προσθήκη τοῦ μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ Ριχάρδου Ὁρσίνη τμήματος, « ὅπως ἀναγραφοῦν...κυρίως τὰ κτήματα ἄλλων περιοχῶν τῆς νήσου », οὕτω δὲ τὰ κτήματα τῆς Λατινικῆς Ἐπισκοπῆς ἐξετάθησαν εἰς πάσας σχεδὸν τὰς εὐφόρους περιοχὰς τῆς Κεφαλληνίας (σελ. 10).

Ὡς πρὸς τὸ ἐφεξῆς εἰς τὴν ἐπίκρισιν (σελ. 375) λεγόμενον ὅτι « οὐδὲ λως θίγεται (γρ. ἀναφέρεται) τὸ πρόβλημα, διατὶ παρέστη ἀνάγκη νὰ ἐκδοθῇ τὸ ἐγγράφον », παρατηροῦμεν ὅτι περὶ τοῦ Ἀντιγράφου καὶ τῆς Ἐπιτομῆς ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο γίνεται εἰς τὴν ἔκδοσιν ὁ προσήκων λόγος ἐπὶ τῇ βάσει ὑπαρχόντων ἢ εὐρεθέντων ἐκ τῆς ἐρεῦνης ἡμῶν στοιχείων (βλ. ἀντιστοίχως σελ. 12 κ.ἐξ., σελ. 15 κ.ἐξ.), ἀλλὰ περὶ τοῦ Πρωτοτύπου οὐδὲν ὡς πρὸς τοῦτο ὑπάρχει στοιχεῖον. Ἀπλῶς ἀπεφύγομεν τὰς ἄνευ οἰασδῆποτε βάσεως ὑποθέσεις. Εἰς τὴν ἐπίκρισιν προβάλλονται δύο μόνον τοιαῦται ὑποθέσεις — ἐν τούτοις πολλαὶ εἶναι δυναταί —, ἄνευ δὲ συγκεκριμένων στοιχείων, λέγεται δὲ περὶ τῆς δευτέρας ὅτι αὕτη « καθίσταται πιθανωτέρα καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι τὸ ἔτος τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐγγράφου (1264) εἶναι ἡ παλαιότερα χρονολογία καθ' ἣν ἅπαντ' ὡς αὐθέντης Κεφαλληνίας ὁ Ριχάρδος (γρ. Ριχάρδος Ὁρσίνης) ». Ἐρωτᾶται πρῶτον : διατὶ αὕτη καθίσταται πιθανή; Ἐρωτᾶται ἔπειτα : διὰ ποῖον πρῶτον « λόγον » αὕτη καθίσταται πιθανωτέρα; Ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἄνωτέρω δὲν συνάγεται ὅτι κατ' ἀνάγκην τῷ 1264 ὁ Ριχάρδος Ὁρσίνης ἔγινεν αὐθέντης τῆς Κεφαλληνίας, ἀλλὰ, καὶ ἐὰν συνήγετο τοῦτο, ἐκ τῆς συμπτώσεως ταύτης τῶν δύο χρονολογιῶν θὰ συνιστάτο ἀποδεικτικὸν στοιχεῖον ὡς πρὸς τὴν ἀνάγκην ἐκδόσεως τοῦ ἐγγράφου τούτου :

Εἰς τὴν ἐπίκρισιν φέρεται (αὐτόθι) « δέον νὰ τονισθῇ ἄλλη σπουδαιότητα ἔλλειψις τοῦ μέρους τούτου τῆς εἰσαγωγῆς...ἡ πλήρης ἀπουσία οἰασδῆποτε προσπαθείας ἱστορικῆς πλαισιώσεως τοῦ ἐγγράφου ». Ἐνταῦθα δὲν θὰ προσφύγωμεν εἰς τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα τόσον φιλοφρόνως συνιστῶνται εἰς τὴν ἐπίκρισιν. Θὰ ἐπαναλάβωμεν μόνον τὸ παρατήρημα τοῦ καθ. κ. Δ. Ἀ. Ζακυθινοῦ ('Ελληνικά, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 332) ὅτι « περὶ τῆς Κεφαλληνίας κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἰδιαιτέρως πρὸ τῆς βενετικῆς κατοχῆς ἐλαχίστας πληροφορίες ἔχομεν. Ἐκ τούτων αἱ πλεῖσται ἀναφέρονται οὐχὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου, ἀλλὰ εἰς τοὺς κυριάρχους αὐτῆς ». Κατὰ ταῦτα, ἐρωτᾶται πῶς νὰ

γράφῃ τις ἔστω διὰ βραχέων « περὶ τῆς ἱστορίας τῆς νήσου κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα », ὡς ἐπιθυμεῖ περαιτέρω ἢ ἐπὶ κρισις ; * Ἄλλο εἶναι νὰ συγκροτήσῃ τις εἰκόνα τῆς νήσου κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Πρακτικοῦ ὡς πρὸς τὸν γεωργικόν, τὸν οἰκονομικὸν γενικώτερον, τὸν κοινωνικὸν καὶ τὸν θρησκευτικὸν βίον, ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν, τὴν σύστασιν τοῦ πληθυσμοῦ, τὴν τοπογραφίαν, τὴν ὁμιλουμένην γλῶσσαν κττ. Ταῦτα δὲν ζητεῖ ἡ ἐπὶ κρισις, ἀλλ' εἶναι χρησιμώτατα, εἶναι δὲ καὶ δυνατά, ἐφ' ὅσον ἔχομεν τὴν πηγὴν. Ὡς πρὸς τὴν χρησιμότητα τούτων σκόπιμον εἶναι νὰ ἀνατρέξῃ τις ὄχι εἰς ἱστορικὰ ἔργα, ἀλλ' εἰς παρεμφερεῖς ἐκδόσεις ἐγγράφων. Τοιαῦται ὑπάρχουν πολλαί, ἀλλ' ἀρκούμεθα νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα μίαν μόνον, τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου κατὰ πάντα ἴσως χαρακτηριστικωτέραν, τὴν τοῦ Fr. Dölger, *Sechs byzantinische Praktika des 14. Jahrhunderts für das Athoskloster Iviron*, 1949, ὅπου τὰ ἐκδιδόμενα πρακτικὰ ἐξετάζονται ὡς πρὸς τὰ συγκεκριμένα στοιχεῖά των ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων (βλ. πίνακα, σελ. 3), ὡς σχεδὸν πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ὑφ' ἡμῶν ἀναφερόμεναι. Ἀλλὰ τὰ πρακτικὰ ταῦτα εἶναι ἀσυγκρίτως βραχύτερα τοῦ ἡμετέρου καὶ πενιχρότερα εἰς τοιαύτας εἰδήσεις. Περαιτέρω, ἂν τοιοῦτό τι ἐγίνετο διὰ τὸ Πρωτότυπον, θὰ ἔπρεπε ἀντιστοιχῶς νὰ γίνῃ διὰ τὴν Ἐπιτομήν, συνολικῶς δηλαδὴ διὰ κείμενον ἑκατὸν καὶ πλεόν σελίδων (σελ. 28 - 129). Τοιαύτη εἰς συγκεκριμένα στοιχεῖα ἐργασία εἶναι δυνατὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν τούτων, ἀλλὰ διερωτᾶται τις ὡς ἐκ τοῦ ὅγκου καὶ τῆς περιοριστικότητος τῶν πηγῶν μήπως εἶναι ἐνδεδωγμένον αὕτη νὰ ἀφεθῇ δι' ἄλλα περαιτέρω, κεχωρισμένα δὲ ἴσως, μελετήματα, εἰς τὴν ἐκδοσιν δὲ ἡμῶν νὰ ἀρκεσθῶμεν εἰς γενικώτερόν τινα ἐπὶ τοῦ προκειμένου λόγον.

Πολλαπλῶς εἶναι ἀνακριβῆ τὰ ἐφεξῆς φερόμενα εἰς τὴν ἐπὶ κρισιν : « ἔχομεν ἰσχυρὰς ἀμφιβολίας διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀπόψεως τοῦ Κ. Ἀμάντου ¹, ... τὴν ὁποίαν υἱοθετεῖ ὁ ἐκδότης (σ. 2, σημ. 5), ὅτι ἐκ τῶν Κεφαλλήνων « Ἑλλήνων κατοίκων τινὲς διέσφζον τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα ». Ἡ ἀποψις αὕτη δὲν εἶναι τοῦ ἀειμνήστου Κ. Ἀμάντου, ἀλλ' εὗρίσκομεν αὐτὴν ἤδη παρὰ J. Partsch, *Kephallenia und Ithaka*, 1890, κατὰ μετὰφρασιν Λ. Γ. Παπανδρέου, 1892, σελ. 109), ὅπου ἐν σχέσει πρὸς τὸ Πρακτικὸν ἡμῶν λέγεται ὅτι « μένουσιν ἔτι πλεῖστα τοπικὰ ὀνόματα... ἐν μέρει ἀναμφιβόλως ἀρχαίας καταγωγῆς », τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα προῆλθον ἐκ πλήθους οἰκογενειῶν. Ὡς εὐνόητον, δὲν παρελάβομεν ἡμεῖς τὴν ἀποψιν ταύτην ἐκ μελετήματος τοῦ Κ. Ἀμάντου, ὡς ἀφίνει ἡ ἐπὶ κρισις νὰ νοηθῇ παραπέμπουσα εἰς τὴν ἐκδοσιν ἡμῶν, καθ' ὅσον αὐτόθι ἀναφερόμεθα εἰς τὸ δημοσίευμα τοῦ

1. Εἰς τὴν ἐνταῦθα παραπομπὴν τῆς ἐπὶ κρισεως πρέπει νὰ προστεθῇ τὸ πρόσφατον ἔργον : Κ. Ἀμάντου, *Γλωσσικὰ Μελετήματα*, 1964, σελ. 427 κ.ἐξ., ὅπου ἀναδημοσιεύεται αὐτούσιον τὸ παλαιὸν σχετικῶς δημοσίευμα (1937 - 1938).

καθηγητοῦ ἡμῶν μόνον ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐπὶ ἡλῦδας ἐκ Βυζαντίου εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, εἰδικώτερον δὲ τὰς συνθήκας καὶ τὸν χρόνον τῆς ἐλεύσεως αὐτῶν εἰς Κεφαλληνίαν. Ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν δὲ θὰ ἐρωτήσωμεν ἀπλῶς: ὀνόματα, φερόμενα εἰς τὸ Πρακτικόν, ὡς τῶν *Δαματρίων* (στ. 138), τῶν *Κρανίων* (στ. 827 κ.ἀλ.), δὲν εἶναι ἀρχαῖα ἑλληνικά;

Εἰς τὴν ἐπικρίσιν (αὐτόθι, σελ. 375) λέγεται ὅτι «ἀπορεῖ τις ποίαν λογικὴν ἔχει παρατήρησις ὡς ἡ ἐν σ. 5, σημ. 3 («Ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ ὑπῆρχε περὶ τῆς λέξεως Ἄβυδος σημείωμα ἐν τῷ περιθωρίῳ: ἀβηθ(ο)ς, ἐκ τοῦ δευτέρου δὲ τούτου τύπου ἀκούεται νῦν ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ τύπος Ἀκωλη, λεγόμενος περὶ λίμνης, τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς πιστεύει ἀπύθμενον»). Εἰς τὴν ἀνωτέρω σελίδα τῆς ἐκδόσεως γίνεται λόγος περὶ σημειωμάτων εἰς τὸ περιθώριον ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ νώτου τοῦ Πρωτοτύπου, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζονται ὡς συνήθως ἰδιαιτέρας ἀξίας, δι' ἄλλα καὶ καθ' ὅσον «παρεῖχον ἄλλον νεώτερον τύπον ἐπωνύμου ἢ τοπωνυμίου ἀξιόλογον (ὡς ἐν στ. 889)». Ἡ παρατήρησις ἡμῶν τῆς σημειώσεως 3 δίδει εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ στίχου 889 συγκεκριμένον περιεχόμενον, ἥτοι δίδει τὸν νεώτερον τύπον ἀβηθ(ο)ς ἐκ σημειώματος τοῦ περιθωρίου ἀξιόλογον, καθ' ὅσον ἐξ αὐτοῦ ὁ νῦν ἐν Κεφαλληνίᾳ τύπος Ἀκωλη, ὡς ἀντίστοιχον τοπωνύμιον.

Ἀμέσως κατόπιν εἰς τὴν ἐπικρίσιν ἐρωτᾶται «ποία εἶναι ἡ παλαιογραφικὴ βασιμότης τῶν λεγομένων ἐν σ. 9 («Αἱ προεκτάσεις τῶν γραμμάτων, τὰ βραχυγραφικὰ σημεῖα, οἱ τόνοι ὅχι σπανίως ἦσαν δυσαναλόγως μεγάλοι, ἐν γένει δὲ ἡ ἀστάθεια τῆς μορφῆς καὶ τοῦ μεγέθους τῶν γραμμάτων καὶ τῶν σημείων ὑπομιμνήσκει ἰσχυρῶς τὴν γραφὴν τῆς παρακμῆς, προΐούσης ἤδη εἰς τὸ Βυζάντιον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους»)). Ταῦτα εἶναι χαρακτηριστικά, ὅχι πάντα, τῆς γραφῆς ἀπὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου τεμαχίου τοῦ Πρωτοτύπου, αὕτη δὲ εὐρίσκεται διάφορος ἐν γένει τῆς τῶν προηγουμένων τεμαχίων, οὔσης συνήθως κανονικῆς καὶ εὐχαρίστου, «ὑπενθυμιζούσης ἔστω καὶ ἰσχυρῶς τὴν ὠραίαν στρογγυλόσχημον γραφὴν τῶν ἀμέσως προηγηθέντων αἰώνων». Τὰ ὡς πρὸς τὴν γραφὴν στοιχεῖα λαμβάνονται ἐνταῦθα ἐκ τοῦ Πρωτοτύπου, οἱ δὲ χαρακτηρισμοὶ εἶναι εὐνόητοι.

Εἰς τὴν ἐπικρίσιν λέγεται περαιτέρω (σελ. 376) ὅτι «οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν πρέπει νὰ «ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ σκέψις», ὡς ἀναγράφεται ἐν σ. 21, ὅτι ἡ ἔκδοσις αὕτη ἐγένετο ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ Horf..., διότι τοῦτο θὰ ἐμνημόνευον οἱ ἐκδόται, ὡς πράττουν ἄλλαχοῦ, καὶ ἐπίσης, διότι εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν καταλοίπων τοῦ Horf ὑπὸ E. Gerland (Byz. Zeitschr., τ. 8 (1899), σσ. 347-386 καὶ τ. 11 (1902), σσ. 321-332) οὐδὲν περὶ Π ἀναφέρεται.» Ἡμεῖς ἀμέσως προηγουμένως εἶχομεν γράψει ὅτι ὁ Horf (οὕτω βεβαίως τὸ ὄνομα, ὡς ὁρθῶς μεταφέρεται εἰς τὴν ἑλληνικὴν Χόλφ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, πεντάκις δὲ ἐπίσης, ἄνευ ἀβλεψίας, ἐν BNJ, τόμ. ΙΗ', σελ. 183/184) «μετέβη εἰς τὴν Ζάκυνθον τῷ 1863 καὶ ἀντέγραψε τὸ Πρακτικόν, δὲν

ἐδημοσίευσσε δὲ τὸ ἔγγραφον». Ἐντεῦθεν «ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ σκέψις», ὡς ἄνωτέρω, νομίζομεν δὲ ὅτι ἔρχεται αὕτη φυσικώτατα. Ἐν συνεχείᾳ προβάλλεται εἰς τὴν ἐκδοσιν διπλῇ «οὐσιώδης» ἐκ τῶν πραγμάτων ἀντίρροσις εἰς τὴν σκέψιν ταύτην, δύο σπουδαῖοι ἐσωτερικοὶ λόγοι ἐναντίον της, ἀφίεται δὲ νὰ νοηθῇ ὅτι ἡ σκέψις ἐγκαταλείπεται. Πρὸς τί τότε τὸ παρατήρημα τῆς ἐπικρίσεως, διδόμενον μάλιστα ἐπὶ ἡκρωτηριασμένης περικοπῆς τῆς ἐκδόσεως; Ἄς σημειωθῇ ἐπὶ τούτοις ὅτι ὁ δεύτερος τῶν εἰς τὴν ἐπικρίσιν ἄνωτέρω ἐξωτερικῶν λόγων προβαλλόμενος, ὡς εἰκάζεται, κατὰ τινα μίμησιν σημείου τινὸς τοῦ ἄνωτέρω δημοσιεύματος τοῦ καθ. κ. Δ. Ἄ. Ζακυνθινοῦ (σελ. 324, σημ. 6), πᾶν ἄλλο εἰς ἡμᾶς φαίνεται ἡ ἰσχυρός, διότι παρὰ Gerland εἶναι ἐπόμενον νὰ μὴ ἀναφέρεται τὸ Α αὐτοτελῶς, ἂν ὑπῆρχεν, ἀλλὰ νὰ περιλαμβάνετο εἰς δέσμην καταλοίπων τοῦ Horf. Οὕτως, ἐν Byz. Zeitschr., τόμ. ΙΑ' (1902), σελ. 330 διὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 45 τοιαύτην δέσμην ἀναγινώσκεται: «Zante (11 vollständige Abschriften)». Κατ' ἀρχήν, δὲν ἀποκλείεται μεταξὺ τῶν ἑνδεκα τούτων, μὴ ὀνοματιζομένων, ἀντιγράφων νὰ περιλαμβάνετο τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀντίγραφον τοῦ Horf. Τὸ δὲ ἀναφέρεται ἐνταῦθα ἡ Ζάκυνθος καὶ ὄχι ἡ Κεφαλληνία δὲν ἀνατρέπει, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐπιρρωννύει τὴν σκέψιν ἡμῶν ταύτην. Εἰς τὸν λατινιστὴ τίτλον τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔγγραφου ἐν Fr. Miklosich et J. Müller (Acta et Diplomata, τόμ. Ε', σελ. 16) ἀναγράφεται: «Comes Palatinus Ricardus Orsini... confirmat possessiones ecclesiae Zacynthi ad instantia episcopi Henrici». Δυσχέρεια εἶναι ἡ φερομένη χρονολογία αὐτῶν.

Ἐν σχέσει πρὸς τὴν μέθοδον ἀποδόσεως τοῦ κειμένου λέγεται εἰς τὴν ἐπικρίσιν (σελ. 376) ὅτι «ὁ ἐκδότης δὲν ἔλαβε τὸν κόπον νὰ ἀκολουθήσῃ ἐν προκειμένῳ (γρ. ἐπὶ τοῦ προκειμένου) τὴν ἰσχύουσαν δεοντολογίαν τῆς διπλωματικῆς», ἐπιφέρεται δὲ ὡς πρὸς τοῦτο: «Λέγει ὁ ἐκδότης (σ. γ'): «Ἡ ἐκδοσις αὕτη δὲν ἀφίσταται τῶν συνήθων κανόνων τῶν ἀντιστοιχῶν ἐπιστημονικῶν ἐκδόσεων, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην εἶναι ἰδιότυπος». Ἡ φράσις ἡμῶν ἔχει ἡκρωτηριασθῇ καὶ παρερμηνευθῇ, πλήρης δὲ αὕτη ἔχει ὡς ἀκολουθῶς: «Ἡ ἐκδοσις αὕτη δὲν ἀφίσταται τῶν συνήθων κανόνων τῶν ἀντιστοιχῶν ἐπιστημονικῶν ἐκδόσεων, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην εἶναι ἰδιότυπος, καὶ κατ' ἄλλα καὶ καθ' ὅσον περιλαμβάνει δύο ἔγγραφα, τὸ δεύτερον τῶν ὁποίων εἶναι ἐπιτομή, συνταχθεῖσα τέσσαρας περίπου αἰῶνας βραδύτερον, ἐλάχιστα δὲ πράγματι μελετηθεῖσα μέχρι σήμερον». Ἡ φράσις προδήλως, εὕρισκομένη μάλιστα ὄχι εἰς τὴν εἰσαγωγήν, ἀλλ' εἰς τὸν πρόλογον, ἀναφέρεται ὄχι εἰς τὴν μέθοδον ἀποδόσεως τοῦ κειμένου, ἀλλ' εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς ἐκδόσεως, ἦτοι τὸ ὕλικόν (τὸ Πρακτικὸν καὶ τὴν Ἐπιτομήν του), ἔπειτα δὲ τὰς πηγὰς (Πρωτότυπον, Ἀντίγραφον, Ἐπιτομήν) καὶ τὰ βοηθήματα αὐτῆς (ἐκδοσις Miklosich-Müller), ὡς πρὸς ταῦτα δὲ ἡ ἐκδοσις χαρακτηρίζεται ὡς «ἰδιότυπος».

Τὸ ἐπιχείρημα τῆς ἐπικρίσεως δὲν στηρίζει, ὥς βλέπομεν, τὸν εἰς βάρος τοῦ ἐκδότου ἔλεγχον ὅτι δὲν ἔλαβε τὸν κόπον νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἰσχύουσαν δεοντολογίαν τῆς διπλωματικῆς. 'Αλλ' ἄράγε δὲν ἔκαμε τὸν κόπον τοῦτον ὁ ἐκδότης; 'Εν πρώτοις, πρέπει νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ ἐκδοσις εἶναι, ὥς χαρακτηρίζεται εἰς τὸν ὑπότιτλον, κριτική. Τὴν διπλωματικὴν μέθοδον εὐρίσκομεν λ.χ. παρὰ Fr. Dölger, Aus den Schatzkammern des Heiligen Berges, Textband, ὅπου ἔγγραφα ἐκδίδονται « mit allen grammatischen und orthographischen Fehlern », ἐπιφέρονται δὲ βελτιώσεις, ὥς πρὸς τὰ σφάλματα ταῦτα εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα (βλ. σελ. 9). Τὴν διπλωματικὴν καὶ κριτικὴν μέθοδον εὐρίσκομεν, λ.χ. παρὰ G. Rouillard-P. Collomp, Actes de Lavra, édition diplomatique et critique, ἐκεῖ δὲ ἐν σελ. XXIV καθορίζεται ποῖα ἔγγραφα ἐκδίδονται « diplomatiquement » καὶ ποῖα « critiquement », διαπιστουμένου ὅτι ἕκαστον ἔγγραφον ἐπιβάλλει τὸ διδόμενον εἰς αὐτὸ « genre d'édition ».

Καὶ ἐνταῦθα γίνονται εἰς τὴν ἐπικρίσιν, εἰς ἄκρως δὲ αὐστηρὸν τόνον, ὑποδείξεις ἐκδόσεων ἔγγραφων καὶ μελετημάτων¹, μὲ τὴν ἐντύπωσιν, ὥς φαίνεται καὶ ἐξ ἄλλων καὶ ἐκ τῆς χρήσεως τῆς λ. « ὑπόδειγμα », ὅτι ὑπάρχει σταθερὸς, μονολιθικός, οὕτως εἰπεῖν, τρόπος ἐκδόσεως αὐτῶν. Τοιοῦτος τρόπος δὲν ὑπάρχει καὶ δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ. Ὁ τρόπος τῆς ἐκδόσεως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν ἔγγραφων, ὑπὸ ποικίλας ἐπόψεις λογιζομένην, ἡ ὁποία ποικίλλει, οὕτω δὲ προσαρμογὴ τις ἐκάστοτε καθίσταται ἀναγκαία. Ἡ προσαρμογὴ δὲ αὕτη, μέχρι τινὸς τοῦλάχιστον, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰς προτιμήσεις ταύτας ἢ ἐκεῖνας τοῦ ἐκδότου. Βεβαίως γενικοὶ κανόνες δὲν ἔλλειπουν. 'Αλλ' εἰς τὰς ὑποδείξεις αὐτὰς τῆς ἐπικρίσεως ἀναφέρονται μόνον ἐκδόσεις ἢ μελετήματα, ὀνομαστικῶς ἢ γενικῶς. Δὲν ἀναφέρονται δημοσιεύματα κανόνων τῶν ἐκδόσεων τούτων, καίτοι ὁ λόγος εἶναι περὶ διπλωματικῆς δεοντολογίας. Ἡμεῖς ἐχρησιμοποίησαμεν τὸ ἐξαιρετὸν πάντοτε χρησιμότητος δημοσίευμα τῆς « Union Académique Internationale: Emploi des signes critiques, disposition de l'apparat dans les éditions savantes de textes grecs et latins », τοῦτο δὲ ἐμνημονεύετο εἰς τὴν ἀνωτέρω ἡμετέραν διατριβήν. Τὸ δημοσίευμα ἐχρησιμοποίησαν προσφάτως καὶ ἄλλοι καὶ ὁ P. Lemerle, καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων, διευθυντῆς δὲ

1. Μεταξὺ τούτων εἶναι τὸ ἐξαιρετὸν μελῆμα τοῦ Ν. Σ β ο ρ ώ ν ο υ (Recherches sur le cadastre byzantin et la fiscalité aux XIe et XIIe siècles: Le cadastre de Thèbes, BCH, τόμ. 83, σελ. 1 κ. ἐξ.), ἐλέγχεται δὲ ἡ ἐκδοσις, διότι δὲν ἀνέτρεξεν εἰς αὐτό, οὕτω δὲ αὕτη δὲν ἀπέφυγε « πλῆθος σοβαρῶν σφαλμάτων, οἷον εἶναι π.χ. (sic) ἡ παρανάγνωσις τῶν κλασματικῶν ἀριθμῶν ». Ἡ ἐπικρίσις δὲν λέγει πῶς τοποθετεῖ τὸ μελῆμα τοῦτο ἐνταῦθα, ὅπου λόγος περὶ δεοντολογίας τῆς διπλωματικῆς. Τὸ δὲ ἐπιφερόμενον ὥς παράδειγμα εἶναι θέμα παλαιογραφίας, εἰς δὲ τὸ μελῆμα τοῦτο, ὥς νομίζομεν, δὲν ἐξετάζονται σχετικὰ πρὸς τοῦτο θέματα.

τοῦ Κέντρου Ἑρευνῶν τῆς Ἱστορίας καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ τῶν Βυζαντινῶν (ρητὴν περὶ τούτου μνησίαν βλ. ἐν *Actes de Kutlumus*, 1946, σελ. 28 κ. σημ. 1). Ἐχρησιμοποιήσαμεν ἐπίσης τὰς ὑποδείξεις τοῦ Συνεδρίου Βυζαντινῶν Σπουδῶν τοῦ Παλέρμου, περὶ τούτου δὲ βλ. περιοδ. Πλάτωνα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 163.

Τὸ συγκεκριμένως ἐλεγχόμενον εἰς τὴν ἐπικρίσιν ἐφεξῆς προβάλλεται οὕτω (σελ. 377): « Λέγει ὁ ἐκδότης (σ. 25): « Αἱ ἀπειράριθμοι βραχυγραφίαι καὶ ἐπιτιμήσεις δὲν ἐδηλώθησαν πᾶσαι. Συνήθως βραχυγραφίαι καὶ συγκοπαὶ λέξεων ἐσημειώθησαν ἐκεῖναι μόνον διὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν ὁποίων δύναται νὰ προκύψῃ ἀμφισβήτησις. Βραχυγραφίαι δι' ἀποκοπῆς ἐσημειώθησαν μόνον εἰς τὰς λέξεις, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι δυνατὴ ποικιλία καταλήξεων ». Ἀλλ' εἰς τὴν ἐκδοσὶν ἀναγινώσκεται (σελ. 25): « Αἱ ἀπειράριθμοι βραχυγραφίαι καὶ ἐπιτιμήσεις τοῦ πρωτοτύπου δὲν παρετέθησαν πᾶσαι. Συνήθεις βραχυγραφίαι (*abréviations usuelles*) καὶ συγκοπαὶ λέξεων (*contractions*) ἐσημειώθησαν ἐκεῖναι μόνον, διὰ τὴν ἀνάλυσιν τῶν ὁποίων δύναται νὰ προκύψῃ ἀμφισβήτησις. Βραχυγραφίαι δι' ἀποκοπῆς (*abréviations par suspension*) ἐσημειώθησαν μόνον εἰς τὰς λέξεις, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι δυνατὴ ποικιλία καταλήξεως ». Τὸ ἐκ πέντε στίχων χωρίον τῆς ἐκδόσεως ἡμῶν ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐπικρίσιν λίαν ἀνακριβῶς: μὲ τέσσαρας παραλείψεις καὶ δύο μεταβολὰς καταλήξεως. Αἱ ἀνακρίβειαι αὗται εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον οὐσιαστικά. Ἦτο ἀναγκαῖον νὰ δηλωθῇ ὅτι τοῦ Πρωτοτύπου — ὅχι καὶ τῆς Ἐπιτομῆς — δὲν παρετέθησαν πᾶσαι αἱ βραχυγραφίαι καὶ ἐπιτιμήσεις, διότι τούτου μόνον ἦσαν « ἀπειράριθμοι », παρατιθέμεναι δὲ αὗται πᾶσαι θὰ καθίστων τὴν ἀνάγνωσιν λίαν ἐπίπονον, θὰ παρεῖχον δὲ σωρείαν δυνατοτήτων εἰς λάθη, διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν παρὰ Rouillard-Collomp (ἐνθ' ἄνωτ., σελ. XXIV) ἔκφρασιν δι' ἀντίστοιχον περίπτωσιν. Ἐπειτα, συνήθεις (ὅχι συνήθως) βραχυγραφίαι καὶ ἐπιτιμήσεις, συγκοπαὶ λέξεων, βραχυγραφίαι δι' ἀποκοπῆς εἶναι παλαιογραφικοὶ ὅροι, τῶν ὁποίων ἡ ἀναγκαία διασάφησις γίνεται διὰ τοῦ ἐν παρενθέσει ἀντιστοίχου γαλλικοῦ ὅρου.

Ὡς πρὸς τὴν ἀνάλυσιν τῶν ἀνωτέρω βραχυγραφικῶς οὕτως ἢ ἄλλως φερομένων, ἡ προᾶξις ποικίλλει καὶ εἰς τὰς νεωτάτας ἐκδόσεις. Οὕτως, παρὰ J. Bompaigne (*Actes de Xéropotamou, Texte*, Παρίσιος, 1964) ἀναλύονται πάντα ταῦτα, π.χ. σελ. 79 (εἰς διαθήκην περὶ τὸ 1270-1274, στ. 6) *τελλ(αν)*, *συγχώρησ(ην)*, ὅπου εἰς τὸ χειρόγραφον συνήθεις βραχυγραφίαι τῶν ἐν παρενθέσει ἀνωτέρω. Παρὰ P. Lemerle (ἐνθ' ἄνωτ.) ἀποδίδονται ἐντὸς παρενθέσεως μόνον αἱ « *abréviations par suspension* », ὡς λέγεται παρ' αὐτῷ (σελ. 28), δὲν ἀποδίδονται δὲ πᾶσαι αἱ ἄλλαι, π.χ. σελ. 38 (εἰς γράμμα τοῦ 1257, στ. 1) *κοινῶς*, (στ. 2) *πεπιστωμένον*, ὅπου τὸ χειρόγραφον ἔχει βραχυγραφίαν ἀντιστοίχως τοῦ -ως καὶ τοῦ -έον. Πρέπει νὰ προστεθῇ ὅτι παρ' ἐγκυροτάτοις ἐκδόταις οὐδ' αἱ « *abréviations par sus-*

pension» ἀποδίδονται πᾶσαι, οὕτω δὲ π.χ. παρὰ Lemerle (ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 41) (εἰς ἔγγραφον τοῦ 1287, στ. 2) *προφήτου*, ὅπου τὸ χειρόγραφον ἔχει *προφη*, ὁμοίως παρὰ Dölger (Aus den Schatzkammern des Heiligen Berges, σελ. 195) (εἰς πρακτικὸν τοῦ 1301, στ. 19) *Νικόλαον*, ὅπου τὸ χειρόγραφον ἔχει *νικο*, τοῦτο δὲ προδήλως, διότι αἱ ἄνωτέρω ἀναγνώσεις εὐρέθησαν ἀσφαλεῖς.

Εἰς τὴν ἐπίκρισιν (αὐτόθι) τὰ εἰς τὴν ἔκδοσιν ἡμῶν ὥς πρὸς τὰ βραχυγραφικῶς ἀποδιδόμενα χαρακτηρίζονται ὥς «ἀπαράδεκτα», «διότι οὕτως ὑπεισέρχεται εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐγγράφων ὁ ὑποκειμενικὸς παράγων...». Τὰ πράγματα εἶναι ὅλως διάφορα. Ἄν περιορισμὸς τῆς ἀποδόσεως τῶν βραχυγραφικῶς φερομένων κρίνεται ἀπαραίτητος ὑπὸ εἰδικωτάτων ἐπιστημόνων, προκειμένου περὶ συνήθων ἐγγράφων μὲ πολλὰ ἔστω ἄλλ' εὐνότητα βραχυγραφούμενα, μετρίου δὲ μήκους, πόσον μᾶλλον εἶναι οὕτως ἀπαραίτητος προκειμένου περὶ ἐγγράφου, ὡς τὸ ἡμέτερον Πρωτότυπον, ὅπου βραχυγραφούμενα κατὰ κανόνα δύσκολα εὐρίσκοντο ἀνὰ πᾶσαν λέξιν, τὸ δὲ μήκος αὐτοῦ ἦτο ἀσυνήθως μέγα. Ἐν τῇ πράξει διηρέσαμεν τὰ βραχυγραφούμενα τοῦ Πρωτοτύπου εἰς δύο κατηγορίας, ὡς ἄνωτέρω, καὶ ρητῶς καθωρίσαμεν ἀντιστοίχως δύο κριτήρια, ἥτοι, πρῶτον, τὴν δυνατότητα ἀμφισβητήσεως διὰ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ βραχυγραφικῶς φερομένου καί, δεύτερον, τὴν δυνατότητα ποικιλίας καταλήξεως. Τὰ κριτήρια ταῦτα ἀναμφιβόλως εἶναι ἀντικειμενικά. Καὶ ἐρωτᾶται ποῦ εἶναι ὁ προβιλλόμενος εἰς τὴν ἐπίκρισιν «ὑποκειμενικὸς παράγων»; Μόνον ἡ χρῆσις, ὀρθὴ ἢ μὴ, τῶν κριτηρίων τούτων εἶναι ὑποκειμενική, ἐξαρτᾶται δηλαδή ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τοῦ ἐκδότου. Ἀλλὰ μήπως καὶ ἡ ὀρθὴ ἢ μὴ ἀνάλυσις τῶν βραχυγραφικῶς φερομένων δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τοῦ αὐτοῦ ἐκδότου;

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου δὲν προσέκρουσαν ξένοι εἰδικοί, καθ' ὅσον δύναται νὰ συναχθῇ ἐξ ἐπιστολῶν αὐτῶν πρὸς τὸν ἐκδότην. Οὕτως, ὁ P. Lemerle, ὁ μνημονευθεὶς ἄνωτέρω γάλλος καθηγητὴς, γράφει (ἐπιστ. ἀπὸ 8-4-66) «Je peux vous assurer que vous avez fait, selon une excellente méthode et avec une parfaite rigueur scientifique, une œuvre extrêmement utile», ὁ δὲ καθηγητὴς J. Dujčev τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Σόφιας (ἐπιστ. ἀπὸ 9-3-66) γράφει: «le texte, que vous avez édité avec un grand esprit critique et tant de soin, m'intéresse d'une manière tout particulière et je vais l'utiliser bientôt».

Ἐφεξῆς ἐλέγχει ἡ ἐπίκρισις (αὐτόθι) τὴν ἔκδοσιν διὰ «σύγχυσιν καὶ ἀσυνέπειαν (γρ. ἀνακολουθίαν)» πολλαχοῦ, προκύπτουσαν ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἀναπτύσσονται πᾶσαι αἱ βραχυγραφίαι. Εἰς πίστιωσιν δὲ τούτου προσάγει «ἐλάχιστα μόνον» παραδείγματα. Πολὺ φοβούμεθα ὅτι τὰ προσαγόμενα εἶναι τὰ μόνα, τὰ ὅποια ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἡ ἐπίκρισις, ἄλλο δὲ ζήτημα εἶναι ταῦτα ὀρθά.

Ἐπίκρισις: « ἐν στ. 146, 203, 204, 260 κ.ἄ. γράφεται *Γουλολέων* ἀντὶ *Γουλ(ο)λέων*, τὸ ὁποῖον ὁρθῶς δηλοῦται ἐν 196, 208 κ.ἄ. (*Γουλ(ο)λέοντ(ος)*) καὶ ἐν 213, ὅπερ γραπτέον *Γουλ(ο)λέ(ον)τ(ος)*) ». Παρερχόμεθα τὴν ἀντίφασιν τοῦ « ὁρθῶς δηλοῦται » πρὸς τὸ « γραπτέον ». Προσέχομεν τὰς ἀνακρίβειας: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως ἐν στ. 196 κ. 208 φέρεται τοῦ *Γουλ(ο)λέων* καὶ ὄχι τοῦ *Γουλ(ο)λέοντ(ος)*, ὥς θέλει ἡ ἐπίκρισις· ὁμοίως, ἐν στ. 213 φέρεται *Γουλ(ο)λέ(ον)τ(ος)*, ἐπομένως δὲ πρὸς τὸ « γραπτέον » τῆς ἐπικρίσεως; Ἐπειτα, ἐν στ. 146 φέρεται εἰς τὸ πρωτότυπον *γουλ^ολέων*, ὅπερ ἀναγνωστέον *Γουλολέων*, καὶ ὄχι *Γουλ(ο)λέων*, ὥς θέλει ἡ ἐπίκρισις. Κατὰ τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὸ ἐν γένει ἀσφαλὲς ἀνεγνώσθη ἐν στ. 203, 204, 260 *Γουλολέων*. Τὸ ἐν στ. 196, 208 τῆς ἐκδόσεως τοῦ *Γουλ(ο)λέων* εἶναι προδήλως διάφορον, καθ' ὅσον κατὰ γενικήν, ἄνευ δὲ καταλήξεως, διὸ καὶ τὸ ἐντὸς παρενθέσεως ο.

Ἐπίκρισις: « Ἡ λέξις *χωράφιον*, -ου, ἡ ὁποία κατὰ κανόνα ἀπαντᾷ ἐν συντμήσει (γρ. βραχυγραφία), πάντοτε ἀναπτύσσεται σιωπηρῶς ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, ἐν 370 ὁμῶς γράφεται *χωρ(αφίου)* ». Ἀνακρίβεια: ἡ λ. *χωράφιον* δὲν ἀναπτύσσεται πάντοτε « σιωπηρῶς » ὑπὸ τοῦ ἐκδότου, καθ' ὅσον εἰς τὴν ἐκδοσιν (σελ. 25) λέγεται: « Εἰδικῶς αἱ λέξεις *ἀμπέλιον*, *χωράφιον*...γράφονται πλήρεις... ». Ἐν στ. 370 γράφεται *χωρ(αφίου)*, καθ' ὅσον ἐκεῖ φέρεται (στ. 369/370): « *χωράφιον* εἰς τ(ὴν) Ἀμμόχουστ(ον) τὸ μέσον κείμενον | *χωρ(αφίου)* τοῦ Προσφονάρι ». Ἡ τελευταία ἐνταῦθα παρένθεσις εἶναι ἀναγκαία, ἵνα δηλωθῇ ἀνάγνωσις τοῦ ἐκδότου, ὑποδεικνυομένη ὄχι ἐκ τῆς γραφῆς τοῦ Πρωτοτύπου, οὔσης καὶ ἐνταῦθα ὡς συνήθως, ἀλλ' ἐκ τῶν συμφραζομένων.

Ἐπίκρισις: « Ὅμοίως καὶ ἡ λ. *μοδίον*, -ων, ἀλλ' ἐν 406 γράφεται *μοδ. ἄ* ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται *μοδ. α* ἀτόνως. Ἡ ἐπίκρισις δὲν ἐπρόσεξεν τὸ ἐν σελ. 25 τῆς ἐκδόσεως « Αἱ ἄλλαι βραχυγραφούμεναι λέξεις ἐγράφησαν, ὥς ἐὰν ἦσαν πλήρεις, μετὰ τῆς ὁρθῆς δὲ γραφῆς κατὰ τὸ συμπληρούμενον μέρος αὐτῶν ». Εἰς χίλια καὶ πλεον ἴσως χωρία τῶν δύο κειμένων, ἐν οἷς ἡ ἀνωτέρω λέξις, ἡ ἐπίκρισις εὗρεν ἐν χωρὶς συμπλήρωσιν, ὅλως δὲ αὐτονόητον.

Περὶ τοῦ ἡμ., περὶ οὗ ἡ ἐπίκρισις: « ἄγνωστον διατί, οὐδέποτε ἀναπτύσσεται », λέγονται ἀρκετὰ ἐπεξηγηματικὰ εἰς σελ. 26 τῆς ἐκδόσεως, μᾶλλον δὲ συγκεκριμένα ἐν Προσθ. καὶ Διορθ., σελ. Ιβ', τὰ ὁποῖα δὲν εἶδεν ἡ ἐπίκρισις.

Ἐλέγχεται περαιτέρω ὁ ἐκδότης, διότι « ἐνίοτε ἀναπτύσσει τὰς βραχυγραφίας μετὰ περισσοτέρας τοῦ δέοντος βεβαιότητος » καὶ προσάγονται παραδείγματα: « 58: *Κουκ(ου)λ(ου)*, παρ' ὅτι ἐν 1071 φέρεται *Κουκάλλ(ου)* καί, ὥς φαίνεται, πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὴν ἐκδοσιν στ. 1071 φέρεται *Κουκαλλ(ου;)* καὶ ὄχι *Κουκάλλ(ου)*. Ποῦ εἶναι λοιπὸν

ἡ μεγαλυτέρα τοῦ δέοντος βεβαιότης ὥς πρὸς τοῦτο; Ἐπειτα πῶς πρόκειται, ὥς φαίνεται, περὶ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος; Τὸ *Κουκ(ου)λ(ου)* ἀναφέρεται εἰς πρόσωπον ἐκ τῆς ἐπαρχίας Πάλης, τὸ δὲ *Κουκαλλ(ου;)* ἀναφέρεται, ὥς εἰκός, εἰς τοπωνύμιον τῶν «Κορωνῶν», ἀκραίας ἀνατολικῆς περιοχῆς τῆς ἐπαρχίας Κραναίας, ἐξ ἄλλου δὲ δὲν σφύζειται ἡ φωτογραφία, ἐν ἣ τὸ *Κουκ(ου)λ(ου)*, ἵνα γίνη ἡ ἀναγκαία ὥς πρὸς τὴν ὁμοιότητα σύγκρισις τῶν δύο γραφῶν στ. 58 κ. 1071.

Ἐπικρίσις: «144 (καὶ 196): *Μακρυπολ(ί)τ(η)*, ἀλλ' ἐν 464 *Πολύ(του;)*». Τρεῖς ἀνακρίβειαι: ἐνταῦθα, ἐν Προσθ. κ. Διορθ. σελ. IIβ τῆς ἐκδόσεως φέρεται περὶ τοῦ στ. 144 «ἀντὶ *Μακρυπολ(ί)τ(η)* γρ. (= γραπτέον) *Μακρι-*», τὴν διόρθωσιν δὲ ταύτην δὲν εἶδεν ἡ ἐπικρίσις, γράφουσα ὥς ἀνωτέρω. Ἐπειτα, ἐν στ. 464 τοῦ κειμένου τῆς ἐκδόσεως φέρεται *Πολή-τ(ου;)* καὶ ὄχι *Πολύ(του;)*. Ὡς πρὸς τὰς ἐν παρενθέσει καταλήξεις τῶν δύο ὀνομάτων τούτων βλ. τὰ γενικώτερον κατωτέρω (σελ. 74) λεγόμενα.

Ἐπικρίσις: «232: *Κουρβουλ(ου)*, ἀντί, ὥς ἐνδέχεται, *Κουρβουλ(η)*, ὅπερ ἀπαντᾷ ἐν Ε». Ἀνακρίβεια: ἐν Ε 21^τ, 18 ἀπαντᾷ *Κουρβούλη* καὶ ὄχι *Κουρβουλ(η)* ἀνευ τόνου. Ἐπειτα *Κουρβούλι* φέρεται ἐν ΑΜΜ, τοῦτο δέ, δι' οὗ ἐνισχύεται ἡ γραφὴ τῆς Ε, δὲν εἶδεν ἡ ἐπικρίσις. Ἐν Π 232 εἶναι τοπωνύμιον, ὥς φαίνεται ἐκ τῶν συμφραζομένων (sc. *χωράφιον*)....το λεγομενον τοῦ *Κουρβουλ(ου)*, γενόμενον ἐκ τινος αὐτόθι κλήματος, κατὰ τινα συνήθη εἰς τὸ Πρακτικὸν χρῆσιν, πβ. 365 κ. 1011 τοῦ Σπάρτου, 789 Ἐληθίου κλπ.

Ἐπικρίσις: «510: *δυσμάς* ἀντὶ πιθανοῦ *δύ(σιν)*, ὅπερ ἀπαντᾷ πολλὰ τοῦ». Πρὸς τὸ ἐν Π ἐνταῦθα *δυσμάς* ὑπὸ ἔποψιν ἐκφορᾶς ἀπολύτως ἀντίστοιχον τὸ ἐν στ. 8 καὶ 535 κατὰ *δυσμάς*, ὥς πρὸς τὸν πληθ. δὲ μόνον τὸ ἐν στ. 894 κατὰ *δυσμόν*. Διὰ τὸ «πιθανόν» *δύ(σιν)* καὶ ὄχι ἐπίσης *δύ(σεις)*; Ἄν ἡ ἐπικρίσις ἔβλεπε τὸν σχετικὸν πίνακα τῆς ἐκδόσεως (σελ. 134, ἐν λ. κατὰ), θὰ εὗρισκεν: κατὰ *δύσιν* 639, 705, 753, 920· κατὰ *δύσεις* 759, 761, 765, 768. Προσθετέον ὅτι εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται 639 *δυσιν*, 705 *δύσιν*, 753, 920 *δύσιν*. Δὲν διασαφεῖ ἡ ἐπικρίσις τὸ *δύ(σιν)*, ὅπερ οὐδαμοῦ φέρεται εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως.

Ἐπικρίσις: «553: *Ποδ(ω)σ(ης)* ἀντὶ πιθανοῦ *ποδ(ό)σ(εως)*. (Ἡ λέξις *πόδοσις* καὶ ἐν τοῖς πίναξιν, ὅπου ἀποκαθίσταται (γρ. ἀποκαθιστᾶται) ἡ ἡμαρτημένη ὀρθογραφία (γρ. γραφὴ) τοῦ Π, γράφεται ἐσφαλμένως διὰ τοῦ ω (σσ. 135, 156). Τὸ *πόδοσις* ὅμως ἀσφαλῶς παράγεται ἐκ τοῦ *ἀποδίδειν* (γρ. *ἀποδίδω* ἢ *ἀποδιδόναι*), ὅπερ ἀπαντᾷ συχνότατα ἐν Π ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ περαινέσθαι)». Ἀνακρίβεια: εἰς τοὺς πίνακας ἀποκαθιστᾶται ἡ ἡμαρτημένη γραφὴ τοῦ Π ὄχι πάντοτε, ἀλλὰ συχνάκις, μόνον δὲ κυρίων ὀνομάτων, ὄχι πασῶν τῶν λέξεων, βλ. ἐκδοσιν (σελ. 131): «Οἱ τύποι ὀνομάτων προσώπων καὶ τόπων τοῦ Πρακτικοῦ, ὥς καὶ οἱ...τῆς Ἐπιτομῆς, παρέχονται

κατὰ τὴν συνήθη ὀρθογραφίαν... Ἐνίοτε, ...παρέχονται οἱ παραδιδόμενοι ἐν ἑκατέρῳ τῶν κειμένων τούτων τύποι ». Ἀλλῇ ἀνακρίβεια : ἐν Π 553 ἔχομεν τοπωνύμιον (ἕτερον τῆς Ποδ(ω)σ(ης) τοῦ Βουν(οῦ) τῶν Ἀγρίων), ὡς τὰ πράγματα δηλοῦν. Βεβαίως, κατ' ἀρχὴν δὲν ἀποκλείεται, καίτοι ἡ ἐπικρίσις δὲν ἀναφέρει μαρτυρίας, ἡ παραγωγή τοῦ πόδωσις ἐκ τοῦ ἀποδίδω. Ἀλλ' ἔχομεν ἤδη παρ' Εὐσταθίου ποδόω-ῶ, ἥδη δὲ μεταγενέστερον μέσ. ποδοῦμαι, καθ' ὃ τὸ μεταγενέστερον ἥδη καὶ εἰς ἐπιγραφὰς καὶ παπύρους πόδωμα (βλ. Λεξικὸν Liddell·Scott·Jones ἐν λ.) ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ βάσις, ἐπίσης δὲ ἄλλα παράγωγα. Διὰ τὴν ἀποκλεισθῆναι τὸ ἀπολύτως πρὸς τὸ πόδωμα ἀντίστοιχον παράγωγον πόδωσις, κατὰ γνωσιότατον δὲ παραγόμενον σχῆμα : Ἐπεὶ τὸ νόημα. Ἀρκούμεθα ὥς πρὸς τοῦτο εἰς ἓν μόνον παράδειγμα (Π 54/55) : « μέρος καὶ καταβένει μέχρι τοῦ προσκεφαλαδίου τοῦ λαχιδίου Χοῖδ(ᾱ) καὶ ἀπέρχεται τὴν ποδ(ω)σ(ιν) ποῦ [.] | καὶ καταβένει μέχρι ἀμπελίου τοῦ Προεδράτου », ἐνθα τὰ ἐντὸς ἀγκυλῶν σημειούμενα γράμματα φέρονται ἐν ΑΜΜ « ἀναβαίνει ». Ἀμέσως προηγουμένως ὁ λόγος περὶ ὑψώματος, καλῶς δ' ἔχει ἡ ἐννοία πόδωσις = βάσις τοῦ ὑψώματος, κατὰ μεταφορὰν ὡς τὸ ἐνταῦθα προσκεφαλαδίου, ἐπὶ τούτοις δὲ πβ. κ. Ε 12^Γ, 15 « πᾶγη στὴν ποδιάν », ἐν ἀναφορᾷ δὲ πρὸς τὸ ὕψωμα ἐπίσης. Πῶς θὰ στηριχθῇ ἐνταῦθα ἡ ἐννοία πόδωσις = πέρας ;

Ἐπικρίσις : « 554 : Κουρκουμ(έ)λλ(ι). Πολλῶν ὀνομάτων ἡ κατάληξις συμπληροῦται ἄλλοτε διὰ τοῦ (ι), ὡς ἐνταῦθα, καὶ ἄλλοτε διὰ τοῦ (η) (πρβλ. π.χ. 557 : Εὔστράτ(η)) ». Ἀνακρίβεια : εἰς ἐκδοσιν στ. 557 φέρεται Εὔστράτῃ καὶ ὄχι Εὔστράτ(η). Δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἐπικρίσις πολλά, ἥτοι : πρῶτον ὡς πρὸς τὸ Κουρκουμ(έ)λλ(ι) ὅτι ἡ λέξις αὕτη, φερομένη καὶ ἐν στ. 549 κ. 957, ἀπαρῶντάκις ὡς ἐν στ. 554, ἀντιστοίχως δὲ πρὸς Π 554 (ἐν μέρει) καὶ 957 ἐν ΑΜΜ κατὰ τὸν πλήρη τύπον Κουρκουμέλλι, καθ' ὃν ἀναμφιβόλως συνεπληρώθη ὁ τύπος τοῦ Π, ὡς ἀνωτέρω, κεῖται εἰς τοὺς πίνακας (σελ. 149) κατὰ τὴν συνήθη ὀρθογραφίαν Κουρκουμ(έ)λλ(η)· δεύτερον ὡς πρὸς τὸ Εὔστράτῃ ὅτι ἡ λέξις αὕτη φέρεται πολλαχοῦ ἐν Π, ὁλογράφως δὲ ἐν στ. 79, 180 Εὔστράτῃ, κατὰ τὸ πλήρες δὲ ἀπεδόθη καὶ τὸ βραχυγραφούμενον ἐν Π. Κατὰ ταῦτα, εἰς τὰ ἀνωτέρω δύο παραδείγματα τῆς ἐπικρίσεως, εἶναι διάφορον πρᾶγμα εἰς τὰς πηγὰς καὶ διάφορον εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως, ἡ διαφορὰ δὲ αὕτη συνιστᾷ τὴν προγραμματισθεῖσαν ἀκολουθίαν, ὄχι ἀνακολουθίαν.

Ἐπικρίσις (σελ. 378) : « 627 : Βρουλλ(ό)σκαλ(ου)· ἐξ ἴσου πιθανόν : Βρουλλ(ο)σκαλ(ου) ». Νομίζομεν ὅχι. Ἀλλὰ πρὸς τί τοῦτο ἐνταῦθα, ὅπου παραδείγματα « σφαλμάτων ἀναπτύξεως » κατὰ τὴν ἐπικρίσιν ;

Ἐπικρίσις : « 772 : Λούππ(ου), ἀντὶ τοῦ πιθανωτέρου Λούππ(η) ». Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται Λούππον καὶ ὄχι Λούππ(ου). Ἡ ἐπικρίσις δὲν εἶδε τὸ ἀβλέπημα τῆς ἐκδόσεως, πβ. πίνακα (σελ.

151) *Λούππ(ου)*). Ἀλλὰ πῶς πιθανώτερον τὸ *Λούππ(η)*, ἀφοῦ *Λούππου* φέρεται ἐν Ε καὶ λέγεται νῦν εἰς Κεφαλληνίαν (ὄνομ. *Λούππος*, ὅχι *Λούππης*);

Ἐπίκρισις: « 772: *Μεληγγ(έρι)*, ὅπερ γραπτέον *Μεληγγ(έ;)ρ(ι)*, ἦ, τὸ καὶ πιθανώτερον, *Μελήγγρ(ι)* ». Ἀπροσεξία: Ὁ ἀρ. 772 πάλιν εἰς τὴν ἐπίκρισιν ἀντί: αὐτόθι. Ὡς πρὸς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ βραχυγραφουμένου βλ. γυνικώτερον κατωτέρω, ὡς πρὸς δὲ τὴν ἀνάγνωσιν ἡμῶν εἰδικώτερον πβ. τὸ εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. « *Μελιγγέρι* ΑΜΜΕ ». Παλαιογραφικῶς πῶς εἶναι πιθανώτερον τὸ *Μελήγγρ(ι)*, ἀφοῦ τὰ δύο γ καὶ τὸ εἰς τὴν βραχυγραφίαν ρ εὗρισκονται ὑπὲρ τὸν στίχον, ἐφ' οὗ τὰ προηγούμενα γράμματα;

Ἐπίκρισις: « 819 (καὶ 828): *Μελ(ή)τ(ου)*, ἀντὶ ὁμοίως πιθανοῦ *Μελ(ή)τ(η)* (*Μιλίτη* ἢ Ε) ». Ἀνακρίβειαι τρεῖς: δὲν ὑπάρχει ἐν στ. 828 λ. *Μελ(ή)τ(ου)*, εἰς δὲ στ. 819 τοῦ κειμένου τῆς ἐκδόσεως φέρεται *Μελ(η)τ(ου)* ἄνευ τόνου, τὸ ἐκ τῆς Ε *Μιλίτη* ἀναφέρεται εἰς στ. 824, ἐνῶ τὸ εἰς στ. 819 ἀναφερόμενον ἐκ τῆς Ε εἶναι *Μέλου* (βλ. πίνακας, σελ. 152 κ. 174 ἐν λ.). Δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἐπίκρισις ὅτι ἡ λέξις αὕτη φέρεται καὶ εἰς στ. 823, 824, ὑπὸ τὴν πληρεστέραν δὲ μορφήν *Μελητ(ου)*, διάφορα δὲ τὰ ἐκεῖ ἐκ τῆς Ε *Μαλάτη*, *Μιλίτη*, οὕτω δὲ ἄνευ ἰδιαιτέρας ἀξίας. Ὡς πρὸς τὸ « ὁμοίως πιθανὸν » τῆς ἐπικρίσεως βλ. τὰ ἄνωτ. (σελ. 74) περὶ τῆς λ. *Βρουλλ(ό)σκαλ(ου)*.

Ἐπίκρισις: « 928: *Βοῖδοστάτ(η)*, καὶ 929: *Κορωνίτ(η)* (*Κορωνίτου* ἢ Ε) ». Κάπως γριφῶδες τοῦτο. Πάντως, ἡ γραφή *Βοῖδοστάτ(η)*, μὲ κατάληξιν δημῶδη εἰς δημῶδη τύπον (πβ. κ. 735 *Βοηδοφάου*), στηρίζεται καὶ εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα: « *Βοῖδοστάτι* ΑΜΜ ». Ὡς πρὸς τὸ *Κορωνίτ(η)* παρατηρητέον ὅτι εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται ἕτερον τὸ λεγόμενον τοῦ *Βοῖδοστάτ(η)* | τοῦ *Κορωνίτ(η)*, περὶ τοῦ αὐτοῦ δὲ χωραφίου, ἀφοῦ δὲ εἰς τὸ *Βοῖδοστάτ(η)* δημῶδης κατάληξις, ἡ αὕτη κατάληξις εἰς τὸ πρὸς αὐτὸ συνεχόμενον *Κορωνίτ(η)*.

Ἐπίκρισις (σελ. 378): « Ἡ ἐκδοσις ἐν γένει βρίθβι σφαλερῶν ἀναπτύξεων. Ἰδοὺ τινες δείγματος χάριν (σημειοῦται πρώτη ἡ ὀρθὴ ἀνάγνωσις καὶ ἐν παρενθέσει ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἐκδότου) ». Τὸ « δείγματος χάριν » ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ « ἐλάχιστα » τῆς ἐπικρίσεως (σελ. 377) ἄνωτέρω, προδίδουν δὲ καὶ τὰ δύο τὴν ἐπιδίωξιν δημιουργίας ἐντυπώσεων ἀνεδαφικῶν. Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν παραδειγμάτων τούτων ἐν καὶ μόνον εἶναι τὸ ὅχι βεβαίως τραγικὸν πρόβλημα, ἂν δηλονότι ἡ ἀνάλυσις τοῦ βραχυγραφουμένου θὰ περιλαμβάνῃ ἢ ὅχι τὸ ρ. Κατὰ τὴν ἐπίκρισιν, θὰ τὸ περιλαμβάνῃ. Καθ' ἡμᾶς ὅχι, διότι τὸ ρ τοῦτο περιλαμβάνεται εἰς βραχυγραφίαν λίαν ἀμφίβολον ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς, ἂν δὲ θὰ προσεφέρομεν βεβαίαν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ρ εἰς τὴν ἐκδοσιν, θὰ προσεφέρομεν ἀνακρίβειαν σπουδαίαν, καθ' ὅσον ἐπ' αὐτῆς θὰ ἐστηρίζετο ἡ ἀνάγνωσις τοῦ ὅλου.

Ἐπίκρισις: « 15: *Μονοκηθρ(ᾱ)* (*Μονοκηθρ(ῥᾱ)*) », ἐνταῦθα δὲ τὸ βραχυγραφούμενον δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι -εως ἢ -ου, πβ. καὶ « *Μονοκήθου*

ΑΜΜ »· « 88 : Χρυσολ(ου)ρ(ᾱ) (Χρυσολ(ουρᾱ)) », ὅπου τὸ ἐπιφερόμενον τῆς ἐπικρίσεως « ἐν 324 ὁμῶς ἐκδίδεται : Χρυσο(λουρᾱ;) » δὲν συνιστᾷ ἀντίφασιν τῆς ἐκδόσεως, καθ' ὅσον ἐκεῖ διάφορος καὶ ἔτι μᾶλλον ἀμφίβολος βραχυγραφία, προσθετέον δὲ ὅτι ἐν στ. 88 δις ἡ λέξις, ἐπίσης δὲ δις εὐρηται καὶ ἐν στ. 711 ὡς Χρυσολουρ(ᾱ), ἐνθα οὐδεμία ἀμφιβολία χωρεῖ δι' ἀναγνώσιν τοῦ ρ· « 98 : Καλογ(ή)ρ(ου) (Καλογ(ήρου)) », ἀλλὰ ἐν στ. 721 Καλογήρ(ου), ὅπου εὐκρινὲς τὸ ρ· « 116 : Σπληνιάρ(η) (Σπληνι(άρη)) », ὅπου ἀνακρίβεια ἐπικρίσεως (116 ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ 115), πόσον δὲ ἀμφίβολος ἡ μετὰ τοῦ ι βραχυγραφία ὑποδηλοῖ τὸ εἰς τὸ κριτικὸν ὑπόμνημα : « Σπληνίου ΑΜΜ -νιοῦ Ε »· « 120 : βιγλατ(ό)ρ(ιον) (βιγλατ(όριον)) », ὅπου τὸ ἀμφίβολον μὲν τῆς βραχυγραφίας ἀπηχεῖ τὸ « βιγλάτον ΜΜ », τὸ ὁρθὸν δὲ τῆς ἀναγνώσεως στηρίζει τὸ ἐπὶ τοῦ νώτου Π σημεῖωμα : « βιγλατόριον »· « 150 (210, 276, 412, 766, 787, 799 κ.ά.) : Γρηγ(ο)ρ(λου) (Γρηγ(ορίου)) », ὅπου ἀνακρίβεια τῆς ἐπικρίσεως, καθ' ὅσον εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως στ. 766 Γρηγορίου, ἐξ ἄλλου δὲ τὸ « κ.ά. » δὲν κατατοπίζει, διότι παραλείπονται 7 ἀριθμοὶ στίχων· « 208 : Δημητρ(ίου) (Δημητ(ρίου)) », ὅπου μόνον τὸ ρ συνιστᾷ διαφορὰν ἐπικρίσεως καὶ ἐκδόσεως· « 329 : Κινιδρ(ίου) (Κινιδ(ρίου)) », ὅπου μετὰ τὸ δ ἀμφίβολος βραχυγραφία· « 408 (καὶ πολλαχοῦ) : Θεοδ(ώ)ρ(ου) (Θεοδ(ώρου)) », ὅπου πάντα ἀμφίβολα μετὰ τὸ δ· « 749 : Χελων(ά)ρ(ι) (Χελων(άρι)) », ὅπου οὐδὲν εἶναι βέβαιον μετὰ τὸ ν.

Εἰς τὴν ἐπίκρισιν ἐγκατασπείρονται εἰς τὰ ἀνωτέρω καὶ τὰ ἀκόλουθα :

« 301 : Βοβίλ(ων) (Βοβ(ι)κων) ». Ἡ αὐτὴ λέξις καὶ ἡ αὐτὴ βραχυγραφία καὶ προηγουμένως, ἦτοι ἐν στ. 143, ὅπερ δὲν εἶδεν ἡ ἐπίκρισις. Τὸ -ων φέρεται ἐν Π διὰ τῆς συνήθους βραχυγραφίας, ἀσφαλῶς ἀναγινώσκουμένης, περὶ δὲ τοῦ ι οὐδὲν τὸ βέβαιον εἰς τὴν βραχυγραφίαν, ἐπὶ τούτοις δὲ πβ. κριτ. ὑπόμν. ἐν στ. 301 « Βοβαρίων ΜΜ, εἰς περιθώριον Α : Βοβαρίων », καθ' ἃ ἡ δυσχέρεια δὲν εἶναι εἰς τὴν κατάληξιν -ων.

« 392 : Πολή(τ;)(ων) (Πολ(ή;)(των) ». Ὡς πρὸς τὴν βραχυγραφίαν τῆς καταλήξεως -ων βλ. τὰ ἀμέσως ἀνωτέρω. Ἡμεῖς, ἰδόντες δις τὸ Π, ἀμφιβάλομεν διὰ τὸ η, εὐρίσκουμεν δὲ τὸ τ ἐνούμενον μετὰ τῆς βραχυγραφίας τοῦ -ων, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ συμβαίνει. Ἀλλὰ τὸ ἐνταῦθα πρόβλημα εἶναι ὅχι ἀναπτύξεως βραχυγραφιῶν, ἀλλ' ἀναγνώσεως, δι' ὃ καὶ ἔχει παρατοποθετηθῇ τοῦτο ἐνταῦθα.

« 783 : Κουλλαρίδεν(ας) (Κουλλ(α)ρίδενας) ». Τὸ α τῆς δευτέρας συλλαβῆς δὲν ἦτο εὐκρινὲς ἐν Π, ἀντιθέτως δὲ εὐκρινεστάτη καὶ εἰς τὴν φωτοτυπίαν ἡ βραχυγραφία τῆς καταλήξεως -ας, ὡς πρὸς ἀμφοτέρω δὲ ταῦτα πβ. κριτ. ὑπόμν. « Κουλλουρίδενας Α -ράδειας ΜΜ ».

« 802 : Καρ(υ;)δ(άκ)(ι) (Καρυδ(άκι)) ». Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται Καριδ(άκι). Τὸ ὄνομα ἀντιστοίχως ἀπαντᾷ δεκάσπτικis ἐν Π, πρὸ δὲ τοῦ στ. 802, ἀλλ' ἰδίᾳ μετ' αὐτόν. Διὰ τὴν ἐπίκρισιν ἡ γνῶσις

πάντα τὰ ἄλλα, καίτοι καὶ εἰς αὐτὰ ἡ αὐτὴ βραχυγραφία καταλήξεως; Εἶναι εὐκρινές ὅτι τὸ εἰ τῆς συλλ. ρι ἐνοῦται μετὰ τῆς ἄνωθεν κατερχομένης βραχυγραφίας τοῦ ακι, ἀλλ' εἶναι ἀσφαλῶς εἰ.

* * *

Παρερχόμεθα τὰ λεγόμενα ἐφεξῆς εἰς τὴν ἐπίκρισιν (σελ. 378) διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἐκδότου. Ὅμως δὲν πρέπει νὰ παρέλθωμεν τὸν ἀφορισμὸν ὅτι «ὁ κόσμος τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γραμματείας εὐρίσκεται βεβαίως πολὺ μακρὰν τοῦ κόσμου τῶν ταπεινῶν μεσαιωνικῶν (γρ. βυζαντινῶν) ἐγγράφων». Βεβαίως ὄχι. Μία εἶναι ἡ ἑλληνικὴ φιλολογία καὶ κλάδοι τῆς εἶναι ἡ ἀρχαία ἑλληνική, ἡ βυζαντινὴ καὶ ἡ νεοελληνικὴ φιλολογία. Ἡ σπουδὴ τοῦ ἐνὸς κλάδου δὲν ἀποκλείει, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐπιβάλλει τὴν σπουδὴν τῶν ἄλλων, τοῦτο δὲ ἰδιαιτέρως ἀληθεύει διὰ τὸν κόσμον τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν γραμμάτων, τοῦ ὁποῖου ἐπιβιώσις εὐρίσκεται εἰς τὸν βυζαντινὸν καὶ τὸν νεοελληνικόν. Τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε κατορθωτόν, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀδύνατον εἰς τὴν πρᾶξιν. Ὁ καθηγητὴς G. Moravcsik σπουδάζει τὴν ἑλληνικὴν, ἦτοι τὴν ὅλην ἑλληνικὴν, φιλολογίαν. Ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ Σῖμος Μενάρδος, ὁ Ἰω. Συκουτρῆς ἐξήταζον τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου μέχρι τοῦ Παλαμᾶ, ὁ δὲ Ἐμμ. Πεζόπουλος ἐθεράπευε τὰ βυζαντινὰ γράμματα. Ταῦτα εἶναι ἐλάχιστα παραδείγματα κλασσικῶν φιλολόγων ἐκ πολλῶν. Εἰδικώτερον δὲ περὶ τοῦ Πρακτικοῦ ἡμῶν ἔκδοσιν ἐπώνυμον πολλοὶ καὶ ὄχι τυχαῖοι ἐρευνῆται εἶχον ἐξαγγεῖλει εἰς διάστημα ἑκατὸν περίπου ἐτῶν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπραγματοποίησε διὰ διαφόρους λόγους, μετὰ τῶν ὁποίων ἀσφαλῶς πρέπει νὰ εἶναι αἱ πολλαπλαῖ καὶ δυσυπέρβλητοι δυσχέρειαι τοῦ ἔργου. Ὁ ἐκδότης συμβαίνει νὰ εἶναι Κεφαλλήν, τοῦ πλεονεκτήματος δὲ τούτου τὴν ἀξίαν εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ Πρακτικοῦ ὑπέδειξεν ἤδη ὁ J. Partsch (ἐνθ' ἄνωτ., μετάφρ. ὑπὸ Λ. Γ. Παπανδρέου, σελ. 100).

Εἰδικώτερον ἐλέγχει ἡ ἐπίκρισις ὡς «ἀσύγγνωστον ἀστόχημα» τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἔκδοσιν (σελ. 24) ὅτι «ὅπου ὑπῆρχε τὸ λατινικὸν c εἰς ἑλληνικὰς λέξεις τοῦ Πρωτοτύπου, ἀντικατεστάθη τοῦτο διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ σ», περαιτέρω δὲ χαρακτηρίζει αὕτη (ἡ ἐπίκρισις) ὡς «ἀνήκουστον» λατινικὴν στίξιν εἰς ἑλληνικὸν ἐγγράφον, ἐλέγχουσα τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἔκδοσιν (σελ. 25) ὅτι ἐτέθη στίξις ἑλληνική, ὅπου ὑπῆρχε λατινική. Ἀμφότερα ταῦτα περιλαμβάνοντο εἰς τὸ δακτυλόγραφον κείμενον τῆς ἐκδόσεως τοῦ Πρακτικοῦ μόνον, τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν τῷ 1939 καὶ ἐγκριθὲν κατόπιν ὑπ' αὐτῆς. Ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν δὲν πρέπει νὰ λησμονῇται ὅτι οἱ δύο γραφεῖς τοῦ Πρακτικοῦ ὄχι μεγάλης μορφώσεως, ἰδίᾳ ὁ δεύτερος, ἀνῆκον, ὡς καὶ ὁ συντάκτης τῆς Ἐπιτομῆς, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἔζων δηλ. εἰς καθημερινὴν πρᾶξιν τὴν λατινικὴν καὶ τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν, ὅτι πολλὰ σημειώματα

ὑπῆρχον εἰς τὸ Πρακτικὸν ἑλληνιστί, σπανιώτερον ἰταλιστί (βλ. ἔκδ., σελ. 5), ὅτι ὁ τίτλος τοῦ Ἀντιγράφου καὶ ἄλλα ἐφέροντο εἰς αὐτὸ ἰταλιστί (βλ. ἔκδ., σελ. 11), ὅτι τὸ δεύτερον τῶν ἐπεχόντων θέσιν τίτλου τῆς Ἐπιτομῆς μακρῶν σημειωμάτων ἐφέρετο ἰταλιστί (βλ. ἔκδ., σελ. 16), ὅτι καὶ ἄλλα εἰς τὰ ἔγγραφα ταῦτα, ἐν οἷς καὶ τὸ οὐσιωδέστατον, ὁ πίναξ τῶν κτημάτων, ἐφέροντο ἰταλιστί (βλ. ἔκδ., σελ. 5, 15, 16), ὅτι τύποι εἰς τὸ Πρακτικὸν ὄχι ὀλίγοι δὲν εἶναι ἄμοιροι ἐπιδράσεως ἐκ τῆς ξένης ταύτης γλώσσης. Οὕτως, ἐνομίσθη ὅτι οἱ προδήλως ἀνειδίκεντοι εἰς τὴν παράδοσιν τῆς ἑλληνικῆς παλαιογραφίας¹ γραφεῖς οὗτοι ἔσχον ὥς πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐλεγχόμενα, κατὰ τινα σύγχυσιν, μᾶλλον ἐπίδρασιν ἐκ τῆς ξένης γλώσσης. Ἄν δὲν συνέβαινε τοῦτο, πῶς θὰ ἐρμηνευθῇ λ.χ. *Κασάμω* εἰς τὴν Ἐπιτομὴν (βλ. ἔκδ., σελ. 117, κριτ. ὑπόμν. εἰς Ε 21^ν) καὶ πῶς τὸ ἐρωτηματικὸν εἰς θέσιν τοῦ Πρωτοτύπου, ὅπου ἀνεμένετο στιγμῇ, ὅπερ δὲν εἶναι ἄλλο ἢ τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἄνω στιγμὴν σημεῖον τῆς λατινικῆς;

Ὡς πρὸς τὰ διαλυτικά, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἔκδοσιν (σελ. 24) « τίθενται ὄχι σπανίως ἐπὶ τοῦ ε καὶ τοῦ υ, ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τοῦ η », παρατηρεῖ ἐλέγχουσα ἡ ἐπίκρισις (σελ. 379) ὅτι ταῦτα « οὐδέποτε πάντως τίθενται ὑπερθεῖν τοῦ η », ἐπιφέρει δὲ αὕτη, κατὰ βάθος ἀντιφάσκουσα, ὅτι « ἐν 628/9 (γρ. 628/629), ὅπου παραπέμπει ὁ ἐκδότης, τὰ διαλυτικά... ἐτέθησαν ὑπερθεῖν τοῦ η διὰ τὰ δηλωθῆναι ὅτι τὸ ἀρχικῶς ἐκ παραδρομῆς γραφὲν η διορθοῦται εἰς ε ». Ἀλλ' ἡμεῖς προέβημεν εἰς διαπίστωσιν, ἀπλῶς, χωρὶς τὰ ἐξετάσωμεν τὸν σκοπὸν αὐτῆς, τὴν διαπίστωσιν δὲ αὐτὴν δέχεται ἡ ἐπίκρισις. Τότε πρὸς τί τὸ μάθημα καὶ ὁ ἔλεγχος; Ταῦτα δὲ ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι καὶ ἄλλαχοῦ ἐν Π τίθενται ὑπὲρ τὸ η τὰ διαλυτικά ταῦτα, οἷον ἐν στ. 766 *Σκήνον*, ὅπου δὲν δεχόμεθα τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπικρίσεως *Σκύνου*, ἔτι δὲ τοῦ ὅτι διόρθωσις τοιαύτη εἰς ἔγγραφον, γέμον τερατωδῶν δοθιογραφικῶν σφαλμάτων, εἶναί τι τὸ μοναδικὸν καὶ ὅλως ξενίζον.

Δὲν ἀντέχουν εἰς συζήτησιν ὅσα λέγει ἡ ἐπίκρισις περὶ τοῦ τονισμοῦ εἰς τὸ Πρακτικὸν (σελ. 379). Δὲν εἶναι « ἐλάχισται » αἱ λέξεις, αἱ φερόμεναι ἁτόνως ἐν Π, οὔτε ἐν αὐτῷ « φέρονται μετὰ τόνου αἱ πλεῖσται τῶν ἁτόνων ἐν τῇ ἐκδόσει λέξεων », διότι « ὁ τόνος, καὶ δὴ καὶ ἡ περισπωμένη, περιέχεται εἰς τὴν μονοκονδυλίαν τῶν περισσοτέρων βραχυγραφικῶς παριστωμένων καὶ τονιζομένων καταλήξεων ». Δύο παραδείγματα. Πρῶτον, ἐκ τῆς γραφῆς τοῦ

1. Ὡς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν ε, προχειρότατοι πάντων εἶναι οἱ πίνακες ἐν V. Gardthausen, *Griechische Palaeographie*², τόμ. Α', ἐργφ, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν ἔκδοσιν (βλ. σελ. 8, σημ. 2). Ὡς πρὸς δὲ τὰ παιγνιώδη καὶ ἀνευ οὐσίας ἐν σημειώσει τῆς ἐπικρίσεως φερόμενα ἐρωτᾶται μόνον πῶς « ἡμέτερον » εἶναι « ἀφαιρεῖ -οῦν = secludit - unt », ἀφοῦ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμόν τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (τοῦ 1933 κ. 1959, σελ. 9) φέρεται « secl. (seclusit) = ὠβέλισε »;

πρώτου γραφέως, σελ. 51 (στ. 314-327). Ἄτονοι φέρονται τοῦλάχιστον δέκα λέξεις, ἥτοι ἀπο Ἀβηδ(ου) ποταμου ἀνωθ(εν) Ἀμμων λαχιδιον ἀνωθ(εν) εξωθ(εν) ἀνωθ(εν) λεγομενον. Δέκα λέξεις ἄτονοι εἰς ἡμῖς σχεδὸν σελίδος εἶναι πολλαί. Βραχυγραφικῶς παριστῶνται αἱ καταλήξεις ἑπτὰ ἐκ τῶν λέξεων τούτων, μονοκονδυλιὰ δὲ ὑπάρχει εἰς δύο μόνον, τὰς λ. ποταμου καὶ Ἀμμων. Ἐπομένως, καὶ ἂν δεχθῶμεν τὰ περὶ μονοκονδυλιάς τῆς ἐπικρίσεως, ἐκ τῶν δέκα ἁτόνων λέξεων εἰς τὴν ἔκδοσιν ὅτιω πρέπει νὰ φέρονται καὶ φέρονται ἄτονοι ἐν Π. Ἀνάλογα εἶναι τὰ πράγματα καὶ εἰς τὸ δεύτερον παράδειγμα, τὸ εἰλημμένον ἐκ τῆς γραφῆς τοῦ δευτέρου γραφέως, σελ. 95 (στ. 1034-1051), ὅπου ἐκ τοῦλάχιστον δέκα τεσσάρων ἁτόνων εἰς τὴν ἔκδοσιν λέξεων μόνον δύο ἔχουν μονοκονδυλιάν.

Ὡς πρὸς τὸν ἀνωτέρω περὶ « τοῦ τόνου καὶ δὴ καὶ τῆς περισπωμένης » ἀφορισμὸν τῆς ἐπικρίσεως καθ' ἑαυτόν, ἀνεξαρτήτως δὲ τοῦ ἂν εἶναι οὗτος ἢ ὄχι ὀρθός, ἔχομεν νὰ εἰπώμεν ὅτι εἰς τὴν πρᾶξιν ἐπὶ τοῦ Πρακτικοῦ ἡμῶν, τοῦ ὑπὸ δύο γραφέων καὶ ἰδιοτύπως συνταχθέντος, δὲν ἔχει κατὰ κανόνα ἐφαρμογὴν καὶ θὰ ἦτο ἄκρως ἐπικίνδυνον, ἂν οὗτος ἐτηρεῖτο κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐγγράφου τούτου. Τοῦτο δεικνύουν τὰ πράγματα. Ἴδου ὀλίγα παραδείγματα, τὰ ὅποια εὐκόλως δύνανται νὰ πολλαπλασιασθοῦν: Ἐν στ. 951 *Βυγλῶν* ἡ μικρὰ καμπύλη, ἡ δηλοῦσα τὴν περισπωμένην ἐνοῦται μετὰ τῆς μεγαλυτέρας, τῆς δηλούσης τὴν κατάληξιν -ων, ἀλλ' ἐν στ. 648 *Κεραμίων*, στ. 793 *Λακκί(ων)* αἱ αὗται ἀκριβῶς καμπύλαι, ἡ πρώτη δὲ τούτων, ἡ μικρά, οὐδὲν δύναται νὰ σημαίῃ, διότι εὐκρινεσιτάτη ὀξεῖα, διασταυρουμένη μάλιστα μετὰ τῆς μεγαλυτέρας καμπύλης, εἶναι ὑπὲρ τὴν παραλήγουσαν τῶν λέξεων ἐν στ. 354 τῶν Ἀβασταγάτων, αἱ αὗται ἀκριβῶς καμπύλαι, εὐκρινεσιτάτη δὲ ὀξεῖα ὑπὲρ τὴν παραλήγουσαν, ὅμως ἐν στ. 874 τῶν Κλησμάτων ἡ ὡς ἀνωτέρω καμπύλη, ἡ δηλοῦσα τὴν κατάλ. -ων, ἡ αὕτη ὀξεῖα ὑπὲρ τὴν παραλήγουσαν, ἀλλ' ἐλλείπει ἡ μικρὰ καμπύλη.

Ἐφεξῆς λέγει ἡ ἐπίκρισις (σελ. 379) περὶ « σφαλμάτων τονισμοῦ », ἀνερχομένων « εἰς ἑκατοντάδας », « ἰδιαιτέρως σοβαρῶν, διότι ἐξ αὐτῶν δημιουργοῦνται ἀνύπαρκτοι τύποι ἐπωνύμων καὶ τοπωνυμίων », τὰ ἐξῆς: « Ἰδού τινα, δείγματος χάριν ». Ἡ αὕτη πρόθεσις δημιουργίας ἐντυπώσεων ἀνεδαφικῶν καὶ ἐνταῦθα, ὡς δις προηγουμένως (ἐν σελ. 71, 75). Φοβούμεθα πάλιν ὅτι μόνον τὰ ὀλίγα ταῦτα ἠδυνήθη νὰ εὔρη τοιαῦτα, ὡς παριστᾷ, σφάλματα ἢ ἐπίκρισις, ἐκ τούτων δὲ ἐν μόνον εἶναι τὸ χαρακτηριζόμενον ὑπ' αὐτῆς ὡς δημιουργοῦν ἀνύπαρκτον τύπον ἐπωνύμου.

Ἄλλ' ὥς ἴδωμεν τὰ « δείγματα », ἀφοῦ ὑπομνήσωμεν τὴν εἰς τὴν ἔκδοσιν (σελ. 25) ἀρχήν, καθ' ἣν τὰ ἄτονα κύρια ὀνόματα ἐτονίσθησαν, « ἐφ' ὅσον ὑπῆρχε πλήρης βεβαιότης περὶ τοῦ ὀρθοῦ τονισμοῦ αὐτῶν, προκύπτουσα μάλιστα ἄλλοθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Πρακτικοῦ ἢ τῆς Ἐπιτομῆς ».

Ἐπίκρισις: « 34: *Κανναβοῦ* (*Κανναβου*). Ἡ αὕτη λέξις, ἀπαραλλάκτως

γεγραμμένη, ἐκδίδεται ἐν 174 *Καννάβου*, ἐν δὲ 310 ὀρθῶς *Κανναβοῦ*». Ταῦτα εἶναι ἀτελῆ, καθ' ὅσον *Κανναβου* εἰς τὴν ἔκδοσιν καὶ ἐν στ. 442. Ἀνακρίβεια: Ἡ λέξις δὲν εἶναι «ἀπαράλλάκτως γεγραμμένη» ἐν 174 καὶ 310 ἐν Π, ἀλλ' ἐν 174 *Καννάβ*, ἐν δὲ 310 *Κανναβοῦ*, ἀντιστοιχῶς δὲ καὶ ἐκδίδεται. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐν Π γραφήν, πβ. κριτ. ὑπόμν. 174 «*Κακάβου* MM» καὶ 310 «*Κακαβοῦ* MM». Ἐχομεν ἐνταῦθα ἐν Π κύμανσιν τονισμοῦ, πρὸς ἣν πβ. κ. 107 *Ἀβλιχου*, 289 *Αυλύχου*, 241 *Δρυάλλιον*, 685 *Δριαλλ(ου)*, 85 *Τριότων*, 322 *Τριοτῶν*, νῦν δὲ ἐν Κεφαλληνίᾳ *Ρουμανὸς* κ. *Ρωμᾶνος*. Ἐπόμενον δὲ ἦτο οἱ ἄτονοι ἐν Π τύποι νὰ μείνουν καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν ἄτονοι.

Ἐπίκρισις: «100: *Κηπριανοῦ* (*Κηπριάνου*). Ἐν 489 ἀντὶ *Κηπριανου* ἀναγνωστέον *Κηπριανοῦ* (πρβλ. 1043: *Κυπριανός*)». Ἄλλ' ἐν στ. 100 *Κηπριά-νου*, ὅπου καὶ εἰς τὴν φωτοτυπίαν διακρίνεται ἡ ὀξεῖα, οὐδεμία δὲ ὑπάρχει μονοκονδυλιά. Θὰ διορθώσωμεν τὸ Πρωτότυπον, ἀνευ δὲ ἀποχρῶντος λόγου: Διὰ τὸ ἐν στ. 489 *Κηπριανου*, τὸ ὁποῖον εἶναι τοῦ πρώτου μέρους τοῦ ἐγγράφου, διατί θὰ ληφθῇ τόσον ὑπ' ὄψιν τὸ τοῦ στ. 1043, ὅπερ ἀνήκει εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ Πρακτικοῦ καὶ ὅχι τὸ σχετικῶς γειτονικὸν ἐν στ. 100:

Ἐπίκρισις: «104: *λοετροῦ* (*λοετρον*)». Δύο ἴσαι σχεδὸν καμπύλαι ἐκατέρωθεν εἰς τὸ δι' οὗ παριστᾶται ἡ κατάλ. -ου, σχεδὸν ὡς κατωτέρω ἐν στ. 240 εἰς τὴν αὐτὴν κατάληξιν τῆς λ. *Λάκκου*, ὅπου εὐκρινεστάτη ὀξεῖα εἰς παραλήγουσαν. Οὐδεμία διόρθωσις ἐπιτρεπτὴ ἐνταῦθα (βλ. ἔκδοσιν, σελ. 24).

Ἐπίκρισις: «130: *ἀνατολ(ικ)οῦ* (*ἀνατολικου*)». Μονοκονδυλιά, περιέχουσα περισπωμένην, βραχὺ κατωτέρω, στ. 137 ἐν λ. *περιορισμοῦ*, φερομένη μετὰ τοῦ τόνου τούτου εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως. Τοιαύτη περίπτωσις δὲν εἶναι ἐν στ. 130.

Ἐπίκρισις: «168: *Μάνδ(ακος)* (*Μανδ(ακος)*)». Τὸ ὄνομα φέρεται τριακοντάκις καὶ πλεον εἰς τὸ Πρωτότυπον, ὅτε μὲν τονιζόμενον, ὅτε δὲ ἄτονον. Ὡς γράφεται ἐν στ. 168, γράφεται ἀκριβῶς καὶ προηγουμένως λ.χ. ἐν στ. 111, 112, φέρεται δὲ καὶ ἐκεῖ ἄτονον εἰς τὴν ἔκδοσιν. Τὸ ὑπὲρ τὸ ἐν τῷ διαστήτῳ Δ σημεῖον εἶναι ὅχι τόνος, ἀλλὰ δηλωτικὸν τῆς βραχυγραφίας. Ἐνίοτε, ὡς ἐν στ. 796, ἡ μὲν γραφή εἶναι ἀκριβῶς ἡ αὐτή, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ α τῆς πρώτης συλλαβῆς ὑπάρχει σημεῖον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ εἶναι τόνος, διὰ τοῦτο δὲ ὁ δεύτερος τ. *Μάνδ(ακος)* εἰς τὸν πίνακα (σελ. 152).

Ἐπίκρισις: «169 (καὶ 171): *Παρδοπούλλ(ου)* (*Παρδοπουλλ(ου)*)». Ἐν Π παρέχεται *παρδοπουλλ*, χωρὶς μονοκονδυλιάν, ἡ δὲ ὀξεῖα, ὡς συνηθέστατα, εἰς δήλωσιν τῆς βραχυγραφίας. Ἡ ἐπίκρισις τονίζει, ἀλλ' ἡ ἔκδοσις δὲν τονίζει τοιοῦτον κύριον ὄνομα, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν εἶναι βέβαιον, ἂν τοῦτο ἐφέρετο παροξυτόνως ἢ προπαροξυτόνως (πβ. κ. ἔκδοσιν, σελ. 25), τὸ πρῶτον κατὰ τὸν λόγιον, τὸ δεύτερον κατὰ τὸν δημώδη τύπον, πβ. στ. 118 *Συροπ(ου)λ(ου)*, στ. 419 *Τζαγγαροπ(ου)λ(ου)*, στ. 439 *Τουρκοπ(ου)λ(ου)*.

'Επικρίσις : « 196 : Γεννατοῦ (Γεννατου) (Γεννατᾶ ἢ Ε) ». Ἡ γραφή τῆς καταλήξεως ἐν Π ἐνταῦθα, ὡς ἐν στ. 174 τῆς λ. *Καννάβου*, ὅπου εὐδιάκριτος ἡ ὀξεῖα ἐπὶ τῆς παραληγοῦσης. Ὡς πρὸς τοῦτο βλ. κριτ. ὑπόμν. « Γενάτου Α Γωνάτου ΜΜ », ὅπερ δὲν εἶδεν ἡ ἐπικρίσις, παραμερίσασα τὸ κατ' αὐτὴν μεγάλην ἀξίαν ἔχον Α, λαβοῦσα δὲ ὑπ' ὄψιν τὴν κατ' αὐτὴν ἐλάχιστα συμβάλλουσαν Ε. Πῶς τονίζοντες τὸ ὄνομα θὰ ἀποκλείσωμεν τύπον *Γεννάτος*, κατὰ τὰ εἰς -ᾱτος καὶ ἐν τῷ Π λίαν συνήθη ὀνόματα εἰς Κεφαλληνίαν :

'Επικρίσις : « 200 : Ἀγαλιάνου (Ἀγαλιάνου, οὕτω καὶ ἐν 200, 214, 636) Ἐν 295 ἀναγινώσκεται ὑπὸ τοῦ ἐκδότου Ἀγαλιανου ἀντὶ τοῦ ὁρθοῦ Ἀγαλιανοῦ, ἐν δὲ τῷ πίνακι (σ. 138) τὸ γνωστὸν τοῦτο βυζαντινὸν ἐπωνύμιον φέρεται ὑπὸ τὸν ἀνύπαρκτον τύπον Ἀγαλιᾶνος ». Ἀνακρίβειαι : ἐν στ. 636 εἰς κείμενον ἐκδόσεως φέρεται Ἀγαλι(ά)ν(ου) καὶ ὄχι Ἀγαλιάνου ὁ ἀρ. 200 εἰς τὴν ἐπικρίσιν δις περὶ τοῦ αὐτοῦ. Παραλείψεις : τὸ ὄνομα τοῦτο φέρεται ἐν Π δις ἐπὶ πλεόν, ἦτοι ἐν στ. 201, 1090. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τοὺς δύο τελευταίους τούτους στίχους φέρεται τὸ ὄνομα σαφέστατα μετὰ τόνου, ἦτοι στ. 201 Ἀγαλιάνου, στ. 1090 Ἀγαλιάνος. Ἐν δὲ στ. 201 ἡ κατάληξις -ου γράφεται ἀκριβῶς, ὡς ἐν στ. 200, ὅπου δι' ἀνύπαρκτον μονοκονδυλιάν ἡ ἐπικρίσις ἀναγινώσκει Ἀγαλιάνου. Τὰ εἰς -ᾱνος δὲν σπανίζουν εἰς τὸ Πρακτικόν : Ἀλφαῤῥᾱνος, Κοργισιᾱνος, Φιλιᾱνος κλπ. Γενικώτερον δέ, ἂν δεχθῶμεν τὴν ἐνταῦθα ἀρχὴν τῆς ἐπικρίσεως, πρέπει νὰ ἀπορρίπτωμεν οἷονδῆποτε τύπον ἐπωνύμου τοῦ Πρακτικοῦ, ἂν ἄλλοθεν δὲν παραδίδεται, οὕτω δὲ ἐκμηδενίζομεν ἐν τούτῳ τὸ ἔγγραφον.

'Επικρίσις : « 207 : Καμπανοῦ (Καμπάνου). Καμπανοῦ ἐπίσης ἀντὶ Κάμπανου ἐν 211 καὶ ἀντὶ Καμπανου ἐν 215. Οὕτως ἐν τῷ πίνακι (σ. 147) οὐδόλως ἀναγράφεται ὁ μόνος ὁρθὸς τύπος Καμπανοῦ ». Ἀνακρίβεια : τ. Καμπανοῦ ἀναγράφεται εἰς τὸν πίνακα αὐτόθι ἐν παρενθέσει περὶ τῆς Ε, ἐπομένως δὲ αἶρεται πῶς τὸ « οὐδόλως » τῆς ἐπικρίσεως. Ἐν στ. 207 δὲν διακρίνεται ὀξεῖα ὑπὲρ τὸ α τῆς παραληγοῦσης τοῦ ἐπωνύμου τούτου εἰς τὴν φωτοτυπίαν, διεκρίνετο εἰς τὸ Πρωτότυπον ἐν Ζακύνθῳ, ἡ δὲ κατάληξις χωρὶς μονοκονδυλιάν, διὸ καὶ ἐγράψαμεν Καμπάνου, παρὰ τὸ « Καμπανοῦ ΑΜΜ », ὅπερ σημαίνει διάφορον γραφὴν τοῦ Α. Ἐν στ. 211 εἶναι εὐκρινῆς ἡ ὀξεῖα ὑπὲρ τὸ α τῆς προπαραληγοῦσης, ἡ δὲ κατάληξις, ὡς ἡ ἐν στ. 207 σχεδόν, χωρὶς δὲ μονοκονδυλιάν. Ἐν στ. 215 οὐδένα τόνον εἶδομεν εἰς τὴν λέξιν οὐδ' ἐν Ζακύνθῳ, ἡ δὲ κατάληξις ἡ αὐτή, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀνωτέρω περὶ τὸν τόνον κυμάνσεως ἐν Π ἀφήσαμεν τὴν λέξιν ἄτονον.

'Επικρίσις : « 210 (καὶ 211, 316) : ποταμοῦ (ποταμου) (ἀπαραλλάκτως γεγραμμένον τὸ ποταμοῦ ἐκδίδεται ὁρθῶς ἀλλαχοῦ, ὡς π.χ. ἐν 110) ». Ἀνακρίβειαι τρεῖς : ἐν στ. 211 δὲν ὑπάρχει ἡ λ. ποταμου, ἡ λέξις δὲ αὕτη φέρεται ἐν στ. 209/210 καὶ ὄχι 210, ἐξ ἄλλου δὲ ἐν στ. 110 δὲν ὑπάρχει ἡ λέξις αὕτη. Ἄν εἰς τὴν ἐπικρίσιν νοῆται ἐνταῦθα ὁ στ. 109, ὅπου ἡ λέξις,

αὕτη δὲν εἶναι «ἀπαράλλάκτως γεγραμμένη» πρὸς τὴν ἐν στ. 209/210.

Ἐπὶ κρισις: «211: Δριμοῦ (Δρίμου)». Οὐσιῶδες πῶς τὸ ἄρθρον ἐνταῦθα τῆς. Ἡ ἐπὶ κρισις δὲν εἶδε τὰ ἐν Προσθ. καὶ Διορθ. (σελ. III^a): «Δρίμου ὁ τόνος, φερόμενος ἀσθενῶς εἰς τὴν περγαμηνήν, δὲν ἀποδίδεται εἰς τὴν φωτοτυπίαν. Τὸ ἐν ΑΜΜ Δριμοῦ παρέχει οἰκείαν λέξιν, ἀλλὰ δὲν ἀπομακρύνει τὰς δυσχερείας».

Ἐπὶ κρισις: «228: Κουκουβαγιοτρύπας (Κουκουβαγιοτρύπας)». Ἐν Π φέρεται *κουκουβαγιοτρυν*, τὸ δὲ σημεῖον τὸ παρὰ τὸ π δηλωτικὸν τῆς βραχυγραφίας, ὡς συνηθέστατα, ἐν Π, ὅχι τόνος. Τὸ ἐν ΑΜΜ «Κουκαβαγιοτρύπας» ἴσως ἐνισχύει τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπὶ κρισεως, ἂν καὶ δὲν φαίνεται ὅτι παρ' αὐτοῖς κατενοήθη ἡ λέξις, ἀλλ' ἀντιτίθεται εἰς αὐτὴν τὸ ἐν Ε «Κουκουβαγιότριπες», τὸ ὁποῖον οὐσιαστικῶς εἶναι ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ ἐν Π, δημοτικὸς ἤδη τότε, τύπος καὶ κατὰ τὰ δύο συνθετικά του μέρη. Καὶ νῦν εἰς Κεφαλληνίαν ἀκούεται ὁ ἐν Ε τύπος. Ἀφήσαμεν ἄτονον τὴν λέξιν, λαβόντες ὑπ' ὅψιν πάντα ταῦτα.

Ἐπὶ κρισις: «229: Κουγιανῶν (Κουγίανων)». Ἡ ἐπὶ κρισις ἐλησμόνησε νὰ γράψῃ *Κουγιαν(ῶν)*, ἀποδίδουσα τὴν βραχυγραφίαν τῆς καταλήξεως. Σαφέστατα τόνος εἰς φωτογραφίαν καὶ φωτοτυπίαν εἰς ι, πβ. καὶ Ε στὰ *Κουγιάνα*.

Ἐπὶ κρισις: «232 (καὶ πολλαχοῦ): αὐτοῦ (αὐτου)». Τὸ υ φέρεται μὲ ἰσοκλινεῖς δύο κεραίας, οὐδὲν δὲ δεικνύει τόνον. Οὕτως, ἡ κατάληξις -ου φέρεται συχνότατα ἐν Π, ἀποκλειομένου τοῦ ἐπ' αὐτῆς τόνου, καθ' ὅσον τονίζεται ἀσφαλῶς ἄλλη συλλοβὴ αὐτῆς.

Ἐπὶ κρισις: «233: κακειθεν (κακειθεν)». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κεῖμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται *κακειθ(εν)*. Τὸ παρὰ τὸ ἐν διαστήχῳ θ σημεῖον δηλοῖ τὴν βραχυγραφίαν ἐν Π, ὡς συνηθέστατα, δὲν εἶναι δὲ τόνος.

Ἐπὶ κρισις: «320: ἄρμάκας (ἄρμακάς)». Δύο ἀνακρίβειαι: εἰς τὸ κεῖμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται *ἄρμακ(ας)*. Καὶ ἐνταῦθα ἡ ἐπὶ κρισις ἐλησμόνησε νὰ γράψῃ *ἄρμ(άκ)(ας)*, ἀποδίδουσα τὰς δύο βραχυγραφίας ἐν Π. Δὲν εἶδεν ἡ ἐπὶ κρισις τὸ ἐν στ. 754 καθαρώτατα φερόμενον *ἄρμακας*, καίτοι σημειοῦται ὁ στίχος εἰς τὸν πίνακα (σελ. 132). Ἐν Π 320 ὁ τόνος εἶναι ὑπὲρ τὸ α, διὸ καὶ ἀνεγνώσαμεν, ὡς ἀνωτέρω, τύπον καὶ ἄλλοθεν ἐν Π ἀσφαλῶς βεβαιούμενον.

Ἐπὶ κρισις: «385: Σαμπάτ(ον) (Σαμπᾶτ(ον))». Τὸ παρὰ τὸ ἐν τῷ διαστήχῳ τ σημεῖον δηλοῖ τὴν βραχυγραφίαν, ἐτονίσσαμεν δὲ ἀσφαλῶς, ὡς ἐνομίσσαμεν, τὸ ἄτονον κύριον ὄνομα κατὰ τὰ προγραμματισθέντα (βλ. ἐκδόσιν, σελ. 25).

Ἐπὶ κρισις: «398: Λυμπῶν (Λυμπων)». Ἡ ἐπὶ κρισις οὕτως διὰ τὴν ὑπάρχουσαν πράγματι μικρὰν καμπύλην τῆς βραχυγραφίας, ἀλλ' ἡ καμπύλη αὕτη δὲν δηλοῖ πάντοτε περισπωμένην, βλ. ἀνωτ., σελ. 79. Δὲν ἐπρόσεξεν ἡ

ἐπίκρισις ὅτι ἐν στ. 792 ἀναγινώσκεται ἀσφαλῶς *Λίμπων* οὔτε τὸ ἀντίστοιχον ἐν Ε *στές Λύμπες* οὔτε τὸ ἐν Π 345/346 ταῖς *Λύμπαις*. Καὶ νῦν εἰς Κεφαλληνίαν τοπωνύμιον οἱ *Λύμπες*.

Ἐπίκρισις: « 414-415: *Ρωμανοῦ (Ρωμανου)* ». Συνήθης ἐν Π καμπύλη εἰς τὴν κατάληξιν τῆς λέξεως, μὴ σημαίνουσα ἀναγκαίως περισπωμένην. Ἐν Ε φέρεται ἀντιστοίχως *Ρωμάνου* καὶ *Ρωμανοῦ*, νῦν δὲ ἀκούεται *Ρωμάνου* εἰς Κεφαλληνίαν καὶ μάλιστα εἰς Πάλην, ὅπου καὶ τὸ ἐν Π ἐνταῦθα.

Ἐπίκρισις: « 425: *Πλουσιανοῦ (Πλουσιανου)* ». Ἐν Π μεγαλυτέρα καμπύλη εἰς κατάληξιν ἀριστερᾷ ἢ δεξιᾷ. Ὅλως ἀπίθανος ἡ περισπωμένη. Νῦν εἰς Κεφαλληνίαν ἀκούεται ἐπίθετον παροξυτόνως *πλουσιάνος*.

Ἐπίκρισις: « 484: *Βορβῶν (Βορβων)* ». Καὶ ἐνταῦθα ἐλησμόνησεν ἡ ἐπίκρισις νὰ γράψῃ *Βορβ(ῶν)*, ἀποδίδουσα τὴν ἐν Π βραχυγραφίαν τῆς καταλήξεως. Ἡ μικρὰ καὶ ἐνταῦθα καμπύλη εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς βραχυγραφίας δὲν εἶναι ἀναγκαίως περισπωμένη. Ὁ τόνος, ἄλλως ἀσφαλῆς, τίθεται εἰς τὸν πίνακα (σελ. 142).

Ἐπίκρισις: « 528: *περιοχ(ήν) (περιοχῆν)* ». Ἡ ὑπὲρ τὸ χ μόνη καμπύλη δύναται νὰ εἶναι περισπωμένη, ὥς πολλαχοῦ ἐν Π, λ.χ. ἐν στ. 480 *Χοῖδ(ᾶ)*. Ἡ ἐπίκρισις ἐξέλαβεν, ὥς φαίνεται, τὸ ὑπὲρ τὴν καμπύλην ταύτην σημεῖον, ὅπερ πράγματι εἶναι κόμμα, τεθὲν πρὸ τῆς λ. *μοδίων* τοῦ προηγουμένου στίχου.

Ἐπίκρισις: « 548: *Βατζῶν (Βατζ(ων))* ». Καὶ ἐνταῦθα ἐλησμόνησεν ἡ ἐπίκρισις νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἐν Π βραχυγραφίαν τῆς καταλήξεως. Ὡς πρὸς τὸν τόνον τὸ αὐτό, ὥς καὶ ἐν στ. 484, μικρὸν πρόβλημα. Πάντως, εἰς πίνακα (σελ. 142) ὁ τύπος τονίζεται ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὰ ὀκτὼ χωρία, ὅπου ἀπαντιᾷ.

Ἐπίκρισις: « 589: *αὐτῶν (αὐτων)* ». Καὶ ἐνταῦθα ἐλησμόνησεν ἡ ἐπίκρισις τὴν ἀνωτέρω βραχυγραφίαν. Εὐκρινῆς εἰς φωτογραφίαν τόνος εἰς υ, καίτοι ἡ συνήθης καμπύλη εἰς τὸ ἄκρον τῆς βραχυγραφίας. Ἰκανὰ παραδείγματα τοιούτου παρατονισμοῦ ἐν Π, ὥς ἐν στ. 540 ἀπ' αὐτοῦ.

Ἐπίκρισις: « 591: *πρακτικὸν (πρακτικῶν)* (ἡ διπλῇ βαρεῖα, περὶ ἧς πρβλ. Ν. Βέην, BNJ, ἐνθ' ἄνωτ. (=τόμ. ΙΗ'), σ. 89), ἐξελήφθη ἐνταῦθα ὥς περισπωμένη ». Ἐν Π ἐνταῦθα ὑπὲρ τὸ ο ἡ καμπύλη, ἡ συνήθης εἰς δήλωσιν περισπωμένης. Παρὰ Βέην, ἐνθ' ἄνωτ.: « Ἐπεὶ. Τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν συχνῶν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς χειρογράφοις διπλοτονουμένων μορίων ». Ἐρωτᾶται: τίς ἡ σχέσις μεταξὺ τῆς ἐνταῦθα καμπύλης τοῦ Πρακτικοῦ καὶ τῶν δύο βαρειῶν ἐν ἐγγράφῳ παρὰ Βέην; Πρὸς τὸ ἐνταῦθα ἐν Π 591 πβ. τὸ ἐν στ. 971 τὸν τοῦ *Καρυδ(άκι)*, ὅπου ἡ γνωστὴ καμπύλη ὑπὲρ τὸ ο τῆς λ. τὸν.

Ἐπίκρισις: « 656 (καὶ 658, 726, 727, 730, 737): *Περιστιάνου (Περιστιανου)*. Οὕτως ἀναγνωστέον καὶ τὸ ἐν 177 ἀντὶ *Περιστίανου* ». Παράλει-

ψις: « 727^{1,2} » καὶ ὄχι ἀπλῶς « 727 ». Ἐλησμόνησε πάλιν ἡ ἐπικρίσις νὰ ἀποδώσῃ τὰς βραχυγραφίας τοῦ Π, γράφουσα λ.χ. ἐν στ. 727¹ *Περιστι(ά)ν(ου)*. Οὐδεὶς τόνος διακρίνεται εἰς ἄνωτέρω ἐν Π πλὴν ἐν στ. 177, σαφέστατα δὲ ὑπὲρ τὸ δεύτερον ι. Ὡς ἐκ τῶν δυσχερειῶν τούτων, ἀπεδώσαμεν ἀπλῶς τὰς γραφὰς τοῦ Π.

Ἐπικρίσις: « 712: *Βάκληκος (Βακληκος)* ». Ἡ ἐπικρίσις δὲν εἶδεν ἐν Προσθ. κ. Διορθ., σελ. IV^β τῆς ἐκδόσεως: « γρ. *Βάκληκος*, οὕτω δὲ καὶ εἰς οἰκεῖον πίνακα ».

Ἐπικρίσις: « 785: *λαχιδοίων (λαχιδοίων)* ». Ἀνακρίβεια: 784 καὶ ὄχι 785. Καὶ ἐνταῦθα ἐλησμόνησεν ἡ ἐπικρίσις νὰ ἀποδώσῃ τὴν βραχυγραφίαν, γράφουσα *λαχιδοί(ων)*, οὐδ' ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τὴν μικρὰν καμπύλην τῆς βραχυγραφίας, τὴν ὁποίαν ἀλλαχοῦ ἀνέγνωσεν ὡς περισπωμένην, ἐπρόσεξε δὲ μόνον τὸ διὰ τῆς βραχυγραφίας σημεῖον, ὅπερ ἐδέχθη ὡς ὀξεῖαν. Δύο τόνοι ἐνταῦθα κατ' ἀβλέπημα τοῦ γραφέως, ἦτοι *λαχιδοίων*; Βεβαίως ὄχι. Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπικρίσεως εἶναι κατ' ἀπάρνησιν τῶν ἀρχῶν τῆς καὶ ἀποδοχῆς τῶν ἰδικῶν μας.

Δὲν εἶναι ἀκριβὲς τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἐπικρίσιν (σελ. 380) ὅτι « παρατίθενται πᾶσαι αἱ ἐσφαλμέναι γραφαὶ τῆς ἐκδόσεως Miklosich · Müller, ἐν τῷ κριτικῷ ὑπομνήματι τῆς νέας ἐκδόσεως ». Εἰς τὴν νέαν ἐκδοσιν (σελ. 26) λέγεται ὅτι « διάφοροι γραφαὶ παρετέθησαν...αἱ κυριώτεραι τῆς ἐκδόσεως Miklosich et Müller ». Δὲν εἶναι ὀρθὸν τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἐπικρίσιν αὐτόθι ὅτι ἡ παράθεσις τῶν γραφῶν τούτων « εἰς οὐδὲν χρησιμεύει », καθ' ὅσον πολυάριθμα εἶναι καὶ δυσκολώτατα πολλάκις τὰ προβλήματα ἀναγνώσεως εἰς τὸ Πρωτότυπον, ἱκαναὶ δὲ γραφαὶ ἐν MM συντελοῦν, ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω, εἰς τὴν ἀρτιωτέραν σπουδὴν τῶν προβλημάτων τούτων. Δὲν εἶναι ἀκριβὲς τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἐπικρίσιν αὐτόθι ὅτι αἱ παρατιθέμεναι αὗται γραφαὶ « ἀνῆκουν εἰς τὸν γραφέα τοῦ ἀπογράφου, τὸ ὁποῖον οὗτοι ἐχρησιμοποίησαν ». Τὸ ἀπόγραφον τοῦτο προῆλθεν ἐκ τοῦ Α, ἦτοι τοῦ ἀντιγράφου τοῦ Π. Ἐν τούτοις, πολλαὶ τῶν ἐν MM γραφῶν τούτων δὲν ταυτίζονται πρὸς τὰς τοῦ Α, βλ. κριτ. ὑπόμν. ἐκδόσεως ἡμῶν, λ.χ. εἰς στ. 196, 245, 361, 425, 597, 704^{1,2}, 906, ἰδίᾳ δὲ βλ. εἰς στ. 871 « *συσίωρον Α σύνορον MM* », ἐν σημειώσει παρὰ MM: « in apogr. scriptum esse videtur *συσίωρον* », βλ. ἐπίσης ἐν MM, σελ. 37 διὰ φράσιν « *ἐνθα ἐστὶ καὶ φρέαρ* » σημείωσιν: « *apogr. φρέας* ».

Ἐλλιπῶς ἀκριβὲς εἶναι τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἐπικρίσιν αὐτόθι ὅτι « πίναξ πλήθους τυπογραφικῶν καὶ ἄλλων σφαλμάτων », διορθουμένων ὑφ' ἡμῶν, « δημοσιεύεται ἐν τέλει τοῦ βιβλίου » ἡμῶν (Προσθῆκαι καὶ Διορθώσεις). Ὡς καὶ ὁ τίτλος δηλοῖ, ἐκεῖ δημοσιεύονται καὶ προσθῆκαι, ὄχι ἀνάξια λόγου εἰς ἑκτασιν, ὁ πίναξ δὲ οὗτος καταλαμβάνει ὄχι « *ἕξ περίπου* » ἀλλ' ἕξ σχεδὸν σελίδας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι πολλαί, λαμβανομένων μάλιστα

ὑπ' ὅψιν τῶν ἀποδιδομένων ἀφθόνων ἀνορθογραφιῶν, τῶν συνεχῶν καὶ εἰς τοὺς ἐκτενεῖς πίνακας ἔτι συσχετίσεων τῶν δύο κειμένων. Ὀλωσδήποτε, ἐπὶ συνόλου σελ. 183, ἔξ ὧν σελ. 101 εἶναι κειμένων (28·99 + 100·129), σχεδὸν 6 σελίδες εἶναι διορθώσεις καὶ προσθῆκαι. Εἰς τὸ Λεξικὸν Liddell-Scott-Jones ἐπὶ συνόλου σελίδων 2111 αἱ 68 (2043-2111) εἶναι *addenda et corrigenda*. Ἐκτενῇ εἶναι, ἀλλὰ περιοριστικὰ καὶ εἰς κείμενα, τὰ *addenda et corrigenda* εἰς τὴν ἔξοχον κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ Καλλιμάχου ὑπὸ R. Pfeiffer (σ. 100·124, προστίθενται δὲ καὶ *add. et corr.* « *altera* » ἐν σ. 125 τοῦ Β' τόμου) εἰς τὸν Α' τόμον ἐκ σελίδων XIV καὶ 520, ὅπου ἄλλα *add. et corr.* ὅχι βραχέα (σ. 499·510). Ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑλλειπουσῶν φωτογραφιῶν τοῦ Π ἀδίκως διερωτᾶται ἡ ἐπικρίσις (σελ. 380) « τί πράγματι συμβαίνει ἐν προκειμένῳ (γρ. ἐπὶ τοῦ προκειμένου) ». Σφζόμεναι φωτογραφίαι εἶναι ὅλαι αἱ δημοσιευόμεναι εἰς τὴν ἔκδοσιν, τὰ μεταξὺ τῶν ὁποίων κενὰ εἶναι τρία, τρεῖς δὲ εἶναι καὶ αἱ ἑλλείπουσαι φωτογραφίαι.

* * *

Νῦν ὁ λόγος περὶ παραναγνώσεων κατὰ τὴν ἐπικρίσιν καὶ « τινῶν ἄλλων παρατηρήσεων » (σελ. 380).

Ἐπικρίσις: « 9: *μοδ(ίου) τέταρτον* (δηλ. $\frac{1}{4}$) (*μοδίῳ δ ἡμ.*). Ἐνταῦθα, ὡς πολλαχοῦ περαιτέρω, ὁ ἐκδότης παρανέγνωσε τὸν κλασματικὸν ἀριθμὸν, δηλούμενον, ὡς γνωστόν, διὰ διπλῆς ὀξείας ». Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε, ἐν δὲ MM φέρεται ὅ,τι καὶ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἡμῶν. Αἱ δύο ὀξεῖαι ἐν Π δὲν εἶναι ἀναγκαίως εἰς δῆλωσιν τοῦ ἡμίσεος. Ἡ γραφὴ ἐνταῦθα, ὡς καὶ κατωτέρω (στ. 162, 166 κ.ἄλ.), ἐνθα καὶ τὸ ἐκ τῆς Ε ἀντίστοιχον.

Ἐπικρίσις: « 31 (καὶ 78, 86, 180, 285, 313, 410, 418, 420, 421, 466, 475, 494, 552, 553, ἀσφαλῶς δὲ καὶ ἐν 42, 437, 438, 439, 440, 446): *Δρογγ(ά)ρ(ι)* (*Δρόγγου*). Παρατηρητέον ὅτι οὐδαμοῦ ἐν τῷ Π σημειοῦται ὀξεῖα ὑπερθεῖν τοῦ ο τῆς λέξεως, ὡς σημειοῖ ταύτην ὁ ἐκδότης. Πρὸβλ. 464: *Δρογγάρεν(αν)* καὶ τὰ ἀλλαχοῦ ἀπαντῶντα *Ζυμώνης - Ζυμώναινα, Κολιάνδρις - Κολιάνδραινα, Καρυδάκις - Καρυδάκαινα*, κ.ἄ. Ὁμοίως πρὸβλ. 443: *Δρογγοπ(ού)λλ(ου)* ». Παράλειψις: τὸ ὄν. καὶ ἐν 451, 965 (ἐμπροθ.), οἱ ἀριθμοὶ δὲ γράφονται εἰς τὸν πίνακα (σελ. 144). Ἀνακρίβειαι: ἐν στ. 31, 78 εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται *Δρόγγ(ου)*, ἐν δὲ στ. 86 *Δρόγ[γου]*, ἐνθα σημειοῦται εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. « τὰ ἐν ἀγκύλαις γράμματα ἐξίτηλα »· ἔπειτα, *Δρογγάρεν(αν)* γραπτέον -*αιν(αν)* κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ πίνακος τῆς ἐκδόσεως, ὡς γράφεται *Ζυμώναινας* κατὰ τὴν γραφὴν τοῦ πίνακος τούτου (σελ. 145), ἐνῶ εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται *Ζυμόνενας* ἔπειτα πῶς « ἀσφαλῶς » περὶ τῶν ἀρ. 42...446, ἀφοῦ οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἀνήκουν εἰς τμήματα τοῦ Πρακτικοῦ, τὰ ὁποῖα δὲν εἶδεν ἡ ἐπικρίσις, καθ' ὅσον δὲν σφζονται τούτων φωτογραφίαι; Ἡ ἐπικρίσις δὲν ἐπρόσεξε τὸ κυριώτερον ὑπὲρ τῆς

ἀναγνώσεως *Δρογγ(ά)ρ(ι)*, τὸ ἐν σι. 511 κ. 520/521, ὡς καὶ ἐν Ε, *Δρογγα-ρικών*. Ἀξίαι σημειώσεως εἶναι αἱ γραφαὶ διὰ σι. 31 «*Δρόγγου*» ΜΜ, διὰ δὲ σι. 86 «*Δρόσου*» ΑΜΜ, συχνότατα δὲ «*Δρόγγου*» Ε, αὗται δὲ ὑποδεικνύουν ὅτι τοῦλάχιστον ἐν Α ἀπίθανος εἶναι ἡ ἀνάγνωσις *Δρογγ(ά)ρ(ις)*. Ἐκτὸς τούτου, ἀφοῦ ἐν Π 31, 78 ἔχομεν *Δρογ*, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκόπτεται κατάληξις -*άρις*; Εἰς δὲ τοὺς πλήρεις τύπους τοῦ ὀνόματος ἐν Π ἔχομεν γραφὴν τῆς καταλήξεως ὅλως ὁμοίαν πρὸς τὴν τοῦ -ου ἀλλαχοῦ ἐν Π (λ.χ. σι. 530 *Δραγα*^α), οὐδαμοῦ δὲ εἰς τὰ -*αρις* ὀνόματα ἐν Π (π.χ. *Γερακάρις*, *Σχολάρις*) φέρεται βραχυγραφία, ὡς ἡ γραφὴ τῆς καταλήξεως -ου ἐνταῦθα. Ὡς πρὸς τὸν τόνον παρατηρητέον ὅτι τοῦλάχιστον ἐν σι. 31, 78 εὐκρινὲς εἶναι σημεῖον, ὅπερ ἡ ἐπίκρισις πολλαχοῦ ἀνωτέρω ἀναγνωρίζει ὡς τόνον.

Ἐπίκρισις : « 69 : *κάτουθεν* (*κάτωθεν*) ». Τρεῖς ἀνακρίβειαι εἰς μίαν λέξιν : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται *κατουθ(εν)*. Καὶ μία ἀπροσεξία : ἡ ἐπίκρισις δὲν ἀπέδωκε τὴν βραχυγραφίαν. Τὸ Π παρέχει *κατουθ*^θ, ἀπεδόθη δὲ ἡ βραχυγραφία, ὡς οὖσα κατ' ἀποκοπὴν, δὲν ἐτονίσθη δὲ ἡ λέξις, καθ' ὅσον ἐν Π ὑπάρχουν ἀντίστοιχοί πως τύποι ὀξύτονοι, λ.χ. σι. 35, 271, 558, 855 *κατωθέν*, σι. 276 *ἀποκατωθέν*, σι. 441 *ἀνωθέν*.

Ἐπίκρισις : « 74 (καὶ 75, 484) : *Κιλλαδί(ων)* (*Κελλαδίων*) (πρβλ. 466 : *Κιλλαδιές*) ». Ἰδίᾳ εἰς φωτογραφίαν εὐκρινὲς εἶναι τὸ ε μάλιστα ἐν σι. 484, οὕτω δὲ ἀνεγνώσαμεν ἐν Ζικύνθῳ. Ὁ τ. *Κιλλαδιές* εἶναι δημοτικώτερος.

Ἐπίκρισις : « 94 (καὶ 138, 361, 643, 818, 823, 829) : *Ἀγριλλ(ου)* (*Ἀγριλλου*) ». Ἀνακρίβειαι : ἐν σι. 94 κείμενον καὶ κριτικὸν ὑπόμνημα ἐκδόσεως : *Ἀγρ-*, σι. 138 τὰ αὐτά : *Ἀγρ-*, εἰς δὲ τὸν πίνακα (σελ. 139) διὰ πάντας τοὺς ἀνωτέρω ἀριθμούς : *Ἀγριλ(ου)*. Ἡ βραχυγραφία τοῦ Π δὲν ἐμποδίζει τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην τῶν δύο ἀνωτέρω ἀναγνώσεων. Ἀλλὰ τὴν ἀνάγνωσιν *Ἀγριλ(ου)* στηρίζουν πολλά : Ε «*στον Ἀγριλα*», εἰς Χανριᾶτα Πάλης, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Κεφαλληνίας, νῦν *Ἀγριλος*.

Ἐπίκρισις : « 102 (καὶ 106, 115, 294, 301, 302, 529, 544, 614, 859, 957, 989) : *κυροῦ* (*κυρ*) ». Ἀνακρίβειαι : ἀντὶ 544 γρ. 543, εἰς δὲ τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως ἐν σι. 989 φέρεται *κῦρ*, ἥτοι μετὰ τῆς ἐν Π ὀξείας. Προσθήκη : 61, 621. Ἡ ἐπίκρισις δὲν λέγει εἰς τί στηρίζει τὴν μάλιστα ἀνευ ἀποδόσεως βραχυγραφίας γραφὴν *κυροῦ*. Οὐδαμοῦ ἐν Π πλήρης ἡ λέξις αὕτη, ὡς παριστᾶται εἰς τὴν ἐπίκρισιν. Ὅχι σπανίως ἡ γραφὴ ἐν Π, λ.χ. ἐν σι. 614, 621, 859, προσομοιάζει πῶς πρὸς τὴν εἰς χρυσόβουλλον λόγον τοῦ 1275 (παρὰ Bompraire, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 93), σι. 59, ὅπου ἐκδίδεται *κῦρ*, ἢ πρὸς τὴν εἰς πρόσταγμα τοῦ 1319 (παρὰ Dölger, Aus den Schatzkammern des Heiligen Berges, Textband, σελ. 59), σι. 2, ὅπου ἐκδίδεται *κῦρ*, μετὰ περισπωμένης ἐπίσης. Εἰς πολλὰ ἄλλα παραδείγματα οὐδεμία ἐνδειξις. Ἀφήσαμεν κατὰ κανόνα ἄτονον τὴν λέξιν.

Ἐπίκρισις : « 143 (καὶ 330, 353, 401, 408, 484, 493, 1084) : *Δου-*

τ(έ)ρ(ι) (Ζυγ(ολουρᾱ;)). Ὁ ἐκδότης ἐξέλαβε τὴν βραχυγραφίαν τοῦ δε ὡς ζ. Τὸ ἐπώνυμον Δευτέρι ἀπαντᾷ καὶ ἐν 281, 321, 328, 670, 742. Τὸ Ζυγο(ου)ρ(ᾱ) ἢ Ζυγολουρ(ᾱ) (οὕτω καὶ οὐχὶ Ζυγο(λουρᾱ;)) ἀπαντᾷ ἐν 125, 401, 441 (Ζυγολουράτου· πρβλ. καὶ 557), 450, 540, 557, 808». Ἀντίφασις: ὁ στ. 557 φέρεται διὰ τὸ Ζυγολουρ(ᾱ), ἐν παρενθέσει δὲ καὶ διὰ τὸ Ζυγολουράτου, ἐνῶ εἶναι μόνον διὰ τὸ δεύτερον, εἰς τὴν γραφὴν δὲ Ζυγολουρ(ᾱ)τ(ου). Ἀνακρίβειαι: ἐν στ. 143 εἰς τὸ κεῖμενον τῆς ἐκδόσεως εἶναι Ζυγο(λουρᾱ;), ἐν στ. 742^{1,2} (οὕτω καὶ ὅχι ἀπλῶς 742) εἰς τὸ κεῖμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται Δευτ(έ)ρ(ι) καὶ ὅχι Δευτέρι. Παραλείπεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν ὁ ἀριθμὸς, ὁ εἰς τὸ κεῖμενον τῆς ἐκδόσεως Π 380 Ζυγο(λουρᾱ;), ὁ ἀριθμὸς δὲ οὗτος σημειοῦται εἰς τὸν πίνακα (σελ. 145). Ἀπορία: πῶς εἶναι βεβαία ἡ ἐπίκρισις διὰ τὴν γραφὴν ἐν στ. 441, ἀφοῦ ἔλλειπει ἡ σχετικὴ φωτογραφία; Τὸ ἐν στ. 143 κλπ. πρῶτον γράμμα τοῦ ἀνωτέρω ἐπωνύμου εἶναι σαφῶς ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς ἐν στ. 10 λ. Ζουμᾱ, τὸ τῆς ἐν στ. 417 λ. Ζακινθινοῦ κλπ., ἀναγνωρίζεται δὲ καὶ γενικώτερον ὡς ζ καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἐν V. Gardthausen, Griechische Palaeographie², πίν. 9, σ. 1255. Εἰς τὴν λ. Δευτέρι τὸ πρῶτον γράμμα εἶναι σαφέστατα δ. Ἐρωτᾶται: πῶς ὁ γραφεὺς τοῦ αὐτοῦ μάλιστα μέρους τοῦ Πρακτικοῦ θὰ ἐχρησιμοποίει τοσάκις τοσοῦτον διάφορον τρόπον, ἐὰν τὸ γράμμα τοῦτο ἦτο τὸ αὐτό; Ἐπειτα, εἰς τὰς φωτογραφίας ἡ ἀριστερὰ κεραία τῆς ἐν τῷ διαστήτῳ βραχυγραφίας εἰς τὸ Ζυγο(λουρᾱ;) ἐν στ. 143 κ. ἀλλαχοῦ ἔλλειπει, ἂν τὸ γράμμα δὲν εἶναι κεκλιμένον, ὡς τὸ λ, πῶς δὲ τότε τὸ γράμμα τοῦτο εἶναι τὸ τ; Ἡ Ε παρέχει ἐκάστοτε τοῦ Ζυγολουρούρου, τοῦ Ζυγοτοῦ. Ὁ ἐκδότης ἀμφιβάλλει διὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπικρίσεως.

Ἐπίκρισις: « 152: Ἀναγνωστέον μᾶλλον ἑτέρα χωρ(άφια) ἀντὶ ἑτερον χωρ(άφιον) ». Ἀνακρίβεια: στ. 151 καὶ ὅχι 152. Χωράφιον περιέχει τὸ Α, ἐν δὲ Π εἰς δήλωσιν πληθυντικοῦ ἢ βραχυγραφουμένη λέξις αὕτη παρέχεται δις, ὡς ἐν στ. 984, τοῦτο δὲ δὲν συμβαίνει ἐνταῦθα. Ὡς πρὸς τὴν ἀσυνταξίαν (ἑτερον χωρ(άφιον)... τὰ τεμόμενα) ὅχι ὀλίγα τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον παράλληλα ἐν Π.

Ἐπίκρισις: « 154: δ' ἡμίσεος (διακρίνεται ἡ δήλωσις τοῦ κλάσματος) (δ') ». Διὰ τὰς δύο ὁξείας ἐν Π βλ. ἀνωτέρω, σελ. 85. Ἐν ΑΜΜ δ', ὅπερ δὲ πολλῷ σπουδαιότερον Ε 15^τ, 7 μοδι. 4, λέγομεν δὲ πολλῷ σπουδαιότερον, καθ' ὅσον, ἵνα δηλοῦται ἡ ἔκτασις τῶν κτημάτων τοῦ Πρακτικοῦ, ὁ συντάκτης τῆς Ε « ἀνέγραψε τὰ κτήματα ἐν εἴδει καταλόγου, σημειῶν δι' ἀραβικῶν ἀριθμῶν ἑναντι ἐκάστου ἐξ αὐτῶν τὴν εἰς μόδια ἔκτασιν, ἀθροίζων δὲ τὰ μόδια ταῦτα εἰς τὸ τέλος ἐκάστης σελίδος » (βλ. ἔκδοσιν, σελ. 16·17), προφανῶς δὲ ἐγένετο τοῦτο καὶ « ἵνα εὐχερανθοῦν αἱ διαπραγματεύσεις διὰ τὴν παραχώρησιν τῶν κτημάτων (sc. εἰς τὴν Ἑνετικὴν Δημοκρατίαν), εἰδικώτερον δὲ διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἀξίας αὐτῶν καὶ τῆς

88 Θ. Σ. ΤΖΑΝΝΕΤΑΤΟΥ: 'Απάντησις εἰς ἐπίκρισιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Π κ. τῆς Ε
σχετικῆς ἀποζημιώσεως » (βλ. ἔκδοσιν, σελ. 13). 'Υπὸ τοὺς ὅρους τούτους,
χρήσιμον εἶναι οἱ πίνακες τῆς Ε νὰ μὴ ἀγνοηθοῦν. Ταῦτα βεβαίως ἰσχύουν
διὰ πᾶσαν ἐν Ε ἀναγραφὴν ἀριθμῶν, περὶ ἧς λόγος κατωτέρω.

'Επίκρισις: « 154: χωράφια χωράφιον (χωράφια). 'Η βραχυγραφία τῆς
λέξεως *χωράφιον* ἐπαναλαμβάνεται τρίς ». 'Αλλὰ τότε ἡ φρ. τὰ τῆς 'Οδιγη-
τρίας *χωράφια χωράφιον τῆς 'Αβηδ(ου)* τί θὰ ἐσήμαινεν; 'Απλούστατα, τὰ
δύο πρῶτα βραχυγραφούμενα τῆς λ. *χωράφιον* σημαίνουν πληθυντικόν, τὸ
δὲ τρίτον εἶναι παραδρομὴ τοῦ γραφέως, πβ. στ. 951/952 *προ|{προ}ρηθέν-*
τος κ.ἄλ. Τὸ πολὺ ἔπρεπε νὰ σημειωθῇ ὀβελισμός, ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ γίνῃ
δεκτὴ εἰς τὸ κείμενον ἡ ἄνευ νοήματος λέξις.

'Επίκρισις: « 162: *μοδ(λου) τέταρτον (μοδίων δ' ἡμ.)* ». 'Εν Ε παρέχε-
ται *μοδι. 4¹/₂*, περὶ τῆς σημασίας δὲ ἐν γένει τούτου βλ. ἄνωτέρω (σελ.
87). 'Ενταῦθα τὸ δ μετὰ τοῦ συνήθους ἐν Π σημείου τοῦ ἡμίσεος.

'Επίκρισις: « 165: ἡμίσεος (α). 'Η ἀνάγνωσις εἶναι ἀσφαλῆς καὶ οὐδε-
μία ἐπιφύλαξις χωρεῖ (πρβλ. Προσθήκας, σ. II) ». 'Αλλ' εἰς Προσθ. καὶ
Διορθ., σελ. IIβ γράφεται μεταξὺ ἄλλων: « ἴσως ἀναγνωστέον ἡμ. », οὐδὲν
δὲ παρέχεται βέβαιον.

'Επίκρισις: « 166: *μοδ(λου) τέταρτον (μοδίων δ' ἡμ.)* ». 'Ανακρίβειαι:
εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως τὸ δ ἄνευ τόνου. 'Εν Ε παρέχεται *μοδι. 4¹/₂*,
περὶ τῆς ἐν γένει δὲ σημασίας τούτου βλ. ἄνωτέρω (σελ. 87). 'Η ἐνταῦθα
γραφὴ ἐν Π, ὡς ἡ ἐν στ. 162, περὶ ἧ: βλ. τὰ ἐκεῖ γραφόμενα.

'Επίκρισις: « 169 (καὶ 170, 383): *Ἰσαρ(η) ('Ισα(βέρη))*. Νομίζομεν
ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ...ἐπωνύμου Ἰσαρης (*Ἰσαρη* ἢ Ε), οὐχὶ
περὶ τοῦ Ἰσαβέρης (Xaverius ἢ συσχετιστέον πρὸς τὸ Ἰσαυρος;) (πρβλ.
39, 103, 1014, 1021 καὶ 111, 184: *Σαβεράτον*) ». 'Ανακρίβειαι: εἰς τὸ κεί-
μενον τῆς ἐκδόσεως στ. 169, 170, 383 φέρεται *Ἰσα(βερη)* ἀτόνως, εἰς δὲ
κοινὸν λῆμμα τοῦ πίνακος (σελ. 146), ὅπου καὶ τέσσαρες ἄλλοι ἀριθμοὶ
στίχων, *Ἰσάβερη*, ἐν δὲ Ε 13^Γ, 12 (Π 169) *Ἰσαρι*, ἐν δὲ Ε 13^Ν, 8 (Π 383)
Ἰσάρι. Παραλείπεται εἰς τὴν ἐπίκρισιν ὁ πλήρης τύπος *Ἰσάβερι* ἐν στ.
686, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς ἰδιαιτέρον λῆμμα τοῦ πίνακος (σελ. 146). 'Εν
στ. 169, 170, 383 ἡ αὐτὴ βραχυγραφία, ἄτονος δέ. 'Αν ἡ ἀνάγνωσις ἦτο
Ἰσαρ(η), διατὶ νὰ μὴ τονίζεται ἡ λέξις; Πολλαχοῦ ὁ πλήρης τύπος, τοῦτο
δέ, ἦτοι βραχυγραφούμενος καὶ πλήρης τύπος κυρίου ὀνόματος, εἶναι τὸ
συνηθέστατον ἐν Π. 'Ὡς πρὸς τὸ *Ἰσάβερης* πβ. ἰδίᾳ τὸ ἐν στ. 287 τῆς
Σαβερίνας.

'Επίκρισις: « 212: *Φηλιάνου (Φολιάνου)* (πρβλ. 298, 342, καὶ 309:
Φιλιανᾶτον). 'Ανακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως καὶ πίνακα (σελ.
160) ἐν στ. 309 *Φιλιαν(ᾶ)τ(ον)*. Δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἐπίκρισις τὸ ἐν Προσθ. καὶ
Διορθ. τῆς ἐκδόσεως, σελ. IIIβ: « τὸ βραχυγραφούμενον δύναται νὰ ἀναγνω-
σθῇ *Φιλιαν(ᾶ)τ(ον)* ». Εἰς τὴν παρ' ἡμῖν φωτογραφίαν ἀναγινώσκεται σαφέ-

στατα ἐν στ. 212 Φολιάνου, ἦτοι μετὰ ο, ἀλλ' ἐν στ. 298 κ. 342 Φιλιάνου. Τοιαύτη πολυτυπία εἶναι συχνὴ ἐν Π.

Ἐπικρίσις: « 214 (καὶ 662): Βερβεράδ(ων) (Βερβηράδων) (πρβλ. 723 καὶ τὸ ὄνομα Βερβέρις) ». Εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως ἐν στ. 662 καὶ τὸ κριτ. ὑπόμν. φέρεται Βερβεράδων, ἐν Α δὲ Βερβεράδου. Μόνον ἐν στ. 214 εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται Βερβηράδων, ἐν δὲ ΑΜΜ Βερβεριάδων, καὶ ἐν Ε στοὺς Βορβοράδες, τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ πίνακος (σελ. 168) προκύπτει. Ταῦτα δὲν εἶδεν ἡ ἐπικρίσις, εἶδε δὲ μόνον ἓνα τῶν πινάκων (σελ. 142). Ἡ γραφὴ τοῦ ἐπωνύμου ἐν στ. 214 (τοῦ πρώτου μέρους τοῦ Πρακτικοῦ) εἶναι οὐσιωδῶς διάφορος τῆς ἐν στ. 662 (τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ Πρακτικοῦ), ἡ δὲ διαφορὰ ἀντανακλᾷ καὶ εἰς τὸ Α. Ἄν δεχθῇ τις τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπικρίσεως, τὸ ἀναγινωσκόμενον ὡς η θὰ ἀναγνωσθῇ ὡς β, κεφαλαία δὲ τις ἀνάστροφος, ἐνουμένη μετὰ τοῦ δευτέρου ρ, θὰ ἀναγνωσθῇ ὡς ε. Ταῦτα δὲν φαίνονται οἰκεία τοῦλάχιστον εἰς τὰ ἐν Π ἐνταῦθα. Ἡ συνήθης βραχυγραφία τῆς καταλήξεως -ων δὲν ἀπεδόθη εἰς τὴν ἐκδοσιν, κατὰ τὰ εἰρημένα. Ὡς πρὸς τὴν ἐκ τοῦ Βερβέρις διτυπίαν ἐν Π πβ. ἄλλην διτυπίαν ἐν αὐτῷ: Πτεριόνος - Πτηριόνος (στ. 653).

Ἐπικρίσις: « 218: μοδ(ίου) τέταρτον (μοδίων δ' ἡμ.) ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως τὸ δ ἄιτονον. Εἰς τὴν φωτοτυπίαν ἀμυδροτάτη ἡ ἐνταῦθα γραφὴ καὶ ἀπορεῖ τις πῶς ἡ ἀσφαλὴς ἀνάγνωσις τῆς ἐπικρίσεως. Ἡ γραφὴ αὕτη εὐκρινεστέρα εἰς τὴν φωτογραφίαν καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν Ζακύνθῳ, ὁμοία δὲ πρὸς τὴν ἐν στ. 166. Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε, ἐν δὲ ΜΜ ἀνάγνωσις ἀντίστοιχος πρὸς τὴν ἡμετέραν.

Ἐπικρίσις: « 245: Μολ(ῶν) (Μολ(οῦς)) ». Ἡ βραχυγραφία δὲν ἀποκλείει τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπικρίσεως. Ἀλλ' ἔχομεν ἐνταῦθα ἄρθρον τῆς, εἶναι δὲ τῆς Μολοῦς ἐν Π, ὡς στ. 92 τῆς Μαλακοῦς, στ. 244 τῆς Παρδοῦς, στ. 1012 τῆς Μαγδοῦς κ.ἀλ. Ἐπειτα, δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἐπικρίσις τὰ εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν.: « εἰς περιθώριον Π ἄλλη χεῖρ: μολου, εἰς περιθώριον Α ἡ χεῖρ Γεωργίου ἱερέως Μεταξᾶ: στὴ Μολλού ». Τὸ τοπωνύμιον ἀνάγεται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σάμης (βλ. πίνακας ἀντιστοιχίας, σελ. 180), ἐκεῖ δὲ περίπου ἀκούεται οὕτως ἀκριβῶς ἡ Μολοῦ ὡς τοπωνύμιον σήμερον.

Ἐπικρίσις: « 246 ζ' (ξ') ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται ξ ἄνευ τόνου. Τὸ γράμμα ζ ἐν Π ἐν στ. 244, μὴ ἀμφισβητούμενον ὑπὸ τῆς ἐπικρίσεως, εἶναι πολὺν διάφορον τοῦ ἐνταῦθα ἐν στ. 246 γράμματος, τὸ δ' ἐν στ. 246 ἐνταῦθα γράμμα ὁμοιον πρὸς τὸ ξ ἐν στ. 516. Ἡ Ε παρέχει μοδι. 6, ἐνδεχόμενον δ' ἐνταῦθα ἀβλέπημα ἡμῶν ἀντὶ 60: ΜΜ «μοδίων ξ'».

Ἐπικρίσις: « 252 (γρ. 251): διαφόροις (διαφόρους) ». Εἰς τί ἐστηρίχθη ἡ ἐπικρίσις οὕτως ἀναγνώσασα; Εἰς τὴν φωτοτυπίαν οὐδὲν διακρίνεται, ἀλλ' εἰς τὴν φωτογραφίαν εὐκρινὴς εἶναι ἡ γραφὴ τοῦ ου, ἡ ὅλη δὲ

κατάληξις εὐκρινῆς ἦτο ἐν Ζακύνθῳ. Τὸ συντακτικῶς ἀνώμαλον διαφόρους παραβλητέον πρὸς τὸ ἀκολουθοῦν γραμματικῶς ἀνώμαλον ποικίλῃσιν.

Ἐπικρίσις: «257: καβαλ(ιέ;)ρ(ι) (καβάλ(ου;))». Ἡ ἐπικρίσις δὲν ἐπρόσεξεν ἐνταῦθα τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως, ὅπου φέρεται καβαλ(ου;) ἀτόνως, οὔτε τὸν πίνακα (σελ. 134), ὅπου φέρεται καβάλλ(ου;) μετὰ τόνου καὶ δύο λ. Μετὰ τὸ λ βραχυγραφία τις, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδὲν πείθει ὅτι ὑπάρχει ρ, ὁμοία δὲ πῶς πρὸς τὴν ἐν στ. 617 (ἐν λ. Παύλου) καὶ τὴν ἐν στ. 1065 (ἐν λ. Τρίκολ(ου;)). Καὶ νῦν εἰς Κεφαλληνίαν καβάλλος ἐν χαρτοπακτικῇ ἐννοίᾳ περὶ ἱππέως, ἱππότου. Ἄν ἡ ἀνάγνωσις ἦτο ἡ τῆς ἐπικρίσεως, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἐνταῦθα τὸ λίαν προσφιλὲς εἰς τοὺς γραφεῖς τοῦ Πρακτικοῦ σύμπλεγμα τῶν ερ;

Ἐπικρίσις: «274: Φλευτοτόμου (Φλεβοτόμου)». Ἀπορία: ἡ λέξις ἀπαντᾷ ἐννεάκις, δις δὲ πρὸ τοῦ στ. 274, διατὶ δὲ ἡ ἐπικρίσις ἀνέφερεν ἓνα μόνον στίχον, παρέλειψε δὲ πάντας τοὺς ἄλλους. Ὅπωςδήποτε, τρεῖς, εἰς τὸ αὐτὸ δέ, τὸ πρῶτον, μέρος τοῦ Πρακτικοῦ (στ. 52, 300, 528) ἀναγινώσκεται ἀσφαλῶς Φλεβοτόμου.

Ἐπικρίσις: «277: Ἰλάρων (Ἰλάων) (πρβλ. καὶ 177)». Ἡ ἐπικρίσις δὲν εἶδεν εἰς τὸν πίνακα (σελ. 146) «Ἰλλάροι 177, 277».

Ἐπικρίσις: «277: Αὐραμάτον (Ἀβραμάτον)». Εἰς κριτ. ὑπόμν.: «αὐραμάτον Π Αὐράματον ΜΜ». Σαφῆς ἀνάγνωσις, ἡ δὲ ἀπόδοσις εἰς τὸ κείμενον κατὰ διόρθωσιν ἐπιβαλλομένην, περὶ τούτου δὲ βλ. ἔκδοσιν, σελ. 24.

Ἐπικρίσις: «290: Σκινέ(ως) (Σκινεου)». Οὔτε εἰς τὴν φωτιοτυπίαν οὔτε εἰς τὴν φωτογραφίαν διακρίνεται τόνος. Ἡ βραχυγραφία τῆς καταλήξεως εἶναι, τρόπον τινά, ἰσοσκελῆς, τὰ δύο δὲ σκέλη, ἰδίᾳ τὸ δεξιόν, κολποῦνται πῶς πρὸς τὰ ἔσω, ὅχι πρὸς τὰ ἔξω. Οὔτω δὲ ἡ βραχυγραφία προσομοιάζει πῶς πρὸς τὴν ἀσφαλοῦς ἀναγνώσεως -ου, οἷον στ. 182 Δρεπάνου. Ἀντιθέτως, ἡ βραχυγραφία τῆς καταλήξεως -ως, μάλιστα δὲ μετὰ ε προηγουμένου, ὡς ἐνταῦθα, εἶναι ἐν Π κατὰ κανόνα ἀνισοσκελῆς, κολποῦται δὲ ἰδίᾳ τὸ ἀριστερόν, τὸ καὶ μεγαλύτερον, σκέλος πρὸς τὰ ἔξω, οὔτω δὲ Ἀστρακέως (στ. 237), Θρομβέως (στ. 268/269), Μελισσέως (στ. 209), Τζηνέως (στ. 222) κ.ἄλ.

Ἐπικρίσις: «294: Προε[σ]δράτον. Τὸ σ ἐγρόφη ἐκ παραδρομῆς». Ἄλλ' Ε Προεσδράτου, ΜΜ Πρόεσδράτον, ἡ δὲ λ. Πρόεδρος συχνὴ ἐν Π.

Ἐπικρίσις: «297: Αἰχμαλωτ(ά)τ(ον) (Αἰχμαλώτων)». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως εἶναι Αἰχμ-. Τὰ ἐν τῷ διαστήχῳ ἐπαλλήλως εἶναι δυνατὸν ἐν Π νὰ σημαίνουν τὸν πληθυντικὸν (βλ. στ. 546 γε²¹ = Γέλλ(ων) κ. πολλὰ ἄλλα ἐν Π), τὸ δὲ σημεῖον, τὸ ὑπὲρ τὸ πρῶτον τῶν γραμμάτων τούτων, δυνατὸν νὰ εἶναι τόνος, πβ. τὸ ἀκολουθοῦν Αἰχμαλώτ(ον).

Ἐπικρίσις: «301: Τυράννη (Τιράννη)». Ὡς πρὸς τὴν ἀσήμαντον ταύτην, παλαιογραφικῶς, διαφορὰν δὲν ἀναφέρει ἡ ἐπικρίσις ὅτι ὁρθῶς φέρεται

τὸ ὄνομα ἐν στ. 809 καὶ εἰς τὸν πίνακα (σελ. 159), ὅπου παραπομπὴ καὶ εἰς τὸν ἐνταῦθα στίχον, ἡ αὐτὴ δὲ γραφὴ καὶ εἰς τὰ δύο χωρία.

Ἐπικρίσις: « 309 (καὶ 337, 338, 494, 556): *μοδ(ίου) τέταρτον (μοδίων δ' ἡμ.)*. Διὰ τὸ $4\frac{1}{4}$ πρβλ. 576 ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται τὸ δ ἄνευ τόνου. Διὰ στ. 309, 337, 338 καὶ 556 ἔλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε, ἐν δὲ στ. 494 ἡ Ε παρέχει *μοδι. $4\frac{1}{2}$* . Πανταχοῦ ἐνταῦθα ἐν Π γραφὴ, ὡς ἡ ἐν στ. 9, 162, 166, βλ. δὲ τὰ ἐκεῖ γραφόμενα.

Ἐπικρίσις: « 309 (καὶ 310): *Χάλδ(ου) (Χάλδ(α))* ». Ἀνακρίβεια: ὁ ἐν στ. 310 τύπος εἶναι ἄτιμος ἐν Π ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν ἐν στ. 309, πῶς δὲ συνδέονται διὰ τοῦ καὶ εἰς τὴν ἐπικρίσιν; Πάντως, ἐνταῦθα βραχυγραφία δι' ἀποκοπῆς. Καὶ αἱ δύο ἀναγνώσεις παλαιογραφικῶς δυναταί. Ἀλλὰ καὶ νῦν ἐπώνυμον *Χάλδας* (βλ. Ἀ. Μ η λ ι α ρ ά κ η, Γεωγραφία Πολιτικὴ Κεφαλληνίας, σελ. 125) εἰς Κεφαλληνίαν.

Ἐπικρίσις: « 316: *αὐτὸν (αὐτός)* ». Ἐν τῷ διαστήκῳ εὐκρινὲς εἰς τὴν φωτογραφίαν τὸ τελικὸν σίγμα ἐντὸς σημείου, ὡς τὸ ο. Ἄν ἦτο κατάλ. -ον, τὸ ν ἀντιστοίχως θὰ ἦτο ἐντὸς τοιούτου σημείου, ὡς γνωστόν.

Ἐπικρίσις: « 319: *Βαφέ(ον) (Βαφέ(ου))* ». Ἐνταῦθα εἶναι γενικὴ πτώσις, ὡς δηλοῖ τὸ ἄρθρον τοῦ. Βραχυγραφία, ὡς ἡ ἐν εἴδει ἀπλῆς βαρείας, δηλοῖ θεωρητικῶς -ον ἄτιμον. Ἀλλὰ γεν. τοῦ *Βαφέ(ον)* φαίνεται ἄλογος, ἐκτὸς ἂν ἐβραχυγραφήθη ἐσφαλμένως ἐν Π -ον ἀντὶ -ων (πβ. 1087 *Γεώργιος ὁ Σβορόννον*, ἔτι δὲ προσφύτερον στ. 30, 304, 394, 423, 439, 480 τοῦ *Κλάδον*, ὅμως εἰς πάντα ταῦτα δὲν ὑπάρχει βραχυγραφία εἰς τὴν κατάληξιν). Εἰς κριτ. ὑπόμν.: « *Βαφέου AMM...E...Βαφαίου* ». Ἐν τινι ἀμφιβολίᾳ ἐγράψαμεν τοῦ *Βαφέ(ου)*.

Ἐπικρίσις: « 351: *τὸ ἄνωθεν (τὸν ἄνωθεν)* ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως *ἄνωθ(εν)* εἰς ἀπόδοσιν τῆς δι' ἀποκοπῆς βραχυγραφίας. Ἡ ἐπικρίσις δὲν σημειοῖ τὴν βραχυγραφίαν οὔτε διὰ τὸν τύπον αὐτῆς οὔτε διὰ τὸν τῆς ἐκδόσεως. Ἐν τούτοις, τὸ ὅλως ὀρθὸν ἐνταῦθα εἶναι τὸ *ἄνωθ(εν)*, διότι ἐνδέχεται νὰ ὀξυτονῇται, τοῦτο δὲ δὲν ἐπλησίασε κἂν ἡ ἐπικρίσις.

Ἐπικρίσις: « 368: *εἰς τὸ (εἰς τ(οῦ))* ». Ἐν Π « *εἰς* » πρωτοβοσκοῦ, τὸ δὲ χωρίον « *ἕτερον* » (sc. *χωράφιον*) εἰς τ(οῦ) *Πρωτοβοσκοῦ*. Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπικρίσεως δὲν παρέχει νόημα.

Ἐπικρίσις: « 371: *Αὐλύχον (Ἀβλύχον)* ». Ἡ ἐπικρίσις δὲν ἐπρόσεξεν ὅτι εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. παρατίθεται ὁ εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως ἀποκαθιστώμενος τύπος, ἦτοι: « *αὐλύχον Π* ». Περὶ τοιούτων ἀπαραιτήτων καὶ ἀσφαλῶν διορθώσεων βλ. ἐκδοσιν (σελ. 24 κ. 25).

Ἐπικρίσις: « 374: *μοδ(ίων) β (μοδίου α)* ». Εἰς τὴν φωτοτυπίαν δὲν ἀποδίδεται ὅ,τι εἰς τὴν φωτογραφίαν, ἦτοι τὸ καὶ ἄνωθεν κλειόμενον γράμμα, ὅπερ εἶναι τὸ α. Ἡ Ε παρέχει *μοδι. 1*, ἐν δὲ MM φέρεται *μοδίου α'*.

Ἐπικρίσις: « 387 (καὶ 471, 484, 486, 511): *μοδ(ίου) ἡμισυ καὶ τέ-*

ταρτον (= $\frac{3}{4}$) (μοδ(ίων) ιδ ἡμ.) ». Ἀνακρίβειαι : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται *μοδίων*, ἄνευ ἀποδόσεως βραχυγραφουμένου, ἐν στ. 387, 471, 486 καὶ 511· ἐν στ. 484 οὐδὲν εἰς αὐτὸ φέρεται. Αἱ δύο ὁξεῖαι δὲν διακρίνονται ἐν στ. 387, καλυπτόμεναι ἴσως ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ ἐκεῖ περατουμένου τεμαχίου περγαμηνῆς. Ὅμως φαίνονται καλῶς αὗται ἐν στ. 471 καὶ 486 καὶ (ἄμυδρότερον) ἐν στ. 511. Ἐν Ε μόνον διὰ στ. 387 φέρεται *μοδι. $\frac{3}{4}$* , ὅπερ δύναται νὰ σχετισθῇ μᾶλλον πρὸς τὸ εἰς τὴν ἐπίκρισιν φερόμενον ὡς παρανάγνωσις αὐτοῦ, ἐν δὲ ΜΜ φέρεται, ὡς τὸ ἡμέτερον δ' ἡμ. Ἐν Π 387, 471, 486, 511 φέρεται πρῶτον σημεῖον, ὅπερ, διάφορον τοῦ δηλοῦντος τὸ ἡμῖς, ἀνεγνώσαμεν ὡς ι, δεύτερον δὲ σημεῖον, ὡς τὸ πρότερον (ἐν στ. 162, 166 κλπ.), ἀναγνωσθὲν διὰ πολλοὺς λόγους ὡς δ ἡμ.

Ἐπίκρισις : « 404 : ρνδ' ἡμίσεος καὶ τετάρτου (ρνδ' ἡμ. {δ ἡμ.}) ». Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως καὶ τὸ πρῶτον δ ἄνευ τόνου. Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε, ἐν δὲ ΜΜ ἀνάγνωσις, ὡς ἡ ἡμετέρα, κατὰ τὸ λαμβανόμενον ὡς ὀρθὸν μέρος της. Ἡ ὡς πρὸς τὸ ὀβελιζόμενον μέρος εἰς τὴν ἔκδοσιν ἡμῶν γραφὴ εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν ἀνωτέρω ἐν Π 162, 166 κλπ., τὴν ὁποίαν διὰ πολλοὺς λόγους ἐδέχθημεν ὡς δηλοῦσαν δ ἡμ.

Ἐπίκρισις : « 409·410 : Κανάκι (Κονάκι) ». Εἰς τὴν φωτοτυπίαν εἶναι ἄμυδρον ἢ καὶ ἀμφίβολον, ἀλλ' εἰς τὴν φωτογραφίαν εὐκρινέστατον τὸ ο τῆς πρώτης συλλαβῆς. Εἰς κριτ. ὑπόμν. φέρεται : « Κανάκι ΑΜΜ, πβ. νῦν ἐν Κεφαλληνίᾳ : Κα- », ἐντεῦθεν δὲ ὠρμήθη σιωπηρῶς ἡ ἐπίκρισις.

Ἐπίκρισις : « 412 : δυσκόλων (δισκόλων) ». Ἀνακρίβεια : Ἡ λέξις ἐνταῦθα εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως δῖς, ἔπρεπε δὲ 412^{1,2}. Ἡ ἐπίκρισις δὲν ἐπρόσεξεν ἐν Προσθ. καὶ Διορθ. (σελ. III - IV) : « ἀντὶ δισκόλων γρ. δυσ-, ὡς κ. ἐν στ. 412^{1,2}, κατὰ τὰ σαφέστερα πολλαχοῦ ἐν Π καὶ τὰ παραδεδομένα ».

Ἐπίκρισις : « 425 : Βουκκ(έν;)δρ(ου) πιθανῶς (πρβλ. 441, 549 : Βουκέντρον καὶ 945 : Κενδρίου) ἀντὶ Βούκκ(οτου;) (ἐκλαμβάνεται ὡς ὁξεῖα ἡ κεραία τοῦ ἐν τῷ ὑπερθεῖν ἀκριβῶς στίχῳ συμβόλου τοῦ ἡμίσεος) ». Ἀπορία : διὰ στ. 441 ἐλλείπει φωτογραφία, εἰς δὲ τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται *Βουκεντ(ρου;)*, πόθεν δὲ ἡ ἐπίκρισις λαμβάνει τὸν εἰς τρία σημεῖα διαφέροντα τύπον *Βουκέντρον*· διὰ στ. 549 εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως *Βουκεντ(ρέως)* ποῦ στηρίζει ἡ ἐπίκρισις τὸν ἀνωτέρω τύπον; Εἶναι ἀνακριβὲς ὅτι ἡ κεραία τοῦ συμβόλου τοῦ ἡμίσεος ἐκλαμβάνεται ὡς ὁξεῖα, καθ' ὅσον ἡ κεραία αὕτη περατοῦται εὐκρινῶς εἰς τὴν φωτοτυπίαν, εὐκρινέστατα εἰς τὴν φωτογραφίαν, μετὰ κενὸν δὲ διάστημα διακρίνεται τόνος ὑπὲρ τὴν δίφθογγον τῆς συλλ. βου. Τὸ ἐν στ. 945 *Κενδρίου* συσχετιστέον πρὸς τὸ πλησίον, ἐν στ. 947, 948, *Κεδρίου*. Τί ἀπομένει ὀρθὸν ἀπὸ τὴν ἐπιχειρηματολογίαν τῆς ἐπικρίσεως;

Ἐπίκρισις : « 471 : Κανά(κι) (Καν(άκι)) ». Καθ' ἡμᾶς, τὸ δεύτερον α εἶναι μέρος, ἀρχὴ τῆς βραχυγραφίας.

Ἐπίκρισις: « 484: ἴσως τρίτα (= κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$) (τρίτον) ». Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε. Παλαιογραφικῶς ἀναγνωστέον τρίτον, τοῦτο δ' ἐπιβάλλει τὸ νόημα, ἥτοι στ. 483/484 ἕτερον τῶν Ρουσεγίων τὸ ἀπάνω καὶ τὸ κάτω... ἀπὸ τὰ δύο τρίτον, νοεῖται δὲ εἰς χωράφιον τῶν Ρουσεγίων δύο, τὸ ἐπάνω καὶ τὸ κάτω, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ τρίτον ἀνήκει εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐπίκρισις: « 510: δ (δ ἡμ.) ». Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε, ἀλλὰ γραφή ἡ αὐτή, ὡς ἡ ἐν στ. 162, 166 κλπ., ἐκεῖ δὲ βλ.

Ἐπίκρισις: « 513: τ(ῶν) Σκινέα (τὸν Σκινέαν) ». Εἰς τὴν φωτοτυπίαν καὶ τὴν φωτογραφίαν ἀσάφεια. Ἐκ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ πρωτοτύπου ἐγράψαμεν, ὡς ἀνωτέρω, εἰς τὸ δακτυλόγραφον κείμενον τῆς διατριβῆς. Ὅπως δὲ ποτε, τὸ μετὰ τὸ ε τμήμα τῆς λέξεως ἐν τῷ διαστίχῳ.

Ἐπίκρισις: « 516: ξδ' ἡμίσεος καὶ τετάρτου (= $64 \frac{3}{4}$) (ξδ ἡμ.) ». Ἡ Ε, ὡς πρὸς τὸ ἀμφισβητούμενον, παρέχει μοδι. $4 \frac{1}{2}$. Δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἐπίκρισις ὅτι τὸ μετὰ τὸ ξ γράμμα Δ εἶναι κεφαλαῖον ἐν τῷ διαστίχῳ, ἀκριβῶς ὅμοιον πρὸς τὸ ἐν διαστίχῳ ἐπίσης ἐλάχιστα προηγούμενον Δ τῆς λέξεως μοδίων, ὅπερ συχνότατα δηλοῖ τὴν δι' ἀποκοπῆς βραχυγραφίαν τῆς λέξεως ταύτης ἐν Π, οὐδέποτε δέ, καθ' ὅσον εἶδομεν, ἀριθμόν. Θὰ ἐγράφη ἐνταῦθα ἐξ ἀβλεψίας, ὡς καὶ ἡ πρὸ τῆς λ. χωράφια λ. μοδίων, ὀβελιζομένη εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως. Τὸ ἐν Π μετὰ τὸ ξ εἶναι ἡ συνήθης ἐν Π γραφή τοῦ δ ἡμ., βλ. ἀνωτέρω (σελ. 88 διὰ στ. 162, 166).

Ἐπίκρισις: « 531: Σκίν(ου) (πρβλ. 623) (Σκιν(εου)) ». Ἡ μετὰ τὸ υ βραχυγραφία ἐν στ. 531 εἶναι κατὰ τὸ τέλος βασικῶς διάφορος τῆς ἐν στ. 623, διάφορος δὲ καὶ ἡ ἀπόδοσις. Οὕτως, εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως ἐν στ. 623 Σκιν(ου), εἰς κριτ. δὲ ὑπόμν. ἐν στ. 531: « Σκινέως ΑΜΜ -ος Ε », ἐν δὲ στ. 623: « Σκύνου ΑΜΜ ».

Ἐπίκρισις: « 537: Σκινέ(ως) (πρβλ. 560, ὅπου ἐκδίδεται ὁρθῶς Σκινέ(ως)) (Σκινεου) ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως ἐν στ. 560 φέρεται Σκινέως καὶ ὄχι Σκινέ(ως), ἥτοι ἄνευ ἀποδόσεως βραχυγραφίας. Ὡς πρὸς τὴν ἐν στ. 537 βραχυγραφίαν βλ. τὰ γεγραμμένα ἀνωτέρω (σελ. 90 διὰ στ. 290). Ἡ ἐν στ. 560 βραχυγραφία βασικῶς διάφορος τῆς ἐν στ. 537, ἀναγινώσκεται δὲ ἀσφαλῶς ἐκείνη μὲν -ου, αὕτη δὲ -ως. Εἰς κριτ. ὑπόμν. φέρεται « Σκινέως Α Σκινέου ΜΜ στὸ Σκινὰ Ε ».

Ἐπίκρισις: « 540: ἡμισυ (τρίτον) ». Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε, τὸ δ' ἐν ΜΜ, ὡς τὸ τῆς ἐπικρίσεως, ἀλλὰ τὸ ἐνταῦθα σημεῖον ἱκανῶς διάφορον τοῦ ἐν βραχὺ κατωτέρω στίχῳ 555, ὅπερ ἀναμφισβητήτως ἀναγινώσκεται ὡς ἡμ. (= ἡμισυ). Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐκδόσεως, γενομένη ἐν Ζακύνθῳ, ἐστηρίχθη καλύτερον εἰς τὴν γραφὴν τῆς περιγραμμένης.

Ἐπίκρισις: « 544: Ἀσβοῦ (Ἀσκοῦ) ». Σαφέστατα τὸ γνῶριμον κ ἐν Π, ὡς πλησίον ἐν Π (549) Ἀσκολεβάτου (παρὰ τὸν τ. Ἀσχολεβάτον), στ. 495 Ἀσκομάχου, ἡ καὶ μακρότερον, ἀλλ' εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Πρακτι-

κοῦ στ. 92 Ἀσκολ(έ)β(ου). Πβ. ἐπίσης φρ. στ. 543/544 ἀμπέλιον τὸ κα|λούμενον τοῦ Ἀσκοῦ τοῦ Λαγγαδίου, ἐν δὲ Ε ἀμπέλη ὅπου το λέγουν στὸ Ἀσκολάγγαδο.

Ἐπικρίσις : « 549 : μοδ(ίων) β' ἡμίσεος (μοδίου α ἡμ.) ». Ἡ ἐπικρίσις δὲν ἐπρόσεξεν ὅτι εἰς τὸν στίχον τοῦτον ὑπάρχουν δύο τοιαῦται ἐκφοραὶ καὶ δὲν διασαφεῖ περὶ τίνος ἐξ αὐτῶν πρόκειται ἐνταῦθα. Ἀμυδρόν πως εἰς τὴν φωτοτυπίαν, εὐκρινέστατον εἰς τὴν φωτογραφίαν εἶναι τὸ ὅλως κλειστὸν α καὶ εἰς τὰς δύο ἐκφοράς. Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε.

Ἐπικρίσις : « 549 : τὸ Βουκέντρ(ιον;) (τ(οῦ) Βουκεντρ(έως)) ». Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται τ(οῦ) Βουκεντ(ρέως), ἀποδίδεται δηλαδὴ καὶ τὸ ρ εἰς τὰ βραχυγραφούμενα, τοῦτο δ' ἔχει σημασίαν. Ἀπορίαι : πῶς ἡ ἐπικρίσις ἐλησμόνησε νὰ ἀποδώσῃ τὴν δι' ἀποκοπῆς βραχυγραφίαν τοῦ ἄρθρου καὶ νὰ γράψῃ τ(ό), πῶς δὲ ἐτόνισεν εἰς τὴν προ- παραλήγουσαν τὸ κύριον ὄνομα, ἀφοῦ τὸ ἐν εἶδει βαρείας ὑπὲρ τὴν βραχυγραφίαν σημεῖον δύναται νὰ εἶναι τόνος μόνον διὰ τὴν παραλήγουσαν ἢ τὴν λήγουσαν ; Καλῶς ἐνδέχεται τὸ ἄρθρον νὰ ἀναγνωσθῇ τ(οῦ), ἐκφορὰ δέ, ὡς ἡ ἐνταῦθα ἐν Π ἕτερον (sc. ἀμπέλιον) εἰς τ(οῦ) Βουκεντ(ρέως), δὲν εἶναι σπανία ἐν τῷ ἐγγράφῳ, πβ. βραχὺ ἄνωτ., στ. 516 ἀμπέλιον εἰς τ(όν) Γελλ(ον), ὅπου εἶναι πληθυντικός, εἶναι δὲ καὶ σήμερον συνηθεστάτη εἰς Κεφαλληνίαν.

Ἐπικρίσις : « 548 : Ἡ ἀνάπτυξις Παλ(αιού) εἶναι λίαν ἀμφίβολος. Τὸ Παλ(αιού) ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν 623, 625, 733, 872, 908 εἶναι ἐπώνυμον, οὐδαμοῦ δὲ ἐν τῷ Π, ὅπου ἡ λέξις ἀπαντιᾷ καὶ ἐν τοπωνυμίοις, βραχυγραφεῖται οὕτως. Ἡ βραχυγραφία μετὰ τὸ λ εἶναι ἡ τοῦ ικ (πρβλ. π.χ. 713 : Εὐλογητ(ικ)όν καὶ ἐπίσης 215, 499 : Παλ(ικ)(ῆς)). Ὅθεν ἀναγνωστέον Παλ(ικ)(οῦ). Παλικὸς ἴσως ὁ ἐκ Πάλης τῆς Κεφαλληνίας καταγόμενος (πρβλ. Κρητικός) ». Ἀπροσεξία τῆς ἐπικρίσεως : ὁ ἀριθμὸς 548 ἔπρεπε νὰ προηγῇται τοῦ ἁνωτέρου ἀρ. 549. Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως ἐν στ. 625, 733 φέρεται Παλ(αιου) ἀτόνως, ἐν δὲ στ. 215, 499 εἰς τὸ αὐτὸ κείμενον φέρεται Παλικῆς, ἐνῶ ἀφίνεται νὰ νοηθῇ ὅτι κατὰ τὸ κείμενον τοῦτο εἶναι αἱ γραφαὶ αὗται, οὐδαμοῦ ἐξ ἄλλου ἐν τῷ Π « ἡ λέξις ἀπαντιᾷ καὶ ἐν τοπωνυμίοις » (τὰ παροξύτονα εἶναι ἄσχετα), εὐλόγως δὲ αὕτη « οὐδαμοῦ βραχυγραφεῖται οὕτως » ἐν αὐτοῖς, τὸ δὲ Εὐλογητ(ικ)όν (εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως Εὐλογητικόν) εἶναι ἐν στ. 714 καὶ ὅχι 713. Καὶ δι' ἡμᾶς ἡ ἀνάγνωσις Παλ(αιού) δὲν εἶναι βεβαία πλήρως, διὸ καὶ ἀπόδοσις τῆς βραχυγραφίας εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως. Ἐν Π 625 ἡ βραχυγραφία τοῦ Παλ(αιου) φαίνεται εἰς ἡμᾶς εἰς τὴν φωτογραφίαν ἱκανῶς διάφορος τῆς τοῦ ἐν τῷ ἐπομένῳ στίχῳ 626 κατὰ τὴν ἰδίαν πτῶσιν Εἰρην(ικοῦ;). Ἐπειτα, ἐθνικὸν τῆς Πάλης κατὰ πληθ. ἀναφέρεται Παλεῖς, Παλαιεῖς κ.ἄλ., ὅχι δὲ Παλικοὶ (βλ. Ἀ. Μηλιαράκη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 221), ἀντιθέτως δ' ἐκ τοῦ Παλαιός τὸ νῦν ἐπώνυ-

μον Παλιὸς εἰς Κεφαλληνίαν, ἰδίᾳ εἰς Πάλην, ἐκεῖ δὲ πρέπει νὰ ἀναφέρεται τὸ ἐν σι. 548 πρῶτον ἀνωτέρω χωρίον.

Ἐπικρίσις: « 558: χωράφια (χωραφίον) ». Ἡ βραχυγραφία αἰήθης ἐν Π, ἐν ᾧ συνήθως πρὸς δῆλωσιν πληθυντικοῦ γράφεται δις τὸ βραχυγραφούμενον. Τὸ χωραφίον μοδίῳν ιε ἡμ. εἶναι προσθήκη τοῦ Π εἰς τὸ διάστιχον εἰς δῆλωσιν τῆς ἐκτάσεως, λίαν ἀναγκαίαν, πανταχοῦ, οὐχ ἥττον δ' ἐνταῦθα, συμπληροῦσα τὸ κείμενον ετερον τῆς Συκίας τὸ κατωθ(εν). Διὰ τοῦ ετερον ἀσφαλῶς νοεῖται ἀμπέλιον, τί δὲ τότε θὰ σημαίνη τὸ χωράφια; Ἡ γεν. χωραφίου, οὔσα εἰς ἀντιστοιχίαν καὶ πρὸς ἀμέσως ἀνωτέρω «κατωθὲν τῆς οἰκείας», παρέχει νόημα. Πβ. καὶ τὴν ἐν Ε ἀπόδοσιν: « Ἐτερον (sc. ἀμπέλη) στὴ Συκία κατωθεν μοδι. 15 1/2 », ὅπου παραλείπεται ἡ λ. χωραφίου.

Ἐπικρίσις: « 567: Τιμ(ό)θ(εος) (Τιμ(ο)θ(έου)) ». Ἐκ τῆς βραχυγραφίας δυνατὰ καὶ αἱ δύο ἀναγνώσεις, ΑΜΜ παρέχουν Τιμοθέου. Ὡς πρὸς τὴν ἐκφορὰν βλ. κ. ἀλλὰ καὶ ἀκριβῶς ἀντίστοιχον εἰς ἀντίστοιχον μέρος τοῦ Πρακτικοῦ σι. 1087: « Γεώργιος ἱερεὺς ὁ Σβορόννον », ἐνθα τὸ Σβορόννον = Σβορώνων, ἥτοι πτώσ. γεν.

Ἐπικρίσις: « 568: Δὲν κατενοήθη ὅτι ἐνταῦθα ἐγένετο διόρθωσις μεταγενεσιτέρως. Οὕτως, ἐκδίδεται: συν του υιου αὐτῆς τῶν β, ἀντί: σὺν τ(ῶν) (τοῦ prius) υἱ(ῶν) (υἱοῦ prius) αὐτῆς τ(ῶν) β' ». Ἀνακρίβεια: ὁ ἀριθμὸς τοῦ λήμματος εἶναι 586 καὶ ὄχι 568, οἶονεῖ κατ' ἀναγραμματισμόν. Ὅχι διόρθωσις, ἀλλὰ προσθήκη ἐγένεν εἰς τὸ διάστιχον: « τῶν β », ὄχι δὲ μεταγενεσιτέρως ἀλλ' ἀπλῶς μετὰ τὴν γραφήν, ὥς ὄχι σπανίως ἐν Π. Τὰ κείμενα τῶν δύο μερῶν τοῦ Πρακτικοῦ τὰ περιλαμβάνοντα καταλόγους «ἀρχεοπαροίκων» κλπ. τῆς ἐκκλησίας εἶναι τὰ πλέον ἀσύντακτα καὶ γλωσσικῶς ἐν γένει ἀκατάστατα τοῦ Πρακτικοῦ, καθ' ὅσον, ὡς νομίζομεν, οἱ γραφεῖς δὲν εἶχον ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρότυπον, ἵνα ἀκολουθήσουν, οὕτω, λ.χ. σι. 564/565 χηρα|...ἔχων, σι. 1085 Θεοφύλακτος...ἔχουσ(α). Εἰς τὸ ἐν σι. 586 κείμενον νοοῦνται δύο υἱοί.

Ἐπικρίσις: « 597: Σπесάδ(ος) (Πесάδ(ος)) ». Ἡ ἐπικρίσις ἠγνόησεν ὅτι τὸ τοπωνύμιον καὶ ἐν σι. 1089, ἀσφαλῶς δὲ ἐκεῖ Πесάδ(ος), ὅτι εἰς τὸ περιθώριον Π (βλ. κ. Προσθ. καὶ Διορθ., σελ. IVβ) παρέχεται Πесάδ(ος), ὅτι τὸ Α παρέχει ἐν σι. 597 Πесσάδος, ὅτι ἐν σι. 613 φέρεται εἰστήν Πесάδ(α). Ταῦτα πάντα ἀναγράφονται εἰς τὴν ἐκδοσιν. Δὲν ἠδύνατο ἴσως ἡ ἐπικρίσις νὰ γνωρίζῃ ὅτι σήμερον τὸ ἀντιστοιχοῦν χωρίον, παλαιότερον πρωτεύουσα δήμου τῆς ἐπαρχίας Κραναίας, λέγεται Πесσάδα (βλ. Ἀ. Μηλιαράκη, ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 257). Λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν στοιχείων τούτων, θὰ ἀπεκλείετο μονομερὲς κρίσις. Ἐν Π 597 ὑπάρχει πράγματι καὶ τρίτη κεραία ἐν ἀρχῇ τοῦ τοπωνυμίου τούτου, ὥς ἡ ἐν σι. 630 τῶν Σπηλίων, ὅπου αὕτη ἀναγινώσκεται σ. Ἀλλ' ἐνταῦθα εἶναι ἀσφαλῶς ἀβλέπημα τοῦ γραφέως, ἐκ τῶν ἀφθονούντων ἐν Π, ἰδίᾳ εἰς τὸ δεύτερον μέρος, γενόμενον τοῦτο φωνη-

τικῶς, δηλ. κατ' ἐπίδρασιν τοῦ σ τοῦ ἄρθρου τῆς. Τοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἀλλ' ἀντιθέτου ἀποτελέσματος ἔχομεν τὸ ἐν Ε 27^ν, 1 στὲς <σ>καμνιές, πρὸς δ' ἀντίστοιχον τὸ ἐν Π 952 τῶν *συκαμνηῶν*. *Εξ ἐναντίας, ἀβλέπημα ἐν Π, κατὰ τὸ ὅποιον ὑπάρχει εἰς τὸ ἄρктиκὸν π λέξεως καὶ τρίτη κεραία τις, δυναμένη κάπως νὰ ἐκληφθῇ ὡς σ, εἶναι ἐν στ. 708 ἐν λ. *πλησίον*, πρὸ τῆς ὁποίας ἀναγινώσκουμεν σιγμόληκτον λέξιν *Λαμπ(ους;)*. *Αλλ' ἐνταῦθα δὲν ἀποκλείεται νὰ πρόκειται περὶ ἀμβλύνσεως τοῦ γραφικοῦ ὄργάνου.

*Επικρίσις : « 599 : τὸ (ο(ν)) ». Εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. τῆς ἐκδόσεως φέρεται « τὸ Α », ἀλλ' εἰς Π ἐν Ζακύνθῳ καὶ εἰς φωτογραφίαν δὲν εἶδομεν τ, τοῦτο δὲ δὲν εἶναι λίαν φανερόν εἰς τὴν φωτοτυπίαν. *Εκφορά, ὡς ἡ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπικρίσεως (*χωράφιον...τὸ ἔχωμεν ἀπὸ | τοῦ Κουβαλέα τὸ συγχωρήσεως*), δὲν εὗρηται ἐν Π, ἀντιθέτως δὲ συνήθης ἡ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἡμῶν, βλ. τὸν πίνακα (σελ. 136), ὅπου πέντε παραδείγματα ἄνευ ἄρθρου μετὰ γεν. *συγχωρήσεως*, ἐν δέ, ὡς τὸ ἐν στ. 599, ἦτοι στ. 910 *ἀμπέλιον...συγχωρίσεως ὦν*. Ὡς πρὸς τὸ παραλειπόμενον πβ. στ. 980 *ἔτε- <ρον>* κλπ.

*Επικρίσις : « 601 δ' (δυο) ». *Ενταῦθα ἡ ἐπικρίσις ἐλησμόνησε τὸ δίστιγμον. *Ελλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε, ἐν δὲ ΜΜ φέρεται δ'. Οὐδ' εἰς τὴν φωτογραφίαν φαίνεται κλειστὸν ο. *Η γραφή ἀρκετὰ διάφορος τῆς ἐν στ. 703, ὅπου ἡ ἐκδοσις ἀναγινώσκει δ ἡμ., ἡ δ' ἐπικρίσις δ', ἀλλὰ λίαν διάφορος τῆς ἐν στ. 154, ὅπου ἡ ἐκδοσις ἀναγινώσκει δ', ἡ δ' ἐπικρίσις δ' ἡμίσεος. Δυσχέρεια ἐν στ. 601, ὅμως οὐδὲν φαίνεται καλύτερον τοῦ ἐν τῇ ἐκδόσει.

*Επικρίσις : « 605 (γρ. 604) : ἡ συμπλήρωσις <τοῦ> ἐκ περισσοῦ ». Διατί ; Κατὰ κανόνα ἐν Π τὰ τοπωνύμια φέρονται ἐνάρθρως, ἐνταῦθα δὲ εἶναι : 604/605 ἀπὸ <τοῦ> *Λακκαδίου* | καὶ ἀπὸ τοῦ *Παύλου* τὰ *Χαλλέπεδα*.

*Επικρίσις : « 606 : ἐνδω (ἐνδων) ». Σαφῆς γραφή -ω εἰς κατάληξιν ἐν Π, εἰς τὸ αὐτὸ δὲ μέρος αὐτοῦ, (στ. 828), ἐν λ. *Βαρδουνκάτω* διάφορος. Δὲν εἶναι ἀπαραίτητον ἐν Π νὰ ὑπολογισθῇ ἐν στ. 606 κεραία εἰς τὸ δ, ὅτε εὐοδοῦται πως ἀνάγνωσις -ω. Πάντως, καὶ ἂν ἐν Π ἀνεγινώσκετο ἀσφαλῶς μόνον -ω, θὰ ἔπρεπεν, καθ' ἡμᾶς, νὰ ἐκδοθῇ ἐνδω(ν), ὅχι δὲ ἐνδω, γενομένου δακτοῦ ἀβλεπτήματος τοῦ γραφέως εἰς στίχον τεταραγμένον καὶ ἄλλως, ἀπορριπτομένου δὲ τύπου ἐνδο.

*Επικρίσις : « 606 :... *Εν τῷ ὑπομνήματι ὅμως (περιγύρου : περίτι ΑΜΜ) δίδεται ἐσφαλμένως ἡ ἐντύπωσις ὅτι παραδίδεται περιγύρου ». Καίτοι εἶναι αὐτονόητον ὅτι εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν., ὡς θέσις εἶναι ἡ γραφή τοῦ κειμένου, ἐν τούτοις βλ. περὶ τούτων πολλὰ ἐν σελ. 26 τῆς ἐκδόσεως. *Οσάκις παρατίθεται εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. γραφή τοῦ Π, σημειοῦται τοῦτο, οὕτω δὲ καὶ ὀλίγον πρὸ ἢ μετὰ τὸν ἀνωτέρω στίχον, ἦτοι ἐν στ. 604 *λακκαδίου* Π, στ. 611 *ἡμεροβυγ'* Π.

*Επικρίσις : « 607 : *Αγναφαλέος (*Αγναφαλέως) ». Οὐδαμοῦ ἐν Π εὗρί-

σκομεν παράστασιν τοῦ -εος, οἷα ἡ ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπικρίσεως. Ἐκλαμβάνεται ὁ κλειστὸν ἐνταῦθα ὡς ἐκ τῆς βραχυγραφίας (πρὸς τὴν γραφὴν τοῦ εζ, ερ ἐν Π, ὥσει ἦτο οζ, ορ).

Ἐπικρίσις: « 612: δ' (β) ». Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε. Ἀσάφεια: δὲν δηλοῦται εἰς τὴν ἐπικρίσιν περὶ τίνος ἐκ τῶν δύο ἐνταῦθα β εἶναι ἡ διόρθωσις. Εἰς τὴν φωτογραφίαν μόνον τὸ πρῶτον β εἶναι δεκτικὸν ἀμφισβητήσεως, καθ' ὅσον δὲν ἐνοῦται ἡ κάτω καμπύλη μὲ τὸν κορμὸν τοῦ γράμματος.

Ἐπικρίσις: « 613: Γουλ(ο)λέων (Γουλολέων) ». Ἀντίφασις: ἐνταῦθα καὶ ἡ ἐν στ. 650 γραφὴ τῆς λέξεως ἀκριβῶς ἡ αὐτή, ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἀπεδόθη ἡ βραχυγραφία τῆς καταλήξεως (βλ. κατωτ., σελ. 98), ἐνταῦθα δὲ ὅχι, εἰς τὴν ἐπικρίσιν. Τὸ ἐπώνυμον τοῦτο ἀπαντᾷ ἐν Π κατ' ὀνομαστικὴν ἢ κατὰ γενικὴν εἰκοσάκις καὶ πλέον, μόνον δὲ τρίς (στ. 613, 650, 1051) ἡ δευτέρα συλλαβὴ ἔχει δύο λ. Ἐγράψαμεν πανταχοῦ δι' ἐνὸς λ κατὰ τὴν συνήθη ὀρθογραφίαν, πλὴν τοῦ ἐν στ. 1051, ὅπου, καθ' ἡμᾶς, δύο λ εἶναι ὅχι μόνον εἰς τὴν δευτέραν ἀλλὰ καὶ τὴν τρίτην συλλαβὴν. Ἡ ἀπόδοσις τῆς πρώτης βραχυγραφίας, καθ' ἡμᾶς, ὅχι ἀπαραίτητος καὶ δι' ἄλλα καὶ διότι ὑπάρχει ἐν Π, ὡς ἐν στ. 534 κ. ἀλλ., ὁ πλήρης τύπος Γουλολέων.

Ἐπικρίσις: « 622 (καὶ 629): δσ(ων) καὶ υἷόν ». Ἡ ἐπικρίσις ἐλησμόνησε νὰ παραθέσῃ τὴν ἐνταῦθα γραφὴν τῆς ἐκδόσεως, ἡ ὁποία εἶναι δσον καὶ ῥόν. Ἀμυδρῶς εἰς τὴν φωτοτυπίαν, εὐκρινέστατα εἰς τὴν φωτογραφίαν φαίνεται ὀξεῖα ὑπὲρ τὸ ο, σημεῖον δὲ ὑπὲρ τὸ σ τῆς πρώτης τῶν λέξεων τούτων, ὅπερ ἐνδέχεται νὰ εἶναι βραχυγραφία τοῦ ἀτόνου -ον, ὑπὲρ δὲ αὐτὸ καμπύλη, μὴ παριστῶσα κατ' ἀνάγκην ἐν Π τὸ -ων. Τὸ δὲ η τῆς δευτέρας λέξεως γράφεται ὡς πολλαχοῦ, ὅπου ἀναγινώσκομεν η, ὅχι υι, βλ. κατωτ., σελ. 98 διὰ στ. 637 κλπ.

Ἐπικρίσις: « 628: Ἀργ(υ)ρεῖτζ(η) (Ἀργυρεῖτζ(η)) ». Εἰς τὴν ἐκδοσιν εἰς περιπτώσεις, ὡς ἡ ἐνταῦθα, ἀνάλυσις βραχυγραφίας τίθεται, ὅπου ὅχι βεβαία ἀνάγνωσις. Ἐν τῷ διαστήχῳ τὸ γ μετὰ καμπύλης τινός, ὁμοίαν τῆς ὁποίας δὲν εὐρίσκομεν ἐν Π (διάφορον εἶναι τὸ σύμπλεγμα γρ καὶ ἐν λ. Γρηγορίου, λ.χ. στ. 766, 787, 799, ὅπου τοῦτο εἶναι ἐν τέλει), ἔπειτα δὲ τὸ ρ ἐπὶ τοῦ στίχου. Οὐδὲν πείθει ὅτι ἐνταῦθα εἶναι δύο ρ.

Ἐπικρίσις: « 628: Ἀνδρ(ακ;)(έως) (Ἀνδρ(έου;)). Τὸ Ἀνδρακέως (πρὸς καὶ 630) ἴσως ἀντὶ Ἀνθρακέως ». Μετὰ τὸ ρ βραχυγραφία τις ἀμφίβολος, ἡ ὁποία δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι ἡ συλλαβὴ ακ, ἀλλὰ τὸ « πρὸς καὶ 630 » ἀτυχές, διότι ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει ἡ βραχυγραφία αὕτη. Ἀνυπέρβλητος δυσχέρεια εἶναι τὸ ἀδιανόητον ὄνομα Ἀνδρακέως, ὅπερ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εὐρίσκεται δις ἐν Π, ἀντὶ τοῦ Ἀνθρακέως, μὴ ὑπάρχοντος ἐν Π, ἐνῶ φέρεται τοῦ Καρβονᾶ (524/525) καὶ Καρβουνάτου (353) ἐν αὐτῷ, ἐπίσης δὲ Καρβονῶλακκον (812).

Ἐπικρίσις: « 630: Ἀνδρακ(έως) (Ἀνδρέου) ». Μετὰ τὸ ρ γράμμα τι,

ἀποδιδόμενον εὐκρινέστερον ἐν Ζακύνθῳ καὶ εἰς τὴν φωτογραφίαν ἢ εἰς τὴν φωτοτυπίαν, ὅπερ, καθ' ἡμᾶς, εἶναι τὸ ε, ὑπὲρ δὲ τὸ γράμμα τοῦτο κεχωρισμένη ἀπὸ τούτου βραχυγραφία, ἢ συνήθης διὰ συλλαβὴν -ου ἐν Π. Ποῦ εὐρίσκει ἡ ἐπίκρισις τὸ ακ εἰς τὴν λέξιν ταύτην ;

Ἐπίκρισις : « 638 : οἰδυοπεριδριστον (οἰδιοπεριόριστον) ». Τὸ πνεῦμα ἐν μέσῳ λέξεως παραλείπεται, βλ. ἐκδοσιν (σελ. 24), ὅπου ὡς παράδειγμα ἡ λέξις αὕτη. Εἰς φωτογραφίαν καθαρὸν καὶ μὴ ἐνούμενον μὲ τὸ ο εἶναι τὸ ε τῆς συλλαβῆς δι.

Ἐπίκρισις : « 637 (638, 640 (υῖα), 643, 644, 645, 782, 859, 864, 870, 873, 878, 965 (υῖου)) : υῖον (ἡόν) ». Ἐξ ἀνακρίβειαι : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται ἐν στ. 640 οῖα, ἐν στ. 643 ηον (τὰ ἐνταῦθα σημεῖα εἶναι σκοτεινά), ἐν στ. 782 ἡον (ἐξ ἀβλεψίας), ἐν στ. 859 ἡον (καθαρώτατον εἰς φωτογραφίαν), ἐν στ. 965 οῖον (καθαρώτατον εἰς φωτογραφίαν). Ἐν στ. 878 οὐδὲν φέρεται. Ἡ γραφὴ εἰς ἀνωτέρω στίχους, ὅπου ἀναγινώσκομεν η, εἶναι διάφορος τῆς ἐν στ. 575, 580 (υῖούς), 1080^{1,2} (υῖόν), ὅπου ἀναγινώσκομεν υι, ὁμοία δέ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥτιον, πρὸς τὴν πολλαχοῦ, ὅπου ἀναγινώσκομεν η, βλ. καὶ V. Gardthausen, ἐνθ' ἄνωτ., Taf. 9 κ. 10.

Ἐπίκρισις : « 643 : Φουφάλ(η) (Φούφαχ(α;)). Ἡ αὕτη λέξις ἀναγινώσκεται ἐν 609 ὡς Φούφαλ(ου). Εἰς Π 643 : φούφαχ', εὐκρινέστατος δὲ ὁ τόνος ὑπὲρ τὸ ου καὶ τὸ χ ἐν τέλει. Εἰς Π 609 : φούφαχ', σχετικῶς δὲ εὐκρινῆς ὁ τόνος ὑπὲρ τὸ ου, εὐκρινέστατον δὲ τὸ λ ἐν τέλει. Πῶς εἶναι ἡ αὕτη λέξις ; Ἡ ἐπίκρισις ἴσως εἶδεν εἰς κριτ. ὑπόμν., στ. 643 : « Φουφάλου Α » καὶ ἐκεῖθεν παρεσύρθη, χωρὶς νὰ προσέξῃ αὐτόθι, στ. 609 : « Φουβάλου ΑΜΜ ».

Ἐπίκρισις : « 650 : Γουλλ(ο)λέ(ων) (Γουλολέων) ». Περὶ τούτου βλ. ἀνωτέρω, σελ. 97 διὰ στ. 613.

Ἐπίκρισις : « 654 : τοῦν εὐκρινῶς (οὐχὶ τοῶν, ὡς ἐν τῷ ὑπομνήματι) ἐκ παραδρομῆς ἀντὶ τῶν ». Ἀμελῆς γραφὴ ὡς πρὸς τὸ ο, ἀλλ' ὅχι ὡς πρὸς κεφαλαίαν τοῦ ν, τὸ δεύτερον δὲ τοῦτο καὶ ἀλλαχοῦ ἐν Π.

Ἐπίκρισις : « 703 : δ' (δ ἡμ.) ». Ἡ Ε παρέχει μοδι. 4¹/₂, ἀντιστοιχῶς δὲ εἶναι ἐν ΜΜ. Ἡ γραφὴ ἐν Π, σαφῶς, ὅχι ἀπλῶς δ, καίτοι ἐλλείπουν αἱ δύο ὀξεῖαι, ἀλλ' ὑπάρχει ὑπὲρ αὐτὴν ὀριζοντία τις γραμμὴ.

Ἐπίκρισις : « 704 : Δρεντινοῦ (Δραγυτινοῦ). Τὸ Δρεντινοῦ πιθανῶς ἀντὶ Ὑδρουνηνοῦ (περὶ τῆς παραστάσεως τοῦ εν τῆς λέξεως, πρβλ. 599 (ἐνός), 600 (ἐν), 711 (ἐν)) ». Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως καὶ τὸ κριτ. ὑπόμν. φέρεται Δραγυτινοῦ. Ἄνευ δὲ τῆς στιγμῆς ἡ λέξις φέρεται εἰς τὸν ἀντίστοιχον πίνακα (σελ. 144). Ταῦτα δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἐπίκρισις. Αὕτη ἀφορμᾶται, ὡς φαίνεται, ἐκ γραφῆς εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. « Δρεντινοῦ Α », ἣν ἀποσιωπᾷ. Τὰ ἐν στ. 599, 600 καὶ 711 δύνανται νὰ εἶναι διάφορα, διότι ἐκεῖ πρὸ τοῦ εν οὐδὲν ὑπάρχει, ἐν ᾧ ἐνταῦθα πρὸ τοῦ εν εἶναι τὸ ρ, ὅπερ ἐνοῦται πως πρὸς τὸ ἀκολουθοῦν φωνῆεν. Ἄν πράγματι ἐνταῦθα γραφὴ τοῦ Π εἶναι

Δρεντινοῦ, τοῦτο θὰ προῆλθεν, κατὰ μετάρθεσιν τοῦ ρ, ἐκ τοῦ Δεντρινός, ἐπινύμου, τὸ ὁποῖον εἶναι σύννηθες καὶ σήμερον εἰς Κεφαλληνίαν.

Ἐπικρίσις: « 704: Μεσ(ά)ρ(ι) (Μεσσαρ(ι)) ». Εἰς τὴν φωτογραφίαν, ὀλιγώτερον δὲ εἰς τὴν φωτοτυπίαν, διακρίνονται τὸ α ἄνευ τόνου, ἐπίσης δὲ τὰ δύο σ, τὸ πρῶτον ἀνοικτόν, τὸ δεύτερον κλειστόν, πβ. καὶ κριτ. ὑπόμν.: « μεσσάρου Α Μεσσάρου ΜΜ, κατὰ σαφῇ παρανάγνωσιν τοῦ ἀνοικτοῦ δευτέρου σ », ὅπου τὸ ἀντίθετον ὥς πρὸς τὸ ἀνοικτόν σ.

Ἐπικρίσις: « 707: δ' (δ ἡμ) ». Ἐλλείπει τὸ ἐν Ε, ἀλλ' ἡ γραφή, ὡς ἡ ἀνωτέρω, ἐν στ. 703.

Ἐπικρίσις: « 708: Πιθανώτατα Λάμπ(ης) (πρβλ. καὶ Ε), ἀντὶ Λαμπ(ους;) ». Ἐν Π: λαμ', ἐνθα τὸ ὑπὲρ τὸ π σημεῖον εἰς δῆλωσιν τῆς βραχυγραφίας, ἂν δὲ ἦτο τόνος εἰς τὴν συλλαβὴν λα, θὰ εὗρίσκετο ὑπὲρ αὐτήν. Συχνὰ ἐν Π τὰ θηλ. εἰς -οῦ γεν. -οῦς, βλ. ἀνωτ., σελ. 89 διὰ στ. 245.

Ἐπικρίσις: « 713: Πανθ(ή)ρ(ι) (Πανθ(έως)). Πανθ(ή)ρ(ι) πιθανῶς καὶ ἐν 695, 697, 698... Τί θὰ ἐσήμαινε τὸ Πανθεύς;... » Οἱ τρεῖς οὗτοι ἀριθμοὶ ἀνήκουν εἰς ἐλλείπουσαν φωτογραφίαν. Πῶς λοιπὸν τὸ « πιθανῶς »; Εἶναι δὲ δυνατόν νὰ ἀποσκορακίζωμεν τὰ κύρια ὀνόματα τῶν κειμένων, διότι ταῦτα εἶναι ἀγνώστου ἐτύμου; Ἡ ἐπικρίσις οὐδὲν παλαιογραφικὸν προσάγει. Ἄν εἰς τὴν μετὰ τὸ θ βραχυγραφίαν ὑπάρχῃ ρ, ὅπερ δὲν ὑποδεικνύεται, τότε θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναγνωσθῇ Πανθ(άρι), πρὸς ὃ πβ. τὸ ἐν στ. 998 Πανθαρικῆς.

Ἐπικρίσις: « 716: ἡμισυ (τρίτον) ». Ἐν Ε φέρεται το μισώ, ἀντιστοιχῶς δ' ἐν ΜΜ. Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐκδόσεως, γενομένη ἐν Ζακύνθῳ, παραβλητέα πρὸς τὴν ἐν στ. 540, περὶ ἧς βλ. ἀνωτ., σελ. 93.

Ἐπικρίσις: « 721: μοδ(ίου) τέταρτον (μοδίῳ δ) ». Ὑπὸ τὸ δ τῆς ἐκδόσεως δὲν ἀπεδόθη ἡ εἰς τὸ κείμενον αὐτῆς ὑπάρχουσα καθαρὰ στιγμή. Καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἡ ἀνάγνωσις ἦτο ἀμφίβολος, αἱ δὲ δύο ὁξεῖαι εἶναι μᾶλλον ὑποθετικά, ἄλλως δὲ δὲν συνιστοῦν ἀποχρῶντα λόγον ἐν Π, καὶ μάλιστα εἰς τὸ δεύτερον μέρος, δι' ἀνάγνωσιν τέταρτον.

Ἐπικρίσις: « 747: Ἀπλο[ράβδη;] (πρβλ. 804, 830: Ἀπλορράβδαινα) (Ἀ[.]λο[.....]) ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως, στ. 804 φέρεται τῆς Ἀπλωράβδενας, ἐν δὲ στ. 830 ἡ Ἀπλωράβδενα, ὅχι δὲ Ἀπλορράβδαινα, εἰς δὲ τὸν πίνακα (σελ. 140) μόνον ἡ συνήθης ὀρθογραφία κατὰ τὰ προγραμματισθέντα (σελ. 131). Ἐνταῦθα συμπλήρωσις τῆς ἐπικρίσεως. Ἀπορίαι: ἂν ἡ ἐπικρίσις δέχεται χάσμα [·], πῶς εἰς τὴν συμπλήρωσιν τῆς δὲν εἶναι Ἀ[π]λο[ράβδη;]; Ἐπρόσεξεν ἡ ἐπικρίσις ὅτι τὰ σημειούμενα ὡς ἐλλείποντα γράμματα ἐφεξῆς εἶναι ἕξ, τὰ δὲ τῆς συμπληρώσεως εἶναι πέντε; Ὅ,τι δὲ ἀσυγκρίτως σπουδαιότερον: εἰς τὸ ἐκδοθὲν κείμενον φέρεται (στ. 747/748): « ἕτερον χωράφιον τῶν Ἀ[.]λο[.....]|φοράδων », πῶς δὲ ἡ συμπλήρωσις τῆς θὰ ἐνταχθῇ εἰς τοιοῦτον κείμενον;

Ἐπικρίσις : « 748 : ἀγί(ας) Μαρίν(ας) (πρβλ. 735) (ἀγίου Μαρίνου). Πιθανῶς γραπτέον : τοῦ (χωραφίου) Ἀγί(ας) Μαρίν(ας) ». Δύο μικροὶ ἀντιφάσεις τῆς ἐπικρίσεως, εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ κεφαλαῖον γράμμα ἀγί(ας) καὶ Ἀγί(ας). Ἡ ἐπικρίσις παραλείπει τὸ σαφέστατον ἄρθρον τοῦ, ἀναγινώσκει δὲ Μαρίν(ας), ἐνῶ εὐκρινέστατον εἶναι τὸ ν τῆς καταλήξεως -ου. Μόνον ἡ βραχυγραφία τῆς καταλήξεως τῆς προηγουμένης λέξεως ἐνδέχεται νὰ σημαίνῃ -ας. Ἄν εἶναι ἀβλέπημα τοῦ γραφέως, διατὶ νὰ δεχθῶμεν τοῦτο εἰς δύο, τὰς κυριωτέρας, λέξεις, τὸ ἄρθρον καὶ τὸ οὐσιαστικόν, καὶ ὅχι εἰς τὸ ἐπίθετον ; Ὡς πρὸς τὸ νόημα ἐνταῦθα ἀπλούστατα νοεῖται ἡ λ. ναοῦ κατ' ἐκφοράν, ὅχι ἀσυνήθην ἐν Π, συνηθεστάτην δὲ σήμερον εἰς Κεφαλληνίαν καὶ πολλαχοῦ.

Ἐπικρίσις : « 766 : Σκύνου (Σκήνου) ». Ἀναγινώσκομεν ἡ πρὸ τοῦ ἔνταῦθα, ὡς πολλαχοῦ ἐν Π (οἶον στ. 998), κατὰ γραφὴν καὶ γενικώτερον ὅχι ἀήθη, βλ. V. Gardthausen, ἐνθ' ἄνωτ., Taf. 9 καὶ 10, ἰδίᾳ περὶ τοῦ η.

Ἐπικρίσις : « 776 : Δρεπάνω (Δρεπάνου) ». Παραλείπεται εἰς τὴν ἐπικρίσιν τὸ ἄρθρον τοῦ. Δὲν φαίνεται εἰς τὴν φωτοτυπίαν τὸ κλεῖον τὸ ο τμήμα. Ὁ τύπος Δρεπάνου τριακοντάκις κατὰ κανόνα εὐκρινῶς ἐν Π, εὐκρινέστατα δὲ ἐλάχιστα πρὸ (στ. 751, 758) καὶ ὀλίγον μετὰ τὸν ἐνταῦθα (στ. 818 κλπ.), ὁμοίως δ' ἐν Ε, νῦν δὲ εἰς Κεφαλληνίαν Δραπάνου.

Ἐπικρίσις : « 793 : Λακκί(ων) (Λακκ(ίων)) ». Δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἐπικρίσις τὴν μικρὰν ἔντονον καμπύλην τοῦ βραχυγραφουμένου, τὴν ὁποίαν συνήθως θέλει δηλωτικὴν περισπωμένης ; Ἄν τὴν ἐπρόσεξεν, πῶς δὲν ἀνέγνωσεν : Λακκι(ῶν) ; Ἐπρόσεξε μόνον ἀσήμαντον παρόραμα, διορθούμενον εἰς τὸν πίνακα (σελ. 150).

Ἐπικρίσις : « 804 : παραλείπονται μετὰ τὴν λέξιν χωράφιον αἱ λέξεις τὸ πλη(σίον) ». Ἡ ἐπικρίσις διὰ πολλοστήν φορὰν δὲν ἐπρόσεξε τὰς Προσθήκας καὶ Διορθώσεις, ὅπου (σελ. V^a) φέρεται : « στ. 804 πρὸ λ. τῶν γρ. τὸ πλησίον ». Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ μυριολέκτου ἐν Π πλή εἶναι παντοῦ πλησίον.

Ἐπικρίσις : « 805 : μετὰ τὸ τούτου παρελείφθη νὰ σημειωθῇ : [δ] ». Δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἐπικρίσις τὴν δι' ἀποκοπῆς βραχυγραφίαν του' καὶ δὲν ἀπέδωκεν, ὡς συνήθως θέλει, τούτ(ου). Δὲν ἐπρόσεξεν ἐπίσης αὕτη ὅτι τὸ [] εἶναι διὰ διαγραφὴν λέξεως ὑπὸ τοῦ γράφοντος ἐν Π (βλ. ἔκδοσιν, σελ. 23). Ἐνταῦθα ἔπρεπεν : {δ}.

Ἐπικρίσις : « 808 : Ἀποκλείεται παντάπασιν ἡ ἀνάγνωσις : Περδ(ικάρη;). Ἀναγνωστέον : Περδ(ικ)(έως;) ». Ἄλλ' ἐνταῦθα τέρμα βραχυγραφούμενον, ὡς τὸ πολλάκις -αρι ἢ -ερι ἐν Π, ἀναγινωσκόμενον δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἐπικρίσεως. Ἐπειτα, ἐκφορὰ χωράφιον τὸ Περδ(ικ)(έως;), ὡς κατὰ τὴν ἐπικρίσιν, θὰ ἦτο ὅλως ἀήθης ἐν Π, πβ. καὶ Ε στὸ Περαιδί.

Ἐπικρίσις : « 810 : μεσημβρία (μεσημβρίαν) ». Δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἐπικρί-

σις ὅτι ἐνταῦθα ἐν Π ἀναγινώσκεται εὐκρινῶς -σν-, ὅχι δὲ -ση-. Ἐν Π εἶναι μεσυμβριᾶ. Διατὶ ἐτέθη τὸ α εἰς τὸ διάστιχον; Καὶ διατὶ μὴ ἀναγνωστέον, μάλιστα μετὰ τῆς προθέσεως, ὥς κατὰ μεσυμβρίαν;

Ἐπίκρισις : « 812 : δύο (δυό) ». Εἰς τὴν ἐπίκρισιν ἐξελήφθη τὸ ἐν τῷ διαστίχῳ σημεῖον + ὡς τόνος. Τόνος διακρίνεται ὑπὲρ τὸ ο ἀμυδροτέρον εἰς τὴν φωτοτυπίαν, εὐκρινῶς εἰς τὴν φωτογραφίαν.

Ἐπίκρισις : « 821 : ἡδυοπεριόριστ(ον) (ἡδυοπεριόριστον) ». Ἡ ἐπίκρισις ἀποδίδει διὰ παρενθέσεως τὸ βραχυγραφούμενον, ἀσφαλῶς δ' ἐκ τῶν συμφραζομένων ἀναγινωσκόμενον συνηθέστατα ἐν Π -ον, δὲν ἀπέδωκεν ὁμως τὸ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως πνεῦμα, ὅπως ἔπραξεν ἀνωτέρω περὶ τῆς αὐτῆς λέξεως. Ὡς πρὸς τὴν δευτέραν συλλαβὴν τῆς λέξεως ταύτης ἐν στ. 877 εἶναι ἡ αὐτὴ ἀκριβῶς γραφή, τὴν ὁποίαν φαίνεται δεχομένη ἡ ἐπίκρισις, τοῦτο δὲ εἶναι δευτέρα ἀντίφασις αὐτῆς. Ἡ ἀνάγνωσις εἶναι ἐν στ. 821 -δη-.

Ἐπίκρισις : « 828 - 829 : Δὲν ἔπρεπε νὰ διορθωθῇ ἐνταῦθα τὸ Εβολου (ὅπως ἐπίσης καὶ ἐν 737 τὸ Εὐόλου) εἰς Ε(μ)βόλου. Παρ' ὅτι ἀπαντιᾷ ὁ ἀλώβητος τύπος Ἐμβόλου (628, 798), τὸ Ἐβόλου πιθανώτατα ἐλέγχει δημωδεστέραν προφορὰν ». Ἀνακρίβειαι : ὅχι « διορθωθῇ » ἀλλὰ « συμπληρωθῇ », ἐν δὲ στ. 628 εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως Ἐμβόλ(ου), ὅχι Ἐμβόλου καὶ ἀτόδοσιν βραχυγραφίας δι' ἀποκοπῆς, τέλος δὲ αὐτόθι ἐν στ. 737 φέρεται Ε(μ)βόλου καὶ στ. 828/829 Ε(μ)|βολ(ου), ὅχι δέ, ὡς θέλει ἡ ἐπίκρισις. Παλαιογραφικῶς ἡ συμπλήρωσις ἡμῶν εὐσταθεῖ, καθ' ὅσον συχνὴ ἡ παράλειψις γραμμάτων ἐν Π (π.χ. στ. 601 γλν(κο)ξυλ(έ)αις, 1084 ἔχουσ(α)). Γλωσσικῶς νῦν πῶς ἐκ τοῦ μβ δὲν θὰ προκύψῃ « δημωδεστέρα » προφορὰ μπ; Ὡς πρὸς τοῦτο πβ. Ε διὰ στ. 628 στὸν Ἐμμπολον, πβ. ἐπίσης Π 1027 τῆς Ἐνπολῆς (ἐνθα Ε στὸν Ἐμπωλα), Π 391 Ἐμπόλια κ.ἄ.

Ἐπίκρισις : « 829 : Λαζαριώτ(ικ)(ον) (Λαζαριάτικον) ». Ἀμυδρὸς εἰς τὴν φωτοτυπίαν, εὐκρινῆς εἰς τὴν φωτογραφίαν, ἔτι δὲ μᾶλλον ἐν Ζακύνθῳ, ὁ κλειστὸς κορμὸς τοῦ α, ἡ δὲ λίαν ἐξέχουσα, τόσον συνήθης καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἐν Π, κεραία τοῦ α ἐξελήφθη ὡς τὸ β' σκέλος ἀνυπάρκτου ω. Ὡς πρὸς τὸν τύπον πβ. Ε Λαζαριάτικον.

Ἐπίκρισις : « 831 : Δαμουτζηάν(ον) (πρβλ. ἀμέσως κατωτέρω ἐν 832 : Μαρουλιάνν(ον)) (Δαμουτζη(α)ν(ᾱ)τ(ον)) ». Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως, στ. 832 : Μαρουλλιάνου καὶ ὅχι Μαρουλιάνν(ον). Ἀπορία : πῶς ἡ ἐπίκρισις δὲν ἀπέδωκε καὶ τὰς δύο βραχυγραφίας τοῦ Π μαρουλλ', ὡς κατὰ κανόνα θέλει, οὐδὲ ἀντιστοιχῶς ἐν Π 831 διὰ τὸ λῆμμα; Ἡ ὑπὲρ τὸν βραχυγραφία καὶ εἰς τὰς δύο λέξεις δι' ἀποκοπῆς, οὕτω δέ, παλαιογραφικῶς τοῦλάχιστον, πολλαὶ ἀναγνώσεις καταλήξεως εἶναι ἐνδεχόμεναι. Ὅμως ἐν Π 831 ἀμπέλιον τὸ λεγόμενον Δαμουτζη(α)ν(ᾱ)τ(ον), ἐν δὲ Π 831/832 ἔτερον..., τὸ πλησίον ἀμπελίου | τοῦ Μαρουλλιάνου, ἥτοι ὅλως διάφορος ἐκφορὰ, ἐξ ἄλλου δὲ δὲν εὐρίσκομεν ἐν Π ἐκφορὰν, ὡς ἡ τὸ λεγόμενον Δαμουτζηά-

ν/ου), κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπικρίσεως. Ἐξ ἄλλου ἐπίσης πβ. Ε Δαμουτζιανάτο.

Ἐπίκρισις: « 837: ἐπιλαγχάνοντα (ἐπιλαγχάνοντα) ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται ἐπιλαγχάνοντ(α). Ἐν Π φέρεται ἀσφαλῶς ω, ὡς εἰς τὴν ἐπίκρισιν.

Ἐπίκρισις: « 837: εἰστεῖν (εἰστήν) ». Ἀντίστοιχος βραχυγραφία μετὰ τὸ τ ὀλίγον κατωτέρω ἐν Π 874 εἰς τὴν αὐτὴν ἐκφορὰν, ἐκεῖ δὲ εἰς τὴν ἐκδοσιν ἐπίσης εἰστήν τοποθεσίαν. Διὰ τὴν ἐπίκρισιν δὲν διορθῶνται καὶ ἐκεῖ, διὰ τὴν δὲ δὲν ἀποδίδει τὴν βραχυγραφίαν; Ὁπωσδήποτε, ἐν στ. 837 καὶ εἰς τὴν φωτογραφίαν ὄχι ἐπαρκῶς εὐκρινὲς σημεῖον ὑπὲρ τὸ τ, ὅπερ, κατὰ παράλληλα, ἀνεγνώσαμεν ὡς η. Ὡς πρὸς τὸν τόνον παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ἐκληφθὲν ὑπὸ τῆς ἐπικρίσεως ὡς περισπωμένη καλῶς ἐνδέχεται νὰ δηλοῖ τὴν βραχυγραφίαν.

Ἐπίκρισις: « 840: Γρέζει (πρβλ. 866: Νευφρεζέρι) (Γρόζει) ». Ὅ,τι καθιστᾷ πιθανὴν τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπικρίσεως ἐνταῦθα δὲν εἶναι τὸ Νευφρεζέρι, ὅπερ δὲν ἀποδεικνύεται ὡς ὁρθὸν ἄλλως τε καὶ ἐνταῦθα μόνον ἀπαντῶν, ἀλλὰ τινα ἄλλα ἀσφαλῶς ἀναγινωσκόμενα, εἰς τὸ αὐτὸ δὲ μέρος τοῦ Πρακτικοῦ, οἷον στ. 981 τῶν Πεζουλ(ίων), ὅπου καθ' ὅμοιον τρόπον κλειστὸν ο πρὸ τοῦ ζ. Πάντως, ΑΜΜ παρέχουν Γρέζι, ἐπώνυμον δὲ νῦν εἰς Κεφαλληνίαν Γρουζῆς (βλ. Ἀ. Μ η λ ι α ρ ά κ η, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 115).

Ἐπίκρισις: « 846: κόγχ(ην) (κόχην) ». Ἀλλὰ καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἐνταῦθα Π κοχ' σαφέστατα χωρὶς γ, οὕτω δὲ ἐν στ. 617 κοχ', ὅπερ ἀνεγνώσθη εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως Κόχης, δὲν ἐθεώρησε δὲ τοῦτο ὡς παρανάγνωσιν ἢ ἐπίκρισις. Ἐν Π φέρεται ἀλλαχοῦ ὁ τύπος κόγχης.

Ἐπίκρισις: « 847 (καὶ 1060): εἰσὼν (εἰσίν) ». Ἀνακρίβεια: στ. 846 καὶ ὄχι 847. Γραπτέον καὶ ἐνταῦθα εἰς τὴν ἐκδοσιν κατὰ τὸ πολλαχοῦ ἀντίστοιχον εἰς αὐτήν.

Ἐπίκρισις: « 859: Ἀπίθανος ἢ διόρθωσις Βο(ηθη)νοῦ, δεδομένου μάλιστα ὅτι ἡ λέξις ἀπυνιᾷ οὕτω τρεῖς (καὶ 867, 905). Ἀναγνωστέον Βονοῦ. Πιθανώτατα πρόκειται περὶ τῆς λέξεως Βοννοῦ μὲ ἀνοικτοτέραν προφορὰν τῆς παραληγούσης (πρβλ. 1070: Βο(υ)ν(ακί)ου, ὅπου ἡ συμπλήρωσις ἐπερίτευνεν) ». Ἀνακρίβεια: ἐν στ. 905 εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται Βο(ηθη)ν(οῦ). Ἀντίφασις: εἰς τὴν ἐπίκρισιν περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος αἱ λέξεις « διόρθωσις » καὶ « συμπλήρωσις ». Παραλείψεις γραμμάτων ἢ συλλοβῶν συχναὶ ἐν Π, ἰδίως εἰς τὸ β' μέρος αὐτοῦ. Κατὰ συμπλήρωσιν ἡμῶν, ἔχομεν: στ. 859 ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τοῦ Βο(ηθη)νοῦ, στ. 905 χωράφιον τοῦ Βο(ηθη)ν(οῦ), ἀμφοτέρω πιθανώτατα εἰς Κρανίαν (Ε Κρανιά), ὅπου, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, δὲν ὑπάρχει βουνόν, ἔχομεν δὲ ἐν στ. 867 χωράφιον τοῦ Βο(ηθη)νοῦ εἰσὶν Κοργιάνα, ἢ δὲ ἐπίκρισις, διὰ νὰ ἐπιβάλλῃ ἐνταῦθα τὴν ἀνάγνωσιν Βονοῦ (« πιθανώτατα » = « Βοννοῦ »), πρέπει νὰ κατασκευάσῃ βουνόν

ἐνταῦθα. Τὸ χωρίον Κοργιάνα σφύζεται καὶ σήμερον, εἰς τὴν πεδινὴν δὲ περιοχὴν τοῦ δὲν ὑπάρχει βουνόν. Βουνῶν φέρεται ἐν Π 438, 457 εἰς Δεματωρὰ καὶ Καμιναρατά καὶ Ἐξωή, ἐν Π 985 πιθανώτατα εἰς Κορωνούς, ὅπου καὶ ὀρεινὰ συγκροτήματα. Ἀντιθέτως, τὸ ἐν Π 834/835 ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Βοηθήνου πιθανώτατα εἰς Κρανίαν, ὅπου τὰ δύο εἰς τὴν ἐκδοσιν συμπληρούμενα.

Ἐπίκρισις : « 865 : ἀναγνωστέον α(ὐ)λόποτ(ον) (= αὐλότοπον), γραφὲν οὕτως ἐκ παραδρομῆς ». Εἰς τὸ κείμενον περὶ τῆς αὐτῆς λέξεως δύο ἐπάλληλοι τύποι ; Εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως ἡμῶν φέρεται α(ὐ)λοτοπ(ον)(;) , εἰς δὲ τὸ κριτ. ὑπόμν. « ἄλοπο΄ Π ». Ἡ ἐπίκρισις δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν τὸ ἄτονον καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν τῆς ἀναγνώσεως ἡμῶν. Ἐν τούτοις, ἀπὸ τὴν γραφὴν τοῦ Π εἶναι δυνατὴ ἀνάγνωσις καὶ α(ὐ)λοτοπ(ιον), πβ. στ. 852 ρυποτοπίον κ.ἄ. Ἐνταῦθα δὲ δὲν εἶναι ἐκ παραδρομῆς, ἀλλὰ κατ' ἐναλλαγὴν, σύνηθες γλωσσικὸν φαινόμενον, πβ. Π 622 τῆς Καλανάδας, πβ. ἐπίσης στ. 1017/1018 Με|σωτοπου(;) .

Ἐπίκρισις : « 867 : Κοργιάν(ον) (Κοργιάνα) (πρβλ. 610, 634, ὅπου ἡ αὐτὴ λέξις, ἀπαρράλλακτως γεγραμμένη, ἀναγινώσκεται Κοργι(ά)ν(ον)) ». Ἡ ἐπίκρισις ἐλησμόνησεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς νὰ ἀποδώσῃ τὴν πρώτην βραχυγραφίαν. Ἡμεῖς ἐν στ. 867 (εἰστὰ Κοργιάνα), θεωροῦντες ἀσφαλῆ, ὥς ἐκ τοῦ ἄρθρου τὰ, τὴν ἀνάγνωσιν, δὲν ἀπεδώσαμεν βραχυγραφίας διὰ τὸ γνωστὸν καὶ σήμερον χωρίον Κοριάνα, ἀλλ' ἐν στ. 610, 634 (ἀντιστοίχως : χωραφίου τοῦ Κοργι(ά)ν(ον)· ἀνωθ(εν) του Κοργι(ά)ν(ον)) ἕνεκα τοῦ ἄρθρου τοῦ εἰς ἀηθες κύριον ὄνομα ἀπεδώσαμεν τὰς βραχυγραφίας, ὥς μὴ ἀναγινωσκομένας ἀσφαλῶς (βλ. ἐκδοσιν, σελ. 24, 25). Ἐπὶ τούτοις δὲ πβ. καὶ τὸ εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. εἰς στ. 634 « Κοργίνου ΑΜΜ ».

Ἐπίκρισις : « 874-875 : ἀποκλείεται ἡ ἀνάγνωσις Συνα|τὸ μέσον (τὰ εσον ἀμφίβολα). Τὶ θὰ ἐσήμαινεν ἄλλως τε τὸ « μέσον καὶ πλησίον » τόπου τινός ; Πιθανὴ ἡ ἀνάγνωσις : Συναπυ(έ;)(ως) (τὸ ως βέβαιον) ». Εἰς τὴν φωτογραφίαν καὶ ἐν Ζακύνθῳ εὐκρινῇ τὰ γράμματα τὸ μ, τὰ δὲ ἄλλα ἀμφίβολα. Οὐδόλως βέβαια εἶναι πυ καὶ ως. Ὡς πρὸς τὸ νόημα ἔχομεν ἕτερον (sc. ἀρμάκιν) εἰστήν τοποθεσίαν τοῦ Συνα | τὸ μέσον καὶ πλησίον χωραφίου τοῦ Ἀλημματᾶ, ἥτοι ἀρμάκιν, εὐρισκόμενον εἰς τὴν τοποθεσίαν... καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτῆς, πλησίον δὲ χωραφίου κλπ. Τὸ μέσον ἀναφέρεται εἰς τὸ προηγούμενον, τὸ πλησίον εἰς τὸ ἐπόμενον, δὲν εἶναι δὲ ἐκφορὰ τὸ « μέσον καὶ πλησίον » τινός, ὥς ἐνόμισεν ἡ ἐπίκρισις.

Ἐπίκρισις : « 884 : Χαλ(ικ)(έως) (πρβλ. 7, 139, 298, 410) (Χαλ(κέως)) ». Παραλείψεις : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως Χαλ(κέως) καὶ ἐν στ. 1033, 1061, ἐκεῖ δὲ ἡ αὐτὴ, ὥς καὶ ἐν στ. 884, βραχυγραφία. Εἰς τὸ αὐτὸ κείμενον ἐν στ. 7, 139, 298, 410 φέρεται Χαλικέως, ὅπου ὅλως διάφορος γραφὴ, ἥτοι εὐκρινῇ τὰ γράμματα Χαλικε, βραχυγραφία δὲ ἀσφαλῶς ἀναγι-

104 Θ. Σ. ΤΖΑΝΝΕΤΑΤΟΥ : Ἀπάντησις εἰς ἐπίκρισιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Π κ. τῆς Ε
νωσκομένη -ως. Διὰ τὴν ἐπίκρισιν παρέλειψε τὰς δύο ὁμοίας γραφάς, ἀνέφερε
δὲ τὰς τέσσαρας ὅλως διαφόρους ; Γενικώτερον δὲ πῶς εἶναι πιθανὴ τόση
διαφορὰ γραφῆς, ἂν εἶναι ἡ αὐτὴ λέξις ;

Ἐπίκρισις : « 888 : Ἀδηλην(οῦ) (Ἀδηλην(η)). Πιθανώτατα γραπτέον
καὶ ἐν 1099, 1100 Ἀδηλ(η)ν(ος) ἀντὶ Ἀδηλ(ή)ν(ης) (ἡ φωτογραφία εἶναι
δυσανάγνωστος εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο) ». Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς
ἐκδόσεως, στ. 1100 Ἀδηλ(ή)ν(ης) μετὰ πνεύματος. Ἀπορία : πῶς « πιθα-
νώτατα », ἀφοῦ « ἡ φωτογραφία εἶναι δυσανάγνωστος » ; Τὸ ἐν στ. 888 παρὰ
τὸ ν σημεῖον ἐνδέχεται νὰ εἶναι ὄχι περισπωμένη, ἀλλὰ δηλωτικὸν τῆς
δι' ἀποκοπῆς βραχυγραφίας, ὥς καὶ ἀλλαχοῦ ἐν Π, ἰδίᾳ εἰς τὸ δεύτερον μέρος
αὐτοῦ. Ἐν ΑΜΜ Ἀδηληνοῦ, ἐξ οὗ σιωπηρῶς ἀφορμᾶται ἡ ἐπίκρισις. Νῦν
εἰς Κεφαλληνίαν Ἀδηλίνης (βλ. Ἀ. Μ η λ ι α ρ ά κ η, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 113).

Ἐπίκρισις : « 891 : Στρυπ(τ)οῦ (Στρυπτοῦ) ». Τρεῖς κεραῖαι κάθετοι
ἐνταῦθα, ἐνούμεναι ἄνω δι' ὀριζοντίας εὐθείας εἰς δῆλωσιν τῶν γραμμάτων
πτ, τοῦτο δὲ εὐκρινέστερον εἰς τὴν φωτογραφίαν ἢ τὴν φωτοτυπίαν. Ἡ
αὐτὴ ἀκριβῶς τῶν γραμμάτων τούτων γραφὴ ἐν στ. 632, 719 Στρυπτ(οῦ),
ἣν δὲν ἐπρόσεξεν ἡ ἀποδέχεται ἡ ἐπίκρισις. Ἐξ ἄλλου, δὲν εἶδεν ἡ ἐπίκρισις
τὸ εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. « εἰς περιθώριον Π ἄλλη χεῖρ : στριπ' ». Ἀφοῦ ἡ
ἐκδοσις ἡμῶν εἶναι κριτικὴ, πῶς κατόπιν καὶ τοῦ τελευταίου μόνον τούτου
δύναται νὰ χωρῇ συμπλήρωσις ;

Ἐπίκρισις : « 891 : τὸ δις φερόμενον ἀγί(ων) ἐγράφη πιθανῶς πρὸς
δῆλωσιν τοῦ πληθυντικοῦ (οὕτω πολλαχοῦ δις γράφεται τὸ χωρ(άφια)· προβλ.
καὶ 953 : μ(αρτύ)ρ(ων) δις) ». Ἡ ἐπίκρισις δὲν εἶδεν τὰς Προσθ. καὶ Διορθ.
(σελ. V^a) : « κατ' ἐπανάληψιν, ἐξ ὅλως προδήλου ἀβλεψίας ». Τοιαῦται ἀβλε-
ψίαι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, π.χ. στ. 216/217 {τὸ κα} | τὸ καλούμενον, στ. 1102,
ὅπου ἐπαναλαμβάνονται δις αἱ λέξεις καὶ διαπεράσαντες. Τὸν πληθυντικὸν ἐν
στ. 891 δηλοῖ τὸ ἄρθρον τῶν, πρὸς τί δὲ ἡ ἐπανάληψις, ἡ δὲ ἐπανάληψις
τοῦ χωρ εἶναι διάφορόν τι, καθ' ὅσον ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει ἄρθρον πρὸς δῆλω-
σιν τοῦ πληθυντικοῦ. Ἐν στ. 953 εὐκρινῶς : μεγαλομαρτύρων, ὑπάρχει δ' ἐπί-
σης ἄρθρον τῶν, τὰ δὲ ἐν τῷ διαστήχῳ δύο ρ ἐν συνηθεστάτῃ βραχυγραφίᾳ
ἐν Π εἰς δῆλωσιν πληθυντικοῦ.

Ἐπίκρισις : « 913 : δ' (β') ». Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδό-
σεως τὸ β ἄνευ τόνου. Ἐλλείπει τὸ ἐν Ε, ἡ δὲ ΜΜ παρέχει β'. Ἡ ἐπίκρι-
σις δὲν εἶδεν εἰς τὴν φωτοτυπίαν ὅ,τι φαίνεται καλύτερον εἰς τὴν φωτογρα-
φίαν. Ὑπὸ τὸν στίχον δύο καμπύλαι τοῦ γράμματος συγκλίνουν σχεδὸν
ἐνούμεναι.

Ἐπίκρισις : « 914 : δ' (δ ἡμ.) ». Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε. Γραφὴ ἐν Π,
ὥς ἡ ἐν στ. 703, βλ. δὲ τὰ ἐκεῖ γραφόμενα.

Ἐπίκρισις : « 939 : Σκυνέ(ως) (Σκηνέου) (προβλ. καὶ 537, 560) ». Ὡς
πρὸς τὴν ἐνταῦθα βραχυγραφίαν βλ. τὰ ἄνωτέρω γραφόμενα (σελ. 90 διὰ

στ. 290). Προστίθεται ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς καταλ. -ου εἶναι ἔνταυθα ὀλιγώτερον ἔντονα.

Ἐπίκρισις : « 946 (καὶ 960, 1041) : Ἀνοινοῖ (Ἀνοινοῦ) ». Δὲν εἶδεν ἡ ἐπίκρισις ὅτι εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. φέρεται ἐν στ. 946 καὶ 1041 : « τοῦ ἀνοινοῖ Π », ἐν δὲ στ. 960 « ἀνοινοῖ Π », περὶ οὗ εἰς Προσθ. καὶ Διορθ. (σελ. Vα) : « κριτ. ὑπόμν. 960 γρ. ἀνοινοῖ Π ». Διόρθωσεν ὁ ἐκδότης καὶ ἀνέφερεν εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν., κατὰ τὰ εἰωθότα (βλ. κ. σελ. 24). Ἐν στ. 946 « ἑξαμπέλου τοῦ Ἀνοινοῦ », πρὸς δὲ τὸν περισπώμενον τύπον τοῦ ἑπωνύμου πβ. τὸ ἐν στ. 495 Ἀνοίν(ου), καὶ πληθ. στ. 1044 Ἀνοινάδες, στ. 945 Ἀνοινάδων. Εἶναι ἔνταυθα τὸ καὶ νῦν εἰς Κεφαλληνίαν Ἀνοιнос, ὅπερ ἐκ τοῦ Ἀοινος, ἀπαντιῶντος ἐν Π 414. Τὸ τοῦ Ἀνοινοῖ τί θὰ ἐσήμενεν :

Ἐπίκρισις : « 954 : προλεγχθεῖς (προλεχθείς) ». Δὲν ἀποκλείεται, ἀλλ' οὐδόλως βέβαιον εἶναι τὸ γ ἐν Π, καθ' ὅσον τὸ ἀμέσως προηγούμενον ε σχηματίζεται ἐκ καμπύλης, φερούσης εἰς τὸ μέσον κεραίαν, ἐνουμένην μετὰ τοῦ ἐπομένου γράμματος, ἡ ἔνωσις δὲ αὕτη δίδει, σφαλερὰν καθ' ἡμᾶς, ἐντύπωσιν γ. Ἡ παλαιογραφικὴ, οὕτως εἰπεῖν, ἀμφιβολία αὕτη ἐπαυξάνεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ γραφεὺς τοῦ β' μέρους τοῦ Πρακτικοῦ οὐδὲ κανονικῶς δύναται νὰ ἀποδώσῃ τὸ γ, πβ. στ. 1078 (κ. πολλαχοῦ) *συνγύναικος*. Πάντως, ἂν πράγματι ἔγραψεν οὗτος ἐν στ. 954 τὸ γ, θὰ πρόκειται περὶ ὀβλεπτήματος αὐτοῦ, ὁπότε ὀβελιστέον τὸ γράμμα τοῦτο.

Ἐπίκρισις : « 955 : Δομετίου (Δομητίου) ». Παραλείψεις : ἡ λέξις αὕτη κατὰ τὴν αὐτὴν γραφὴν ἐν Π καὶ τὴν αὐτὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν ἐκδοσιν φέρεται καὶ ἐν στ. 958. Σιφῆς ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐκδόσεως, πβ. δὲ καὶ Ε Δομητίου.

Ἐπίκρισις : « 965 : Ἀποδρογγ(ά)ρ(ι) (ἀπὸ Δρόγγου) ». Κενὸν διάστημα μεταξὺ προθέσεως ἀπὸ καὶ τοῦ ὀνόματος ἐν Π, πρᾶγμα ἀήθες, ἂν ἡ λέξις εἶναι σύνθετος. Διὰ τὸ Δρόγγου, βλ. ἄνωτέρω (σελ. 85 κ.ἑξ.). Διὰ τὴν ἐκφορὰν ἀπὸ Δρόγγου πβ. τὸ ἀπὸ ἐπάρχων, ἀπὸ ὑπάτων, ἔτι δὲ σύνθετα, ὡς ἀποστράτηγος κ.ἄλλ. (βλ. καὶ ἄλλα καὶ Κ. Ἀ μ ἄ ν τ ο υ, Γλωσσικὰ Μελετήματα, 420 κ.ἑξ.).

Ἐπίκρισις : « 965 : Μουρδ(ή)λ(ου;) πιθανώτερον ἀντὶ Μουρδ(ου)-λ(η)(;). Κατὰ τοῦτο διορθωτέον καὶ τὸ ἐν 885 : Μουρδ(ου)λ(ά)τ(ου) εἰς Μουρδ(η)λ(ά)τ(ου). Ἡ λέξις συσχετιστέα πρὸς τὸ Μουρήλου (395, 508) ». Παλαιογραφικῶς καὶ αἱ δύο ἀποδόσεις δυναταί. Ἡ ἀπόδοσις ἡμῶν προσφέρει δημώδη τύπον ἐκ παρωνυμίου, τρόπον τινά, σκωπτικοῦ, κατὰ χρῆσιν συχνὴν εἰς τὸ Πρακτικόν, πβ. στ. 602 Βοῦχηλα, στ. 743 Σπληνηάρι κλπ.

Ἐπίκρισις : « 971 : Θε(οδώ)ρ(ου) Π(ρο)φ(ήτου) (Θεό(δωρον) Π(ρο)-φ(ήτην) ». Ἀνακρίβεια : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται Θεόδ(ωρον). Τὸ κύριον ἔνταυθα εἶναι ἡ πτώσις. Ἐν στ. 962, ὀλίγον δηλ. ἄνωτέρω, φέρεται σαφῶς ἡ γενικὴ περὶ τῆς αὐτῆς χρήσεως, ἀλλ' ἔνταυθα « χωράφιον τὸ ἀπὸ Θεόδ(ωρον) Π(ρο)φ(ήτην) τὸν τοῦ... ». Τὸ ἄρθρον τὸν ἐπιβάλλει σύνταξιν

106 Θ. Σ. ΤΖΑΝΝΕΤΑΤΟΥ: Ἀπάντησις εἰς ἐπικρίσιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Π κ. τῆς Ε ἀπὸ + αἰτ., περὶ τῆς τοιαύτης δὲ διπλώτου συντάξεως πβ. βραχὺ κατωτέρω: στ. 1019/1020 ὅπερ (sc. χωράφιον) ἔχο|μεν ἀπὸ Μιχαήλ τοῦ Πλαστοφάου, ἀλλὰ στ. 1021/1022 ὅπερ (sc. χωράφιον) ἔχωμεν | ἀπὸ....τὸν Πλαστοφάον.

Ἐπικρίσις: « 974: κόγχης (κόχης) ». Εἰς τὴν φωτογραφίαν καὶ ἐν Ζακύνθῳ οὐδόλως εὐκρινὲς γ. Πβ. κ. ἄνωτ., σελ. 102 διὰ στ. 846.

Ἐπικρίσις: « 983: Πλαταν(έως) (Πλατανίου) ». Μετὰ τὸ ν εἰς τὴν φωτογραφίαν καὶ ἐν Ζακύνθῳ σαφὲς τὸ ι, ἡ δὲ βραχυγραφία τῆς καταλήξεως μᾶλλον -ου. Ἐνταῦθα ἀμπέλιον τοῦ Πλατανίου, ὡς ἀμέσως πρὶν ἀμπέλιν τῆς Καρέας. Διὰ τύπον Πλατανίου πβ. στ. 981 τῶν Πλατανίων. Τύπος Πλατανέως εἶναι ἀνύπαρκτος εἰς τὸ Πρακτικόν.

Ἐπικρίσις: « 986: Βουτ(ά)τ(ου) (Βούττ(α;)) ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται Βουττ(α;) ἄνευ τόνου. Ἐν Π βουτ', ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποκλείει ἀνάγνωσιν ἡμῶν, πβ. Π 169 κ. 171 παρδοπουλλ', ὅπερ εἶναι Παρδοπουλλ(ου).

Ἐπικρίσις: « 998: Σισύνη (Σισήνη) ». Βλ. ἄνωτέρω ἀντίστοιχα, σελ. 100 διὰ στ. 766.

Ἐπικρίσις: « 1001: Καρπ(α)σιότ(η) (Καρπασι(ώ)τ(η)) ». Παράλειψις: ἡ λέξις καὶ βραχὺ προηγουμένως, τρεῖς δέ, ἦτοι 924, 925 καὶ 938/939, ὑπὸ διάφορον δέ, ἀλλὰ σταθερὰν γραφήν: Καρπασι'. Ἐν στ. 1001 παρέχεται καρπσι', ὑπὸ δὲ τὸ τ φαίνεται ἀμυδρότερον εἰς τὴν φωτοτυπίαν, εὐκρινέστερον εἰς τὴν φωτογραφίαν τὸ πρῶτον, ἀνοικτὸν δὲ μέρος τοῦ ω, ὅχι δὲ ὁλόκληρον ο. Προσθετέον τὸ εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. ἐνταῦθα « Καρπασιώτη ΑΜΜ ». Ἐθεωρήσαμεν ἀσφαλὲς τὸ δεύτερον α τῆς λέξεως, ὅχι ὁμως ἐξ ἴσου ἀσφαλὲς τὸ ω, ἐγράψαμεν δέ, ὡς ἄνωτέρω, κατὰ τὰ εἰωθότα (βλ. ἐκδοσιν, σελ. 24, 25).

Ἐπικρίσις: « 1017: β' (ζ) (τὸ αὐτὸ γράμμα ἀναγινώσκεται ὁρθῶς ὡς β ἐν 1027, 1046) ». Ἀνακρίβειαι: τὸ γράμμα τοῦτο δὲν ὑπάρχει ἐν στ. 1017 ἐν στ. 1027 τῆς ἐκδόσεως φέρεται β' μετὰ τόνου.

Ἐπικρίσις: « 1033: ἡμ(ᾶς) (ἡμῶν) (διὰ τὴν σύνταξιν: τὰ δωθέντα... ἡμᾶς πρβλ. 1054: τὸ δωθεν...τὸν Δεκαδιότῃ) ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται δωθέν μετὰ τόνου. Διὰ τὴν σύνταξιν ἡ ἐπικρίσις δὲν εἶδε τὸν πίνακα (σελ. 137, ἐν λ. ψυχικόν). Ἡ ἐπικρίσις παραλείπει τὰς καιρίας λέξεις εἰς τὸ νομιζόμενον ὡς παράλληλον χωρίον, πληρέστερον δὲ ἔχομεν ἐκεῖ: τὸ δωθέν (sc. χωράφιον) π(αρά) Βασιλ(είου) ψυχικόν τὸν Δεκαδιότῃ, ἦτοι χωράφιον δοθέν ὡς ψυχικόν (νοεῖται εἰς τὴν ἐκκλησίαν) παρὰ Βασιλ(είου) τὸν Δεκαδιότῃ. Οὕτως, ἐρμηνεύεται ἡ λ. ψυχικόν, περὶ ἧς βλ. τὸν ἄνωτέρω πίνακα (ἐν λ. ψυχικόν, πβ. δὲ καὶ λ. ἐνταφιαστικόν αὐτόθι). Εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ χωρίου ἡμῶν δὲν χρειάζεται τὸ ἡμᾶς, τοῦ προσώπου ὄντος εὐνοήτου, νοουμένου δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἔχομεν καὶ τοῦ ψυχικόν, βλ. δὲ ἀμέσως

κατωτέρω πλῆθος ὁμοίων ἐκφορῶν μετὰ τοῦ ρ. δίδωμι, μάλιστα δὲ ἄνευ τοῦ ἔχομεν καὶ τοῦ ψυχικόν, ὥς στ. 1044/1045 ἀμπέλιον | τὸ δέδωκεν ὁ μοναχὸς Κουβουκλίσιος, στ. 1047, 1048. Τὸ ἡμῶν συναπτόμενον μετὰ τοῦ αὐθέντου κατὰ πολλαπλῶς οἰκείαν χρῆσιν.

Ἐπικρίσις: « 1042: μ(ά)ρτ(υρος) (μεγαλομάρτυρος) ». Παλαιογραφικῶς δὲν ἀποκλείεται ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐκδόσεως, ἐφ' ὅσον εἰς τὴν βραχυγραφίαν φέρονται τὸ ἀρκτικὸν καὶ ἐνδιάμεσα γράμματα τῆς λέξεως (πβ. στ. 971 Π(ρο)φ(ήτην)). Ἡ λ. μεγαλομάρτυς φέρεται ἀσφαλῶς ἐν Π πλησίον ἐνταῦθα, ἥτοι ἐν στ. 915 περὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἐν στ. 953 (κατὰ πληθ.) περὶ τῶν ἁγίων Θεοδώρων, περὶ τοῦ τελευταίου δὲ βλ. κ. ἄνωτ., σελ. 104 διὰ στ. 891.

Ἐπικρίσις: « 1044: Κορίνθ(ιος) (Κορίνθ(ης;)) ». Ἀνακρίβεια: εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται Κορινθ(ης;) ἄνευ τόνου. Καὶ αἱ δύο ἀναγνώσεις παλαιογραφικῶς δὲν ἀποκλείονται, οὐδετέρᾳ δὲ τούτων δύναται νὰ θεωρηθῇ βεβαία. Ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν πβ. καὶ Ε Κορίνθ(ης;).

Ἐπικρίσις: « 1051: Γουλλ(ο)λέ(ων) (Γουλλολλέων) ». Περὶ τούτου βλ. ἄνωτέρω, σελ. 97 διὰ στ. 613.

Ἐπικρίσις: « 1066: τέταρτον (δυσ(ικ)όν) ». Ἐλλείπει τὸ ἐκ τῆς Ε, ἀλλ' εἰς τὸ κριτ. ὑπόμν. φέρεται « δυσ' Α τέταρτον ΜΜ », ἐκ τοῦ τελευταίου δὲ τούτου ἀφορμᾶται ἡ ἐπικρίσις σιωπηρῶς. Οἱ ἐν στ. 1066 δύο τόνοι εἶναι πολλαχοῦ ἀντιστοιχῶς καὶ ἐν στ. 962, ὅπου εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται τὸ μὴ ὑπὸ τῆς ἐπικρίσεως ἀμφισβητούμενον δυσικόν. Εἰς τὴν φωτογραφίαν πολλῶ μᾶλλον ἢ εἰς τὴν φωτοτυπίαν φαίνεται τὸ υ καὶ ὑπὲρ αὐτὸ τὸ σ. Ἐπὶ τούτοις, τὸ κλάσμα ἐν Π κατὰ κανόνα δὲν ἐκφέρεται μετὰ τῆς λ. μέρος, ἀντιθέτως δὲ ἐπίθετον, δηλοῦν σημεῖον ὀρίζοντος, οἷον στ. 962 εἰς τὸ δυσικόν μέρος. Ὁμοίως καὶ εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Πρακτικοῦ, ὥς στ. 112 πρὸς δὲ τὸ δυσικόν μέρος, στ. 420 κατὰ τὸ δυσικόν μέρος, στ. 531 εἰς τὸ δυσικόν μέρος.

Ἐπικρίσις: « 1069: Μανδ(ακά)τ(ου) (πρβλ. 147) (Μάνδ(ακος)) ». Ἀνακρίβειαι: ὁ ἀριθμὸς τοῦ λήμματος εἶναι 1067 καὶ ὄχι 1069¹, εἰς δὲ τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται Μανδ(ακος) ἄνευ τόνου. Παλαιογραφικῶς δὲν εἶναι παράλληλον τὸ ἐν στ. 147, ὅπου τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως, κατὰ τὸ Π, παρέχει Μανδ(ακά)του. Πάντως, ἐν Π 1067 διακρίνεται ὑπὲρ τὴν μετὰ τὸ δ βραχυγραφίαν ἐν τῷ διαστήχῳ τὸ τ'. Βασικὴ, καθ' ἡμᾶς, εἶναι ἡ διαφορὰ σημασίας τῆς λέξεως εἰς τὰ δύο χωρία ταῦτα, ἥτοι ἐν στ. 147 ἀνέρχ(ον)τ(αι) ἀπὸ το λαγγαδ(ιν) ἀπὸ τοῦ Μανδ(ακά)του, ὅπου δηλοῦται κτήμα, καὶ στ. 1067 τοῦ Μανδ(ακος) τὸ χωράφιον, ὅπου πρέπει νὰ νοῆται πρόσω-

1. Πρέπει νὰ εἶναι τοῦτο τυπογραφικὸν σφάλμα τῆς ἐπικρίσεως, διότι εἰς τὸ ἀμέσως ἀκολουθοῦν λῆμμα αὐτῆς εἶναι ὁ ἀρ. 1069.

πον, τοιοῦτόν τι δὲ δὲν προκύπτει, εἰς ἀναγνώσωμεν ἐνταῦθα *Μανδ(ακά)-τ(ου)*, ὡς ἐπιθυμεῖ ἡ ἐπίκρισις.

Ἐπίκρισις : « 1069 : μέ(σον) (μέσ(ον)) (πρὸβλ. π.χ. 848) ». Ἄλλ' ἀκριβῶς εἰς ἀντίστοιχον ἐκφορὰν ἀλλαχοῦ, λ.χ. στ. 848, εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως φέρεται μέ(σον) ἐπιλαγχάνωντ(α), διότι ἐκεῖ εἶναι διάφορος βραχυγραφία. Ἐν στ. 1069 εἰς τὴν φωτογραφίαν περισσότερον, εἰς τὴν φωτοτυπίαν ὀλιγώτερον εὐκρινὲς εἶναι τὸ σ, ἢ δὲ γραφὴ τοῦ ἐπι, ὁμοίως, ὡς ἐν στ. 848, τῆς ἀκολουθοῦσης λέξεως ἐπιλαγχάνωντ(α).

Ἐπίκρισις : « 1074 : Ὑπολ(ᾶς) (Ὑπολοῦς) ». Ἀνακριβεία : εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως καὶ τὸν πίνακα (σελ. 160) φέρεται Ὑπολ(οῦς;) καὶ ὄχι Ὑπολοῦς. Καὶ εἰς τὴν φωτοτυπίαν σαφῶς, εἰς τὴν φωτογραφίαν σαφέστερον φαίνεται ὑπὲρ τὸ λ ἐν τῷ διαστήχῳ τὸ ν, ὑπὲρ δ' αὐτὸ φαίνεται σημεῖον, δηλοῦν συνήθως τὴν περισπωμένην, ἐνίοτε δ' ἐν Π βραχυγραφίαν. Δὲν ὑπάρχει βραχυγραφία τοῦ -ας, ὡς θέλει ἡ ἐπίκρισις. Ἡ ἀνάγνωσις ἡμῶν ἀβεβαία καὶ δι' ἄλλα : πβ. 1041/1042 εἰστὴν τοποθεσίαν τῶν | Ὑπολῶν διὰ τὴν περιοχὴν τῶν « Κορωνῶν » καὶ ἐνταῦθα 1074 ἐν τοποθεσίᾳ τῆς Ὑπολ(οῦς;) πιθανώτατα διὰ τὴν αὐτὴν περιοχὴν, ἂν δὲ ἐνταῦθα εἶναι τὸ αὐτὸ τοπωνύμιον, ὡς φαίνεται, πῶς ἢ γεν. πληθ. δὲν θὰ εἶναι τῶν Ὑπολούδων;

Ἐπίκρισις : « 1074 : ὄσ(ων) (ὄσον) ». Τὸ ὑπὲρ τὸ σ ἐν τῷ διαστήχῳ σημεῖον δὲν εἶναι βραχυγραφία τοῦ -ων, εἶναι λίαν συγκεκλιμένη καμπύλη οἶονεῖ ο, πλήρως φερόμενον ἐν βραχυγραφίᾳ τοῦ ον ἀλλαχοῦ ἐν Π.

Ἐπίκρισις : « 1092 : τορν(έ)σ(ια) : γορν(ας;) (γ καὶ ν ἀμφίβολα) ». Τὸ πρῶτον γράμμα διὰ τὴν κεραίαν δὲν ἀποκλείεται νὰ εἶναι τ, ἂν καὶ ἐνίοτε ἐν Π εἶναι γ, εἰς δὲ τὸ μετὰ τὸ ρ βραχυγραφούμενον δὲν φαίνεται βέβαιον τὸ γράμμα ν. Ἡ ὅλη γραφὴ ἐνταῦθα διάφορος τῆς ἐν στ. 163 Γοῦρνας. Οὕτω δὲ ἡμεῖς ἀμφιβάλλοντες πολλαπλῶς διὰ τὴν ἀνάγνωσιν, δὲν ἀποκλείομεν τὴν ἀνάγνωσιν τορν(έ)σ(ια), ἐφ' ὅσον μάλιστα δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ μονάδος χωρητικότητος.

Γράφει ἡ ἐπίκρισις (σελ. 384) περὶ ἐρμηνευτικοῦ ὑπομνήματος : « ἔπρεπε τὸ κείμενον νὰ συνοδεύεται ἀπαραιτήτως ὑπὸ (γρ. διὰ) ὑπομνήματος... », ἀναλύουσα δὲ τὸ περιεχόμενον τοιούτου ὑπομνήματος ἐπάγεται : « τοιαύτη διεξοδικὴ μελέτη, ὡς ἔγραφεν ὁ καθ. κ. Ζακυθινὸς (ἐνθ' ἀν., σ. 332), θὰ ἠδύνατο « νὰ διαφωτίσῃ ἐπαρκῶς τὴν μεσαιωνικὴν γεωγραφίαν τῆς νήσου, τὴν ἱστορίαν τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων, χωρίων καὶ μικροτέρων συνοικισμῶν καὶ νὰ συμβάλῃ ἐξόχως εἰς τὴν γνῶσιν τῶν μοναστηριακῶν ἰδρυμάτων, τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας, τῶν κοινωνικῶν τάξεων καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ρυμοτομίας », ἔτι δὲ καὶ τῆς ἐθνολογικῆς συστάσεως τοῦ πληθυσμοῦ ». Ἄν συγκρίνῃ τις τὸ ἀνωτέρω κείμενον πρὸς τὸ πραγματικὸν κείμενον τοῦ καθ. κ. Ζακυθινοῦ, θὰ εὕρῃ δύο παραλείψεις, ὧν ἡ μία : « κοντέαι, πάροιχοι κλ. », καὶ τέσσαρας ἀνακριβείας. Δύναται τις νὰ παρέλθῃ ταῦτα, ὅμως δὲν δύ-

ναι νὰ παρέλθῃ τὸ λεγόμενον : « τοιαύτη διεξοδικὴ μελέτη, ὥς ἔγραφεν ὁ καθ. κ. Ζακυθηνός », καθ' ὅσον ὁ καθ. κ. Ζακυθηνός ἔγραφεν : « Μία λεπτομερὴς καὶ διεξοδικὴ μελέτη θὰ διαφωτίσῃ » κλπ., ἤτοι δὲν ἀνεφέρετο οὗτος εἰς ἐρμηνευτικὸν ὑπόμνημα τῆς ἐκδόσεως, ἀλλ' ἀπλῶς ἀνέλυε τὴν ἀξίαν τοῦ ἔγγραφου, τοῦτο δὲ ἀποδεικνύουν καὶ ἄλλα καὶ ὅσα λέγει εἰσαγωγικῶς : « ὀφείλομεν νὰ προσθέσωμεν ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς ἱστορικῆς ἀξίας τοῦ ἔγγραφου ». Εἶναι ἀνακριβὲς περαιτέρω τὸ λεγόμενον εἰς τὴν ἐπίκρισιν ὅτι ὁ ἐκδότης « δὲν ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ συνοδεύσῃ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ μὲ τὸ ἀπαράιτητον ἐρμηνευτικὸν ὑπόμνημα, ἀλλ' ἰσχυρίζεται ὅτι δὲν ἠθέλησε νὰ πράξῃ τοῦτο « ὥς ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἐκδόσεως καὶ ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως μὴ διογκωθῇ αὕτη ὑπὲρ τὸ δέον » (σ. γ') ». Ἀντιθέτως, λέγεται αὐτόθι εἰς τὴν ἐκδοσιν ὅτι διὰ τὰ δύο ταῦτα « παρέστη ἀνάγκη νὰ ἀποκλεισθῇ » τὸ ὑπόμνημα, ἐντεῦθεν δὲ νοεῖται σαφῶς ὅτι ἀπεκλείσθη τὸ ὑπόμνημα ἐκ τῶν πραγμάτων, ὅχι διότι οὕτως ἠθέλησεν ὁ ἐκδότης. Ἐπὶ τούτοις, σαφέστερα εἶναι τὰ περαιτέρω εἰς τὴν ἐκδοσιν λεγόμενα (σελ. 22), τὰ ὅποια ἐνταῦθα ἀπεσιώπησεν ἡ ἐπίκρισις, κατὰ ταῦτα δὲ ἐρμηνευτικὸν ὑπόμνημα « καταντᾷ, ὥς παρατηρήθη ἤδη (βλ. Θ. Σ. Τζαννετάτου, Τὸ Πρακτικὸν κλπ., Πλάτων, ἔτ. ΙΓ', 1961, σελ. 163), πρακτικῶς σχεδὸν ἀδύνατον, ἐφ' ὅσον πρόκειται νὰ γίνῃ τοῦτο ἄρτιον, διὸ καὶ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν παροῦσαν ἐκδοσιν ». Ὡς πρὸς τὰ πράγματα περιοριζόμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰς τὸ ἔγγραφον ἡμῶν μεγίστη εἶναι ὅχι μόνον ἡ ἔκτασις, ἀλλὰ καὶ ἡ ποικιλία τοῦ περιεχομένου, μόνον δὲ τὰ εἰς τὸ Πρακτικὸν κύρια ὀνόματα, ὥς καταγράφονται εἰς τὸν πίνακα (σελ. 138 - 161), ὑπερβαίνουν τὰ χίλια. Εἶναι ἀνακριβὲς ἐπίσης τὸ φερόμενον εἰς τὴν ἐπίκρισιν (αὐτόθι) ὅτι ὁ ἐκδότης « ὑπόσχεται (sic) ὅτι « πρόκειται νὰ γίνῃ τοῦτο ἄρτιον ». Αἱ λέξεις αὗται ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἀνωτέρω παρατεθείσης φράσεως ἡμῶν, διὰ τῆς ὁποίας παριστᾶται τὸ « πρακτικῶς σχεδὸν ἀδύνατον » ἄρτιου ἐρμηνευτικοῦ ὑπομνήματος, οὐδεμία δὲ δίδεται ὑπόσχεσις περὶ συντάξεως ὑφ' ἡμῶν τοιούτου ὑπομνήματος μεταγενεστέρως.

Τοιαύτη ἡ ἐκδοσις. Ἐκ τῶν πραγμάτων δεικνύεται, ὥς νομίζομεν, καλῶς πόσον αὕτη ἔχει νὰ κερδίσῃ, διότι τὰ ἐκάστοτε προβλήματα ἐξετάζονται ὅχι ἀπὸ μιᾶς ἀλλ' ἀπὸ πασῶν, εἰ δυνατόν, τῶν πλευρῶν αὐτῶν, προσέτι δὲ διότι ἡ μονομερὴς ἐν ἀνάγκῃ ἐξέτασις στηρίζεται ὅχι τόσον ἐπὶ ἀδίκως γενικευομένης θεωρίας ὅσον ἐπὶ τῆς συγκεκριμένης πράξεως, τῆς ὁποίας πλήρης ἐπιδιώκεται γνωριμία, ὅχι δὲ μονολιθική, τρόπον τινά, ἀλλὰ συγκριτικὴ σπουδή. Ταῦτα πάντα μετὰ τῆς κατ' ἀνθρώπον ἐνημερώσεως καὶ ἀκριβολογίας, διότι οὐδεὶς ποτε διανοήθη τὸ ἀλάθητον. Τοιαύτη ἐξ ἄλλου ἡ ἐπίκρισις. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐξεφράσαμεν τοὺς φόβους ἡμῶν διὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐπικρίσεως, ὁμολογοῦμεν δὲ ὅτι τώρα, ὅτε ἔχομεν φθάσει εἰς τὸ τέλος, δὲν ἔχομεν ἀποβάλλει τοὺς φόβους τούτους. Παραμερίζονται ταῦτα, ἐξ ἀντιθέτου δὲ ἀναγνωρίζεται προθύμως ὑπὲρ τῆς ἐπικρίσεως σπουδαία φύσει μειονε-

110 Θ. Σ. ΤΖΑΝΝΕΤΑΤΟΥ: Ἀπάντησις εἰς ἐπικρίσιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Π κ. τῆς Ε
ξία τις, καθ' ὅσον αὕτη δὲν ἔχει οἰκείωσιν πρὸς τὴν ζῶσαν εἰς Κεφαλληνίαν
παράδοσιν, δὲν εἶδε τὸ Πρωτότυπον εἰς τὴν Ζάκυνθον, ἐχρησιμοποίησε δὲ
ὄχι τὰς φωτογραφίας ἀλλὰ μόνον τὰς φωτοτυπίας αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ οὕτω
λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπικρίσεως ἀπλῶς καθ' ἑαυτὸ καὶ ὁ
πλέον συγκαταβατικὸς ἀναγνώστης πολλὰ θὰ εἶχε νὰ παρατηρήσῃ δι' ἄλλα
καὶ τὴν ἀτελεύτητον σειρὰν τῶν ἀνακριβειῶν. Οὐδὲν ἡμεῖς θὰ παρατηρή-
σωμεν. Ἀρκεῖ εἰς ἡμᾶς νὰ ἐρωτήσωμεν πῶς εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος
ἡ ἐπικρίσις αὕτη.

ΘΗΣΕΥΣ ΣΤ. ΤΖΑΝΝΕΤΑΤΟΣ